

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Český egyptologický ústav

Diplomová práce

Bc. Diana Míčková

Z papyrů prožraných červy :

Texty rakví z hrobky kněze Iufay v Abúsíru

From worm-eaten papyri:

Coffin Texts from the tomb of priest Iufaa at Abusir

Praha 2016

Vedoucí práce: Mgr. Renata Landgráfová, Ph.D.

Ráda bych poděkovala především vedoucí své práce, Mgr. Renatě Landgráfové, Ph.D. za její vzácný čas, cenné rady, skvělý přístup, zasvěcení do pozdnědobé i novodobé práce s texty a taktéž pozoruhodnou schopnost vyslechnout všechny mé poznámky, nápady a interpretace, brát je vážně a diskutovat nad nimi.

Dále bych chtěla poděkovat Prof. PhDr. Ladislavu Barešovi, CSc. za umožnění práce na textech ze šachtových hrobek v Abúsíru a Doc. Mgr. Jiřímu Janákovi, Th.D. za konzultace ohledně staroegyptského náboženství *in situ*.

Děkuji také všem svým blízkým za podporu, trpělivost a ochotu stále se mnou mluvit, přestože téměř v každém rozhovoru slyší něco o (pravděpodobně) neexistujících bytostech a (v) podivných mrvých jazycích.

Prohlašuji, že jsem diplomovou vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Abstrakt

Cílem práce je překlad, podrobná analýza a interpretace Textů rakví z pozdnědobé Iufaovy hrobky v Abúsíru. Jedná se o unikátní soubor těchto textů, jelikož kromě několika textových sekvencí, běžných v Pozdní době, se zde objevují texty, z nichž mnohé jsou dosud doloženy jen ve středoříšských variantách, případně k nim existuje pouze jediná další verze, a to v několika případech ve značně fragmentární podobě. Texty rakví, nacházející se na Iufaově vnějším sarkofágu a na stěnách pohřební komory sestávají pouze z takovýchto textů, některé další lze najít na vnitřním sarkofágu, kde se také nacházejí všechny zbylé Texty rakví.

V práci je prezentován překlad a rozbor jednotlivých textů, s důrazem na jejich vývoj, tradici a změny mezi Střední říší a Pozdní dobou, a to jak po stránce jazykové, tak obsahové. Iufaovy varianty textů mnohdy posouvají a mění dosavadní interpretace a poskytují rozšířený pohled na egyptské náboženské texty a jejich interpretaci, stejně tak jako na tradici předávání a práci s textem samotných egyptských kněží a písařů.

Klíčová slova:

starověký Egypt, Texty rakví, náboženské texty, tradice předávání textů, klasická egyptština, gramatika staré egyptštiny, Iufaa, Abúsír, Pozdní doba

Abstract

The aim of the present thesis is translation, detailed analysis and interpretation of the Coffin Texts of the Late-period tomb of Iufaa at Abusir. The corpus of these texts is unique, because except for a few text sequences, which were common in the Late Period, there are texts that are not preserved elsewhere in the Late Period and sometimes only exist in highly fragmentary Middle Kingdom versions. The Coffin Texts found on Iufaa's outer sarcophagus and on the walls of his burial chamber consist only of such uncommon texts. Some of these are also placed on the inner sarcophagus, where all the remaining Coffin Texts spells are also located.

The thesis presents a translation and analysis of the individual texts, focusing on their development, tradition and changes between the Middle Kingdom and the Late Period, including commentaries on grammar and language use as well as on the content. Iufaa's versions of these texts significantly contribute to our understanding and interpretation of some Coffin Texts spells and present a wider view on Egyptian religious texts and their interpretation, as well as on the textual transmission and work of Egyptian priests and scribes themselves.

Keywords:

ancient Egypt, Coffin Texts, religious texts, textual transmission, Iufaa, Abusir, classical Egyptian, ancient Egyptian grammar, Late period

Obsah

Seznam zkratek	8
Úvod.....	12
Iufova hrobka	15
Texty rakví v Iufově hrobce v Abúsíru	16
Změny textu mezi Střední říší a Pozdní dobou.....	18
Ortografie	18
Gramatické změny	23
Obsahové změny	24
Přepis, překlad a analýza jednotlivých textů	31
Pohřební komora	31
Východní stěna	31
Říkání 530	31
Jižní stěna	32
Říkání 607	32
Vnější sarkofág.....	40
Vnější strana	40
Říkání 957	40
Říkání 516	48
Vnitřní sarkofág	52
Vnější strana	52
Říkání 151	53
Říkání 625	57
Říkání 208	61
Říkání 716	62
Říkání 179	64
Říkání 215	67
Říkání 353	70
Říkání 227	70
Říkání 206	75
Říkání 529	78

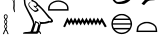
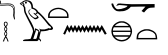

<i>Řikání 352</i>	80
<i>Řikání 301</i>	82
<i>Řikání 457</i>	85
<i>Řikání 363</i>	87
<i>Řikání 429</i>	90
<i>Řikání 188</i>	92
<i>Řikání 189</i>	94
<i>Řikání 362</i>	96
<i>Řikání 353</i>	101
<i>Řikání 207</i>	106
<i>Řikání 165</i>	109
<i>Řikání 166</i>	113
<i>Řikání 167</i>	115
<i>Řikání 583</i>	120
<i>Řikání 184</i>	121
<i>Řikání 530</i>	125
<i>Řikání 862</i>	128
Závěr	130
Texty rakví?	130
Textová tradice a transmise.....	132
Archivy a knihovny.....	135
Texty rakví a další texty z Iufaovy hrobky	137
Bibliografie	141
Přílohy.....	154

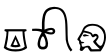
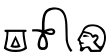

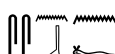

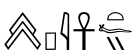

Seznam zkratek

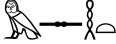
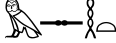

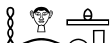

BD	Book of the Dead
CDD	Chicago Demotic Dictionary (https://oi.uchicago.edu/research/publications/demotic-dictionary-oriental-institute-university-chicago)
CT	Coffin texts
LÄ	Lexikon der Ägyptologie
LGG	Lexikon der ägyptischen Götter und Götterbezeichnungen
PT	Pyramid texts
TLA	Thesaurus Linguae Aegyptiae (http://aaew.bbaw.de/tla/index.html)
Urk	Urkunden der 18. Dynastie
Wb	Wörterbuch der aegyptischen Sprache

Středoříšské Texty rakví

(podle de Bucka, 1935: 17–18, 1938: 11—131; 1947: 10–11, 1951: 9–12, 1965: 9–12, 1961: 9–11, Gestermann 2005: II, 111)

A1C	coffin of 	Aswan	Cairo J 36418
B1B0	outer coffin of 	el-Barsha	Boston 20.1822-27
B2B0	inner coffin of 	el-Barsha	Boston 21.962-63
B3B0	outer coffin of (woman)	el-Barsha	Boston 21.964-65
B4B0	inner coffin of (woman)	el-Barsha	Boston 21.966-67
B1C	coffin of 	el-Barsha	Cairo 28083
B1Y	coffin of 	el-Barsha	New Haven
B3C	inner coffin of 	el-Barsha	Cairo 28085
B4C	outer coffin of 	el-Barsha	Cairo 28086
B5C	inner coffin of 	el-Barsha	CairoJ 37566
B9C	inner coffin of 	el-Barsha	Cairo 28091

B10C	outer coffin of 	el-Barsha	Cairo 28092
B15C	coffin of 	el-Barsha	Cairo 28123
B17C	inner coffin of 	el-Barsha	Cairo 28087
B1L	inner coffin of 	el-Barsha	B.M.38040
B2L	outer coffin of 	el-Barsha	B.M.38039
B3L	inner coffin of 	el-Barsha	B.M.38042
B2P	inner coffin of 	el-Barsha	Louvre
BH1Ox	outer coffin of (woman)	Beni Hasan	Oxford E 5037
BH2C	outer coffin of 	Beni Hasan	Cairo J37564 b
BH3C	outer coffin of 	Beni Hasan	Cairo 37563 b
BH3Ox	fragments of outer coffin of 	Beni Hasan	Oxford E 3908
D1C	coffin of 	Denderah	Cairo 28117
G1T	inner coffin of 	Gebelein	Turin
L1Li	outer coffin of 	Lisht	in situ if still existing
L2Li	inner coffin of 	Lisht	in situ or lost
L4Li		Lisht	unpublished
M2C	coffin of 	Meir	Cairo J 42947
M5C	coffin of (woman)	Meir	Cairo J 42826
M22C	a board, name of owner unknown	Meir	Cairo J 42828
M39C	part of coffin, owner unknown	Meir	Cairo 28048
M2NY	outer coffin of 	Meir	New York 12.183.11 A
M57C	parts of coffin of 	Meir	Cairo
PGard II	a papyrus, name of owner unknown	unkown	B.M. (gift of Dr.Alan H. Gardiner)
PGard III	papyrus, owner unknown	unknown	Chicago Oriental Institute Museum 14059-87 (gift of Dr.Alan H. Gardiner)

PGard IV papyrus, name of owner unknown	unknown	Louvre (gift of Dr. Alan H. Gardiner)
S1C inner coffin of 	Siut	Cairo 28118
S2C outer coffin of 	Siut	Cairo 28119
S10C coffin of 	Siut	Cairo J 44980
Sq3C coffin of 	Saqqarah	Cairo J 39041
Sq4C inner coffin of 	Saqqarah	Cairo J 39052
Sq6C outer coffin of 	Saqqarah	Cairo J 39054
Sq10C outer coffin of 	Saqqarah	Cairo <u>18</u> / <u>1</u> <u>27</u> / <u>2</u>
Sq11C inner coffin of 	Saqqarah	Cairo <u>1</u> <u>11</u> <u>20</u> / <u>8</u>
Sq1Sq burial chamber of 	Saqqarah	in situ
Sq3Sq the coffin of 	Saqqarah	Saqqarah in storeroom
T1C tomb and coffin of 	Thebes	Cairo 28023
T2C coffin of 	Thebes	Cairo 28024
T1L coffin of 	Thebes	B.M. 6654
T9C coffin of 	Thebes	Cairo 28027
X4Bas. owner unknown		Lapp 1994
Y1C a board, name of owner unknown	unknown	Cairo J 45237

Nová říše

(podle Gestermann 2005: II, 111)

TT 87 Théby Guksch 1995

Pozdnědobé Texty rakví
(podle Gestermann 2005, II)

Bek.	Sakkára	Lepsius 1900
CJ 50246	Héliopolis	Gauthier 1927
Čannehebu	Sakkára	Bresciani-Pernigotti-Giangeri Silvis 1977
Čery	Gíza	el-Sadeek 1984
Panehsi	Héliopolis	el-Sawi-Gomaa 1989
Pediniese	Sakkára	Barsanti - Maspero 1900
Ps.	Sakkára	Barsanti - Maspero 1900
Psantik/Psantik ^a	Sakkára	Daressy 1895
Psantik ^b	Sakkára	Daressy 1895
SqB	Sakkára	Drioton 1954
SqC	Sakkára	Drioton 1954
TT 33	Théby	Dümichen 1884-1894

„Jeho Veličenstvo to našlo jako dílo vytvořené předky, (avšak) prožrané červy a neznámé od začátku do konce. Pak Jeho Veličenstvo nechalo [tento text opsat] znovu, [takže byl] krásnější [než] předtím.“

- Mennoferská theologie, 2

Úvod

Cílem práce je překlad, podrobná analýza a interpretace Textů rakví z pozdnědobé Iufaovy hrobky v Abúsíru. Jedná se o unikátní soubor těchto textů, jelikož kromě několika textových sekvencí běžných v Pozdní době se zde objevují texty, z nichž mnohé jsou dosud doloženy jen ve středoříšských variantách, případně k nim existuje pouze jediná další verze, a to v několika případech ve značně fragmentární podobě. Texty rakví, nacházející se na Iufaově vnějším sarkofágu a na stěnách pohřební komory sestávají pouze z takovýchto textů, některé další lze najít na vnitřním sarkofágu, kde se také nacházejí všechny zbylé Texty rakví. Ve zpracovaných říkáních jsou též zahrnuta paralelní říkání Textů rakví z hrobky generála Menechibnekona v Abúsíru, texty z níž nebyly dosud publikovány.

V práci je prezentován překlad a rozbor jednotlivých textů, s důrazem na jejich vývoj, tradici a změny mezi Střední říší a Pozdní dobou, a to jak po stránce jazykové, tak obsahové. Na základě tohoto rozboru jsou Iufaovy texty porovnány se svými paralelními verzemi jak ze Střední říše, tak z Pozdní doby, pokud takové varianty existují. Následně bude zkoumáno, nakolik Iufaovy verze textu odpovídají textům ze soudobých hrobek či původním středoříšským Textům rakví, čím se naopak liší a čím jsou specifické, ale také to, jak spolu souvisí jednotlivá říkání z Iufaova souboru Textů rakví, případně jaká mohla být kritéria jejich výběru a jejich vztah k dalším textům a výzdobě Iufaovy hrobky.

Příloha práce obsahuje hieroglyfické verze textů, které se nenacházejí v žádné jiné pozdnědobé hrobce. Texty jsou uvedeny synopticky se středoříšskými variantami, případně s paralelami v Textech pyramid (pro synoptické přepisy textů ostatních Textů rakví, které se nacházejí v jiných pozdnědobých hrobkách, viz Gestermann 2005).

Vzhledem k časovému rozmezí mezi Střední říší, z níž pocházejí původní Texty rakví (z nichž mnohé jsou již přepracovanými staršími texty) a Pozdní dobou, kdy byly přepisovány do šachtových hrobek v Abúsíru, nezůstaly tyto texty beze změn a úprav. Díky tomu na nich lze pozorovat, jak s nimi pracovali samotní Egypťané a jak a proč se v průběhu staletí tyto texty měnily. Mezi Iufaovými Texty rakví lze nalézt některá říkání, která se ze Střední říše dochovala pouze fragmentárně, a díky tomu je možné někdy doplnit původní text nebo mu lépe porozumět. Je však nutné mít na zřeteli také to, že při pozdnědobé práci s takovými texty docházelo

k chybám a záměrné či nezáměrné reinterpetaci některých pasáží. I přesto pozdnědobé varianty textů mnohdy posouvají a mění dosavadní interpretace a poskytují rozšířený pohled na egyptské náboženské texty a jejich vývoj a výklad, stejně tak jako na textovou tradici a práci s textem samotných egyptských kněží a písařů.

Středoříšské texty v hieroglyfickém přepisu publikoval A. de Buck v letech 1935–1961, překlady celého souboru textů pak vydal v letech 1973–78 R. O. Faulkner a v roce 2004 pak C. Carrier. Faulkner uvádí u většiny textů pouze minimální poznámkový aparát, Carrier povětšinou odkazuje pouze na jiné varianty textů, na rozdíl od Faulknera však kromě překladů přepisuje i transliteraci. Překlad celého souboru textů umožňuje lépe vidět celkový kontext a zhodnotit Texty rakví jako celek, na druhou stranu ale práce s tak rozsáhlým materiálem najednou nutně vede k nepřesnostem a opomíjení detailů, stejně tak u takových zpracování chybí podrobný jazykový i obsahový rozbor.

Textům rakví z Pozdní doby se věnovala L. Gestermann ve své práci *Die Überlieferung ausgewählter Texte altägyptischer Totenliteratur ("Sargtexte") in spätzeitlichen Grabanlagen* z roku 2005, nicméně ve své analýze pracuje metodou textové kritiky, tzn. uvádí rekonstruovanou „původní“ (zdrojovou) verzi textu a pozdnědobé verze mnohdy uvádí pouze jako její odchylky. Dále k tématu existují různé analýzy konkrétních textů z jednotlivých hrobek, ať již pozdnědobých (např. Coppens 2009, Sawi–Gomaa 1993) nebo středoříšských (např. H. Willems *The coffin of Heqata: (Cairo JdE 36418) : a case study of Egyptian funerary culture of the early Middle Kingdom*) a dílčí studie k jednotlivým textům v odlišném kontextu (např. Kees 1922, Altenmüller 1967).

Tradici předávání Textů rakví se kromě L. Gestermann týká také práce R. Jürgense - *Grundlinien einer Überlieferungsgeschichte der altägyptische Sargtexte*, která se však týká pouze některých středoříšských textů a jejich sekvencí, a to takových, které se v Iufaově hrobce nenacházejí.

Textové transmisi v souvislosti s Texty rakví se dotýkají také práce A. Moralese *The transmission of the Pyramid Texts into the Middle Kingdom: philological aspects of a continuous tradition in Egyptian mortuary literature* z roku 2013 a H. Hayse v *The organization of the Pyramid texts : typology and disposition* (2012). Obě zmíněné studie se však týkají především Textů pyramid a o Textech rakví se zmiňují spíše obecně a okrajově, případně se zde diskutují či zmiňují některé texty, které jsou paralelní k říkáním Textů pyramid. Naposledy zmíněná studie se ale kupříkladu podrobně věnuje práci s textovými sekvencemi, které se rámcově objevují i

v dalších egyptských náboženských textech a nejen u Textů pyramid, a metody zde použité by pak bylo možné aplikovat i na další soubory staroegyptských textů.

Textům rakví a některým rituálům, na které se zde odkazuje, se věnuje také J. Assmann v *Totenliturgien in den Sargtexten des Mittleren Reich*, a to včetně některých odkazů na pozdnědobé texty a zařazení určitých říkání z Textů rakví do pozdějších rituálních textů, jako jsou např. *s3h.w* texty nebo *Stundenwachen*.

Různým aspektům Textů rakví obecně se věnují např. sborníky *The world of the coffin texts: proceedings of the symposium held on the occasion of the 100th birthday of Adriaan de Buck* nebo *Textes des pyramides et textes des sarcophages: d' un monde a l' autre : actes de la table ronde internationale, Institut français d'archéologie orientale - 24-26 septembre 2001*.

Iufaova hrobka

Hrobka kněze Iufay se nachází na pohřebišti v Abúsíru, datovaném do sajsko-perské doby. Jedná se o jednu ze tří doposud prozkoumaných velkých šachtových hrobek na této lokalitě, datovaných do období 26.–27.dynastie, přičemž další dvě zmíněné hrobky patřily Vedžahorresnetovi (viz Bareš 1999) a Menechibnekonovi (viz Bareš – Smoláriková 2011).

Superstruktura hrobky je poničena, nicméně zachovaly se zde zbytky ohradní zdi ze sušených cihel, dosahující v nejvyšším bodě výšky cca 1,2 m, ve které se nachází niky, v nichž byly původně umístěny vápencové stély, jejichž zbytky zde byly objeveny.

Substrukturu tvoří hlavní šachta, vedoucí do Iufaovy pohřební komory a dvě menší šachty, přičemž u západní z nich se nachází dvě menší pohřební komory. Téměř celou Iufaovu pohřební komoru, měřící 6,7 x 4,1 m a orientovanou na východo-západní osu, zaplňuje masivní vápencový sarkofág s plochým víkem. Uvnitř tohoto sarkofágu se nacházel vnitřní antropoidní bazaltový sarkofág (Bareš – Smoláriková 2008 : 34–64).

Téměř všechny stěny pohřební komory, vnější i vnitřní sarkofág jsou popsány náboženskými texty, jež mnohdy doplňují i vyobrazení a viněty, přičemž výzdoba na západní stěně pohřební komory nebyla dokončena, na jižní části stěny lze však vidět předkresby. Nepopsán byl pouze strop a víko vnějšího sarkofágu. Nachází se zde známé náboženské texty ze souboru Textů pyramid, Textů rakví, Knihy mrtvých, a dalších náboženských textů, jako např. Amduatu nebo slunečních hymnů, kromě nich se zde však také vyskytují texty doposud neznámé a neidentifikované.

Texty rakví v Iufaově hrobce v Abúsíru

V Iufaově hrobce se nachází celkem 29 doposud identifikovaných říkání z Textů rakví, zapsaných na zdech pohřební komory, vnějších stěnách vnějšího sarkofágu a vnějších stěnách vnitřního sarkofágu, z nichž některé se v hrobce objevují dvakrát na různých místech.

Texty rakví z Iufaovy hrobky jsou pozoruhodné již díky svému výběru. Kromě textů a sekvencí, které jsou v Pozdní době běžné a vyskytují se v mnoha dalších hrobkách, zde máme mnoho textů, které doposud v žádné jiné pozdnědobé hrobce objeveny nebyly. Jejich různé varianty pocházejí pouze ze Střední říše, ale lze zde nalézt i říkání, k nimž doposud existuje pouze jediná středoříšská varianta, a to v několika případech značně poškozená, fragmentární, s nedochovaným koncem atp. Díky Iufaovým variantám textů se tak často nejen nabízejí možnosti překladu či nové interpretace nejasných míst, ale i doplnění znalostí o středoříšských Textech rakví a o egyptských nábožensko-magických textech a konceptech vůbec.

Na zdech pohřebních komor v dalších pozdnědobých hrobkách bylo identifikováno celkem 15 říkání z Textů rakví (Gestermann 2005: 1–2), z nichž se v Iufaově hrobce nachází 14 textů, chybí zde pouze říkání 885. Jedná se o zaříkání proti hadům, složené z několika starších textů, z nichž některé mají doložitelný předobraz v Textech pyramid. Důvodem vynechání by tak možná mohla být skutečnost, že Iufaova pohřební komora je vyzdobena mytologickými texty s božstvy v hadích podobách, a tedy takovýto text nezapadal do celkové koncepce výzdoby. Tento text se ovšem nachází pouze v hrobce Padiamenopeho¹ TT 33 (Gestermann 2005: 335), jejíž výzdoba je, podobně jako Iufaova, v Pozdní době unikátní, navíc je zde tento text značně poškozen a zkrácen kvůli nedostatku místa na stěně (Gestermann 2005, II: 168–175).

Pozdnědobé varianty textů, které se vyskytují ve více hrobkách, vykazují velkou podobnost ortografie a změn oproti středoříšským textům, a to včetně chyb či stejně uvedených chybných či nepochopených částí a oproti středoříšským textům jsou mnohem méně variabilní. Pro některé z nich je dokonce doložena paralela i v Nové říši, zřejmě se tedy jednalo o určité texty nebo jejich sekvence, které byly v této době relativně běžné (Gestermann 2005: 380–81). V případě takovýchto textů se Iufaovy varianty s ostatními texty většinou shodují, v dalších

¹ Viz. Traunecker, C. 2014 : The "funeral palace" of Padiamenope: tomb, place of pilgrimage, and library. Current research. In, Pischikova, E., Budka, J. and Griffin, K. (eds) :*Thebes in the first millennium BC*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 205–234.

říkáních, která paralelu v Pozdní době nemají, lze však na Iufaových textech pozorovat aktivní zasahování do textu a v některých případech i poměrně rozsáhlé úpravy.

Zatímco v ostatních hrobkách z Pozdní doby byly Texty rakví zapsány na zdech pohřebních komor, jak je uvedeno výše, v Iufaově hrobce se na zdech nachází pouze dvě říkání, a to CT 607 na jižní stěně a CT 530 na východní stěně pohřební komory. Žádný z těchto textů nemá paralelu v Pozdní době, a všechny texty, které takovouto paralelní verzi mají, se nacházejí na Iufaově vnitřním sarkofágu, kde má Iufaa zapsáno Textů rakví vůbec nejvíce. Iufauv vnitřní sarkofág je celkově velmi zvláštní a z této doby doposud není doložen žádný podobný (Bareš-Smoláriková 2008: 56). Na dalších sarkofázích Pozdní doby byly identifikovány Texty pyramid, Texty rakví však v té době nebyly plně identifikovány ani zpracovány (Buhl 1959: 226–228). Sarkofágy popsané náboženskými texty se pak častěji objevují za doby 30. dynastie, nicméně Texty rakví se zde neobjevují (Manassa 2007: 464).

Texty jsou psány pozdně-klasickou egyptštinou, jelikož se jedná o texty náboženské, je zde patrná snaha zachovat původní jazyk i text do co největší možné míry. Vzhledem k velkému časovému rozmezí mezi Střední říší, z níž pocházejí originální Texty rakví (z nichž ovšem mnohá říkání mají své předchůdce v Textech pyramid, nebo jsou přímo přepracovaným starším textem) a Pozdní dobou, v níž byly tyto texty přepisovány do šachtových hrobek v Abúsíru, byl částečně pozměněn jejich jazyk, obsah i forma.

Změny textu mezi Střední říší a Pozdní dobou

Ortografie

Ortografie pozdnědobých textů

Pisaři či kněží Pozdní doby se snažili zapisovat či opisovat náboženské texty v klasické egyptštině, případně v egyptštině nejstarší a napodobovat tak její ortografii. Vyskytují se zde tedy různé variace psaní, které v pozdějších obdobích již nebyly běžné, případně se objevují velmi zřídka, a následně například až v ptolemajštině.

Často se tak objevuje úmyslné zapisování slov jednokonsonantními znaky, namísto dvou- či trojkonsonantních, což je v textech této doby typické (Jansen-Winkel 1996: 26) – např.

 v CT 516 nebo sloveso *jrj* („dělat“, „jednat“) psané jako v CT 207.

Dalším jevem, spojeným s ortografií Textů pyramid, jsou různé způsoby zapisování plurálu substantiv, který se v nejstarší egyptštině může zapisovat různými kombinacemi plurálových koncovek, plurálovými čárkami, nebo trojím uvedením znaku (Edel 1955: 8, 120-121). Příklady z Textů rakví v Iufaově hrobce vidíme např. v CT 516, kde jsou *jmn.tjw* uvedeni

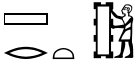

takto: , v CT 206 je pole *jr.w* psáno takto: .

Často se v pozdnědobých textech obecně setkáváme s vynecháváním determinativů (Jansen-Winkel 1996: 21), čímž mnohdy vznikají nejasnosti a mnoho alternativních možností překladu a interpretace. Důvodem takového počínání může být například snaha záměrně používat archaické zápisy slov, napodobující nejstarší egyptštinu a poukazující tak na starobylost textu a znalost starých textů a jazyka, ať už tyto znalosti byly reálné či domnělé. Dalším motivem tohoto psaní může být usilování o záměrné zakrytí či zněkolikanásobení významu textu - determinativy se často nevyskytují i v případech slov, která mají tak velkou významovou škálu, že je dotyčnou pasáž bez uvedeného determinativu velmi obtížné či dokonce nemožné interpretovat, což může poukazovat na to, že právě toto byl záměr těchto úprav - kněží, kteří s těmito texty pracovali, chtěli zřejmě poukázat na své znalosti a taktéž na potenciální nemožnost přečíst takový text bez předchozích vědomostí. D.Kurth (2008: 14–15) uvádí podobné argumenty jako jeden z důvodů vzniku pozdějšího ptolemaiovského psaní. Vzhledem k množství textů v Iufaově hrobce může

být ovšem na některých místech důvodem k vynechávání determinativů také šetření místem. Velmi často není např. vypisován determinativ u božstev (např. CT 167, CT 363).

Při záměně determinativu se většinou jedná o alternaci podobného či obdobnou kategorii vyjadřujícího znaku, jindy se jedná o špatně pochopené slovo a následně uvedený jiný determinativ, případně odlišnou interpretaci původního textu. Například substantivum *h.t* v CT 167 je ve stredoříšských verzích zapisováno takto a znamená „záležitosti“, zatímco v Iufaoově verzi je psáno jako „obětiny“, , ale text mohl být interpretován podle stredoříšských variant.

V CT 352 je původní *tm*, zapsané ve stredoříšských textech, znamenající v nich „vše“, ve všech pozdnědobých verzích interpretováno jako Atum, s uvedeným determinativem , zatímco na místech, kde se božstva vyskytují i ve stredoříšských textech, se tento determinativ neuvádí, je tedy otázkou, zdali šlo o chybu nebo se jedná o záměrnou novou interpretaci, která byla právě tímto determinativem naznačena.

V CT 206 se původně vyskytuje slovo *šr.t* - „ohrada“ či „překážka“, , ale v Iufaoově variantě je zapsáno jako , „nos“ – tento determinativ a význam slova byl zřejmě běžnější, a zatímco v původním textu se objevuje věta „má ohrada je postavena v Džedu“, zde vznikla nejasná interpretace, pravděpodobně na základě textů Knihy mrtvých, kde se často vyskytuje věta „můj nos je otevřen v + místo“.

V CT 957 byl původní determinativ u slova *hnw*, „bárka *henu*“, nahrazen znakem , a uvedené slovo tak lze číst jako „radost“.

Objevují se také chyby, vzniklé sloučením několika verzí staršího textu – někdy tak vzniká alternativní psaní slov, případně chybné vložení slova či části textu, který ve výsledné verzi nedává smysl. Někdy je ovšem text záměrně přizpůsoben novému přepisu.

U některých slov se pak objevuje ptolemaiovské či „kryptické psaní“. Takové zápisy se však v náboženstských textech objevují již od Textů pyramid a často fungují jako slovní hříčky či poukazují na jinou rovinu textu. V pozdnědobých textech se některé „kryptické“ zápisy či slovní hříčky objevují častěji (viz Jansen-Winkel 1996: 12–14) a mnoho z nich se pak objevuje v ptolemajštině jako běžné psaní, nicméně mnohé z nich se vyskytují již v Textech pyramid, kdy

nebyla ještě ustálená ortografie, případně jde o slovní nebo grafické hříčky (např. zápis $jw=f$ jako v CT 607).

Kromě vizuálních slovních hříček se objevují také slovní hříčky, jejichž základem je zvuková podoba jednotlivých slov – tak v CT 529 je použito slovo hz s mnoha různými významy, z nichž některé rozhodně nebyly běžné, právě z důvodu podobného znění.

Alografy

Přestože jsou texty psány pozdní klasickou egyptštinou, lze vysledovat chyby a alternace zápisu hlásek, v jejichž výslovnosti pravděpodobně již od Nové říše nebyl rozdíl, neboť takové záměny a rozdílné znaky, fungující jako alografy, se objevují již v novoegyptštině (Junge 2008: 35–37). Velmi často se objevuje například záměna t , \underline{t} , d a \underline{d} , je vynecháváno koncové t , n může být čteno jako m i n atp. (viz Jansen-Winkel 1996 : 32-29, podobně i v dalších pozdních textech - např. *Nutbuch* – von Lieven 2004). Některé z těchto záměn se ovšem vyskytují již v nejstarší egyptštině, a to např. právě změny hlásek t , \underline{t} , d a \underline{d} (Edel 1955: 8), a v některých takových případech tedy není zcela jisté, zdali se jedná o prvek mladšího jazyka, snahu o hyperkorekci, nebo opsání nějaké starší varianty zápisu (von Lieven 2007: 248).

V CT 607 je tak u slova rd , „noha“, vypsán fonetický komplement t , a toto slovo je pak gramaticky vzato je feniminum, podobně je stejný komplement vypsán u slova $sn\dot{d}$, „strach“, v CT 957.

Záměny jednotlivých znaků

Další kategorií ortografických změn jsou chyby, způsobené špatným čtením hieratiky. Časté jsou alternace znaků, které v hieratice vypadají podobně, a jejichž záměna neměla pro význam textu zásadní dopad, někdy se ale objevují chyby, které zapříčinily novou interpretaci textu, případně nesrozumitelnost dané pasáže (viz obsahové změny). Častá je záměna a případně vynechání jednoho n při negaci $nn\ s\dot{d}m=f$, přičemž se však jedná spíše o variantu psaní této formy, která byla v Pozdní době již obvyklá (Jansen-Winkel 1996 : 406). Takovéto psaní se ale objevuje již v Textech pyramid (Edel 1955: 8), a jde-li o konkrétně o Texty rakví, nemusí

se nutně jednat o nějakou chybu či neobvyklý jev, neboť nahrazení negace *nn sdm=f* za *n sdm=f* se v Textech rakví objevuje již ve Střední říši (Malaise-Winand 1999: 402).

Záměny se objevují v podobných kategoriích znaků – zaměňovány bývají jednotlivé horizontální znaky, jako např. záměna a v CT 583, znaku a nebo a v CT 363, a v CT 166, a v CT 457, nebo vysoké znaky jako např. znak a v CT 607, a v CT 957, a v CT 208, a v CT 362, a v CT 167.

Dále se pletou znaky, zobrazující různé druhy ptáků (např. v CT 363 je uveden znak namísto) a různé další znaky, které jsou si vizuálně podobné, např. a v CT 151, a v CT 625.

Všechny tyto chyby jsou v textech opisovaných ze starších a/nebo hieratických předloh běžné (Jansen-Winkel 1996: 27), snadno pochopitelné a identifikovatelné na základě starších textových paralel (např. *Nutbuch* – von Lieven 2007, texty doprovázející balzamovací rituály – Töpfer 2015: 9–18 nebo rituály *Stundenwachen* – Pries 2011).

Velice často jsou vzájemně zaměňovány znaky a (např. v CT 352, CT 457, CT 516) což je opět záměna v pozdějších textech naprosto běžná a opakovaná (Jansen-Winkel 1996: 27), zde je však zajímavé podotknout, že zmíněné znaky se velmi podobají v písmu hieroglyfickém, nikoliv však v hieratice.

Další chyby na základě nepřesně čteného hieratického textu se objevují např. v CT 167, kdy je duální koncovka přepsána jako , v CT 625, kde jsou znaky nahrazeny (tato změna pak způsobuje i obměnu v gramatice, kde tímto přepsáním vzniká nepřímý genitiv), nebo v CT 607 byly původní „pahorky“, , nahrazeny „rukama“ .

Kromě záměny jednotlivých znaků se objevuje též dittografie, a to buď jako běžná chyba, nebo přepis celých částí, které jsou ve středoříšské verzi pouze jednou, dvakrát (např. CT 165) - v některých případech byly možná opsány celé části, v původním textu zakončené pouhým *zp sn*, jindy se může jednat o chybu písaře (zvláště jde-li o jednotlivá slova a nikoliv celé věty).

Mezi drobnější změny v zápisu patří především obměny a zjednodušování některých znaků, například \equiv namísto \equiv či stranově otočené znaky (např. znaky \parallel nebo \curvearrowright).

Pozdnědobé chyby a interpretace

V některých textech se můžeme setkat i s jasnými chybami, které vznikly většinou na základě špatné interpretace původního textu, případně opsání původní části textu na místě, kde však bylo pozdnědobé říkání již pozměněno - např. v CT 716 tak není nikdy vypsán sufix 1.os.sg., zatímco ve středoříšských variantách vypisován je, v CT 215, kde je původní *Re* nahrazen *Reem* a *Neitou*, je vypsán sufix 3.os.sg. namísto 3.os.pl. Podobně je tomu v CT 188, kde je původní substantivum „obětiny“ nahrazeno zájmenem *nw*, přitom však obětiny nejsou nikde explicitně zmíněny, nebo v CT 167, kde se takto explicitně nezmiňují „oba bohové“, uvedení ve středoříšských textech, a je na ně odkazováno pouze sufixem 3.os.pl.

Podobně v CT 352 bylo vypuštěno *n* z původního *njs* ve větě *pr njs m r3=tn*, a tuto chybu najdeme ve všech pozdnědobých textech, je tedy pravděpodobné, že spíše než o chybu šlo o novou interpretaci textu, a celá věta mohla být čtena např. *pr(=j) js*, nicméně možnost opisované chyby nelze vyloučit.

V CT 215 byla původní předložka *m* interpretována jako *r*, což v tomto případě mění i význam textu, který původně zmiňuje umístění obětí v konkrétních městech a pozměněném textu se pak objevuje věta „obětiny patří na + místo“. Podobný příklad je i v CT 363, kde je k původní frázi „hrůza síně *wsĥ.t*“ přidána předložka *m*, a vzniká tedy spojení „hrůza v síni *wsĥ.t*“, ovšem možná mohlo jít o nepřímý genitiv *n*, nahrazený *m*, neboť mezi výslovnostmi těchto dvou hlásek již nebyl rozdíl.

Gramatické změny

V gramatice textů z Iufaovy hrobky se objevují změny, typické pro pozdní klasickou egyptštinu, především se jedná o změny, jejichž příčinou je záměrná archaizace textu nebo hyperkorekce. Často se objevuje záměna formy *sdm.n=f* za perfektivní *sdm=f* (Jansen-Winkel 1996: 55–57) – např. CT 625, CT 530, CT 429 nebo CT 363. Forma *sdm.n=f* zaniká již v novoegyptštině a zůstává pouze v náboženských textech, nadále psaných klasickou egyptštinou, případně je použita z důvodu záměrné archaizace textu. V některých případech lze pak tuto slovesnou formu analyzovat jako např. subjunktivní *sdm=f*, zvláštěm když k textu neexistuje paralelní verze, případně se jednotlivé paralely liší.

Může se ale naopak objevit i případ, kdy je v textu namísto původního *sdm=f* uvedena forma *sdm.n=f*, a to z důvodu hyperkorekce a archaizace textu, neboť v Pozdní době mizí rozdíly ve výslovnosti, patrné právě v klasické egyptštině (Jansen-Winkel 1996 : 57–58). Příklad lze vidět v CT 167, kde je *sdm.n=f* nahrazen nejen stativ, ale hned zpočátku textu i imperativ.

Další změnou v rámci archaizace textů je používání slovesa *wdj* z nejstarší egyptštiny namísto klasického *rdj*, které je uvedeno ve středoříšských variantách (např. CT 607). Někdy se objevují formy s protetickým *j*, opět typické pro nejstarší egyptštinu, to i formy velmi neobvyklé, jako např. performativní *sdm=f* (viz Edel 1955: 250) v CT 607. V tomtéž říkání se objevuje taktéž imperativ s protetickým *j*, který se však (nejen) v pozdnědobých textech občas vyskytuje (Jansen-Winkel 1996: 52).

Kromě záměrné archaizace se ovšem v pozdnědobých textech objevují také zamrzlé středoříšské či staroříšské konstrukce, případně užívání archaických tvarů slov a někdy i jejich špatné použití (Pries 2011: 456).

Velmi často se nevypisují reduplikované hlásky, což pravděpodobně souvisí s dobovou výslovností, kdy reduplikace nemusela být v mluvené řeči již patrná (Jansen-Winkel 1996: 50).

V menší míře se objevují další, méně obvyklé změny slovesných forem (např. změna stativu na *sdm=f* v CT 957).

V negacích se často zaměňuje *nn* za *n*, v tomto případě se však může jednat spíše o napodobování starší ortografie (viz výše).

Kromě výše zmíněných alografů, které zřejmě písaři Pozdní doby již nerozlišovali, se mohou objevovat „chyby“, kdy byly do textu, který byl buď opisován ze starších zdrojů, nebo měl být záměrně archaizovaný, vneseny prvky psaní mladší fáze jazyka. Za příklad z Iufaovy hrobky může sloužit výše zmíněné vynechávání geminací formy *mrr=f*, již diskutované alografy

nebo např. vynechávání duálové koncovky v CT 516 či nevypsaná koncovka stativu v CT 529. U takových změn, podobně jako u některých slov, psaných alternativním způsobem zápisu, je však těžké posoudit, kdy se jedná o pozdnědobé jazykové prvky, a kdy jde naopak o návrat k nejstarší egyptštině.

Někdy se na základě úmyslné či neúmyslné gramatické změny může celý význam textu posunout na jinou rovinu. Příklad je vidět v CT 957, kde se záměnou sufigovaného zájmena za závislé zemřelý stává ze stvořitele stvořeným, a základní význam celého říkání je pak v Pozdní době naprosto odlišný od středoříšské předlohy.

Obsahové změny

Aktivní prací se středoříšskými texty v Pozdní době vznikají také obsahové změny, a to buď kvůli nové interpretaci textu, sloučení několika různých variant dohromady, nepochopení původního obsahu a jeho přizpůsobení novému výkladu, případně vynechání některých pasáží původního textu, nebo naopak doplnění říkání částmi textu odlišného.

Může se jednat o záměrnou změnu obsahu, kdy je do textu něco přidáno či z něj ubráno, o novou interpretaci textu na základě např. odlišného determinativu či záměny významu slova za jiné s podobnou zvukovou hodnotou. Takové počínání není při procesu předávání egyptské textové tradice neobvyklé, a objevuje se již mnohem dříve než v Pozdní době, a to již při transmissi některých říkání Textů rakví do Textů pyramid (Pries 2011: 457). Příklad můžeme vidět i na Textech rakví v Iufaově hrobce, a to v CT 167, kde je z původního *jn* z Textů pyramid vypadlo *j*, a z věty *rdj mw jn psd.t* se tak stal zápis *rdj mw n psd.t*, kde lze *j* samozřejmě doplnit, bez paralelního říkání z Textů pyramid by však tento úsek bylo možné interpretovat odlišně.

Slova s odlišným významem

Záměny podobně znějících slov, která jsou však zapisována naprosto odlišným způsobem a mají také odlišný význam, svědčí o tom, že texty nebyly pouze mechanicky přepisovány, ale minimálně některé jejich části musely být známé v mluvené podobě, a tedy měly stále živou rituální funkci.

Chyby založené na zvukové podobnosti se ostatně objevují i v dalších textech, které byly známy a tradovány, jako jsou různé narativní texty nebo naučení. Konkrétním příkladem je např.

záměna za (Ptahhotepovo naučení, 165), nebo za v Naučení pro krále Merikarea (122; Burkard 1977: 119, 123).

Příklad změny významu textu na základě zvukové podoby slov vidíme v Iufaově hrobce např. na CT 516, kde bylo původní božstvo interpretováno jako . Podobně v CT 457 je původní *ʕff*, „moucha“, ve všech pozdnědobých verzích nahrazeno slovem *ʕd.t*, „skříňka“ či „truhlice“, může jít o chybu/intepretaci na základě zvukové podoby, nebo upravení části textu, jejíž význam již nebyl zcela jasný, do srozumitelnější podoby.

V CT 215 bylo původní sloveso *ḥqr*, „být hladový“, nahrazeno slovem *ḥ(n)q.t*, „pivo“, a z věty „hladoví-li Re, hladovím i já“ vznikla věta s nově interpretovaným významem „mé obětiny a pivo jsou obětinami a pivem Rea a Neity“, přičemž ani bohyně Neit se v původních textech nevyskytuje.

Další změnou může být úprava textu na místě, kdy sami Egypťané již původním středoříšských textům nerozměli či je nepřečetli. Někdy jsou z tohoto důvodu zaměňována jednotlivá synonyma, jindy jsou reinterpretovány větší části textu. Význam takto upraveného úseku může být zachován, nebo pozměněn tak, aby byl text nadále srozumitelný a dával smysl, objevují se ovšem i nejasné či jednoznačně chybné interpretace.

Nahrazování synonymy

Na některých místech lze pozorovat jev, kdy jsou některá slova nahrazována synonymy, což není v egyptských textech nic neobvyklého – např. v naučeních můžeme vidět celé věty, které znamenají totéž, ale je zde použito jiné lexikum i odlišná gramatická struktura (např. Burkard 1977: 72–92), což svědčí o tom, že minimálně části těchto textů museli dotyční, kteří je zapisovali, umět z paměti, a to nikoliv mechanicky slovo od slova, ale museli si pamatovat jejich obsah – což u naučení, která byla předčítána ve školách a šlo o texty, které byly v obecném povědomí, nepřekvapuje. V případě náboženských textů mohlo tak jít o něco podobného, zvláště pokud šlo o součást stále živého rituálu, který kněží opakovaně recitovali, případně se jej účastnili a recitované texty poslouchali, a tak se je naučili z paměti. Z podstaty náboženských

textů je flexibilita takového nahrazování samozřejmě omezená, zvláště jedná-li se o delší úseky textu, ale v některých textech se objevuje zaměňování jednotlivých slov za jejich synonyma –

např. za v CT 957 nebo za v CT 516.

Dále mohou být některé výrazy nahrazeny podřazenými či nadřazenými slovy, tak např. v CT 957 vidíme, že původně uvedené Bútó (*p*) bylo nahrazeno prostým pojmem „město“ (*njw.t*).

V různých verzích téhož textu je také vidět, že obsah se může proměňovat podle preference majitele – např. v různých variantách CT 151 se objevují odlišní bohové, v CT 215 se takto proměňují uvedená toponyma.

Změny v náboženských představách

Obsah některých textů se také mění z důvodu přizpůsobení změnám v pojetí nějakého náboženského fenoménu. Častým a známým jevem je vypouštění zmínek o Sutechovi. Se záměrným vynecháváním Sutechova jména se můžeme setkat již od Textů pyramid a tento jev se objevuje po celé období egyptských dějin - na některých místech není tento bůh přímo jmenován, ale je na něj odkazováno různými epitety či opisy, případně pouze zájmenem nebo obecně jako na „nepřítele“, a v případě, že vystupuje v pozitivní roli, je někdy nahrazován jinými božstvy (Kahl 2004: 221–241). V Pozdní době se tento jev stává naprosto běžným. Sutech je v této době značně démonizován a identifikován s Apopem a jako takový je považován za představitele zla a chaosu obecně (Altmann 2010: 143). V pozdnědobých textech je tak na místech, kde se tento bůh původně vyskytoval, buď zcela vynechán, nebo právě nahrazen jiným božstvem, nejčastěji Thovtem (více viz např. Soukiassian 1981). Uvedený fenomén se týká i zmínek implicitních, jak vidíme např. v CT 429 nebo CT 530, kde jsou původně uvedení Oba pánové (*nb.wj*) nahrazeni Oběma paními (*nb.tj*). V CT 227 byla ze všech pozdnědobých variant tohoto textu odstraněna část, kde se hovoří o spoutávání Sutecha a ochraně před ním, ať už explicitně či implicitně (záleží na variantě), naopak je ale zachována v 6.denní hodině *Stundenwachen*, kde se část tohoto textu také objevuje. S odstraňováním Sutechova jména se u Iufay nesetkáváme pouze v Textech rakví, ale můžeme je pozorovat i v dalších textech v celé jeho hrobce (Landgráfová 2015: 44).

Zvláštní výjimku tvoří některé texty či jejich části, jako je CT 353, kdy je Sutech naopak explicitně zmíněn, a to v pozitivním kontextu, zřejmě se jedná právě o skutečnost, že zde figuruje v jiné roli než v textech, ze kterých je toto božstvo odstraňováno.

Jednu ze specifických změn v textech z Iufaovy hrobky tvoří časté zmiňování Héliopole namísto jiných měst, případně i na místech, kde ve středoříšských textech není žádné město vůbec zmíněno. Otázkou ovšem je, nakolik je toto úprava textů pro Iufaovu hrobku, případně práce s jinou textovou tradicí, než je doložena ze Střední říše, a nakolik se jedná o úpravu, která se v Pozdní době stala běžnou – např. v CT 215 se Héliopolis vyskytuje ve všech textech z Pozdní doby, nicméně v žádné verzi textu ze Střední říše, naopak ovšem v CT 179, k němuž také existují paralelní texty z Pozdní doby, je Héliopolis uváděna pouze u Iufay a nikde jinde, a to včetně paralelních textů z Knihy mrtvých, na jiném místě v tomtéž textu se však opět objevuje jen v pozdnědobých textech.

K dalším drobným změnám patří záměny různých božstev podle preferencí majitele hrobky – tak v CT 957 je původní božstvo či démon *hng* nahrazen Anupem, v CT 215 je ke středoříšskému textu, kde je uveden Re, přidána ještě bohyně Neit, v CT 516 je „šakal“ – *s3b* nahrazen Vepvavetem. V CT 208 jsou naopak různí bohové, kterým jsou předkládány obětiny a kteří jsou jmenováni v jednotlivých středoříšských verzích textu, nahrazeny větou „obětiny patří na nebesa“, v tomto případě se však může jednat o úpravu textu podle předlohy v Textech pyramid, kde je text uveden stejně jako v pozdnědobých variantách. Podobně byl ve všech pozdnědobých textech vyselektován Ptah z epiteta „ten, který poskytuje chléb Ptahovi v Héliopoli“ v říkání 179, a zůstala zde pouze „Héliopolis“. Různé božské bytosti jsou ovšem zaměňovány i pouze v rámci Iufaovy hrobky, např. v CT 363, které se v Iufaově hrobce nalézá dvakrát, je v jisté části textu v jedné verzi uvedeno *ntr.w*, zatímco ve druhé *dw3.tjw*.

Záměny nadpisů a selekce částí textu

Již v samotných středoříšských variantách nalezneme variabilitu v nadpisech jednotlivých říkání, a to mnohem větší, než je tomu v Pozdní době. V Textech rakví z Pozdní doby se můžeme setkat s tím, že nadpis, který se u nějakého říkání objevuje, a to i v různých podobách, je v pozdnědobých verzích vynecháván (např. CT 179). V CT 215 vidíme, že nadpis se nejen liší od středoříšských variant, ale je uveden na konci textu, zatímco v původních variantách říkání se nachází vždy na začátku, podobně je tomu v CT 151, kde mají středoříšské verze různé nadpisy,

uvedené někdy na začátku, někdy na konci textu, zatímco v pozdnědobých variantách tohoto říkání se již vyskytuje nadpis tentýž. V CT 179, které má ve Střední říši v jednotlivých variantách také různé nadpisy, se pak v pozdnědobých variantách již nevyskytuje nadpis vůbec žádný.

Někdy se naopak v pozdních variantách objevuje nadpis, který k takovému textu ve Střední říši nikdy nepatřil - např. u CT 716 je v Pozdní době vždy uveden nadpis o poskytování obětí v Héliopoli, který se ve verzích Střední říše nikdy nevyskytuje, a s celým obsahem říkání má souvislost pouze přes Héliopoli, neboť o obětování a obětínách se text nezmiňuje (a to ani v pozdnědobých variantách). V CT 352 mají pozdnědobé varianty vždy odlišný nadpis než středoříšské, z původního „Pro předstoupení člověka jako ctěného před bohem“ se stalo „Pro ospravedlnění před bohem“. Podobně je tomu u CT 363, kde se pozdnědobé nadpisy vždy shodují, zatímco ve Střední říši má nadpis pouze jediná verze textu, a to odlišný. V Iufaově hrobce se tento text nachází na dvou místech, přičemž nadpis je uveden pouze u jednoho

V případě, že se středoříšské verze od sebe liší, probíhá zde samozřejmě selekce a výběr pouze určitých částí, případně opisování textu jedné určité varianty, která se většinou ve všech pozdnědobých paralelách, pokud existují, shoduje (např. CT 151, CT 227, CT 301, CT 352). CT 188 má pak nadpis složený pravděpodobně z několika středoříšských variant.

Zajímavým jevem, který je vidět například v CT 206, je změna obsahu textu, kdy jsou některé jeho části vypuštěny, jiné pozměněny, a celý text je doplněn pasážemi z textu naprosto odlišného, a novému obsahu textu je přizpůsoben i jeho nadpis. Z říkání byly odstraněny zmínky o klasických „tabu“, kterých se měl člověk podle egyptských představ v zásvětí vyvarovat, a veškeré takovéto negativní zmínky byly nahrazeny textem s královskou tematikou. Podobný jev vidíme též v CT 208, kde je ve variantách textu z Pozdní doby vždy vyselektován závěrečný úsek původního říkání, kde se zpočátku hovoří o denní a noční bárci, ale následně text pokračuje již zmíněnými „tabu“, jako je požívání výkalů nebo chození hlavou dolů. V Iufaově hrobce však najdeme říkání, která se celá týkají zažehnávání takovýchto nebezpečí, tedy jde možná spíše o vyselektování motivu, který se již vyskytuje v jiných textech, a nebylo jej tedy třeba opakovat, a vzniklé místo mohlo být vyplněno novým textem, ať už zasazeným do původního říkání, nebo textem úplně odlišným. Dalším příkladem může být CT 188, jehož původní obsah se opět týká podsvětních nástrah a „tabu“, které se v Iufaově hrobce nachází pouze ve značně zkrácené variantě, a to pravděpodobně z důvodu, že text velice podobného obsahu již byl v hrobce zapsán, v tomto případě i v rámci souboru Textů rakví, a to říkání 184. Z CT 188 tak byl zapsán jenom konec, pojednávající o naprosto odlišných tématech.

Někdy jsou z pozdnědobých textů vynechávány části říkání, které se opakují v rámci jednoho textu – např. v CT 957, kde jsou některé pasáže textu, obsahově opakující totéž, vynechány, a naopak jsou sem některé drobné věty přidány. Ze středoříšských paralel je však zřejmé, že původní texty byly delší, než je Iufaova varianta, jsou ovšem natolik poškozeny, že z nich nelze určit, jaký byl obsah zbytku říkání.

V CT 353, které se v Iufaově hrobce nachází na dvou místech, se v jedné variantě vyskytují části textu, které ve druhé verzi uvedeny nejsou.

Někdy může být důvodem vyřazení části textu také jeho špatné dochování, jak tomu mohlo být např. v CT 516/PT 721B, kde se začátek říkání z Textů pyramid do Textů rakví již netransformoval, nicméně dochovaná verze počátku textu je dosti fragmentární, pokud tomu tak bylo již v Pozdní době, mohlo být důvodem vynechání právě toto, zvláště přihlédneme-li k tomu, že lépe zachovaná část začíná oslovením a text tak vytváří smysluplný celek i bez vynechaného začátku. V celém textu se ovšem mísí části Textů pyramid s Texty rakví, některé věty jsou zde vynechány a jiné naopak přidány - tak například se za větou „starají se o tebe obě tvé matky“ již nevyskytuje věta „obě tvé matky tě líbají“, zřejmě kvůli obsahové podobnosti. Již ve středoříšských textech se na rozdíl od Textů pyramid objevuje věta „pro tebe jsou otevřeny oboje dveře Chontamentiho, které zabraňují vstoupit lidu *rehyt*²“, což by mohlo svědčit o záměrném posílení královské roviny textu v době, kdy již tyto texty ve skutečnosti nebyly vyhraněny pouze pro krále. Podobnými motivy mohlo být vedeno připojení věty „pro tebe jsou postaveny schody z meteorického železa“, která navazuje na další text, kde zemřelý vychází na nebesa, a který se již v paralelních textech vyskytuje. Text je však poškozen jak v Textech pyramid, tak v Textech rakví, je tedy možné, že se jedná o pozdnědobé doplnění podle jiné, srozumitelnější varianty, případně upravení textu, který již byl poškozený nebo nečitelný. Celý text pak končí větou „tvá hlava ti patří navěky“, která se vyskytuje pouze v Iufaově variantě.

Otázkou je, kdy byly takovéto texty upravovány až v Pozdní době za určitým účelem, kvůli změně náboženských představ, nebo pro určitou konkrétní osobu, a kdy šlo pouze o odlišnou textovou tradici, která je v některých případech zachytitelná – např. texty z rakve L4Li z Lištu, pocházející ze Střední říše, se v případě výskytu textů, které se dochovaly v hrobkách

² Staroegyptský výraz *rehyt* je někdy překládán jako „prostý lid“ či „poddaný lid“, vyjadřuje však spíše rozdílné postavení takto označených lidí, může jít o lid, podléhající panovníkovi, ale např. i bohům. Více viz Janák 2012 : 22 – 24.

z Pozdní doby, shodují s těmito texty, a nikoliv s ostatními variantami říkání, doloženými ze Střední říše.

Další důvody pro odstranění některých částí textu mohly být náboženské (viz výše, např. CT 227).

Pozdnědobé korektury a interpretace

U některých textů, jako např. CT 607, můžeme vidět, že již středoříšská verze obsahuje mnoho chyb, způsobených nepochopením textu, který byl, soudě dle těchto chyb i jazyka, mnohem starší. Někdy se objevují nové interpretace pasáží, které jsou již za doby Střední říše chybně zapsané či špatně srozumitelné - např. CT 206. Pozdější varianty textů tak mohly čerpat buď ze starších verzí, nebo odlišných textových tradic, a je patrné, že pozdnědobí písaři či kněží většinou rozuměli jejich obsahu, případně jej dovedli přizpůsobit nové interpretaci tak, aby vznikl smysluplný celek.

V některých textech je však naopak patrné, že v Pozdní době již obsahu některých textů plně rozuměno nebylo a objevují se jak chybné přepisy a interpretace, tak věty, nedávající smysl, které lze případně rozklíčovat jenom na základě několika odlišných starších variant, jejichž sloučením text pravděpodobně vznikl - např. CT 529.

Objevují se ovšem i případy, kdy je text díky sloučení několika verzí naprosto nesrozumitelný, a otázkou je, zdali mu samotní Egypťané Pozdní doby rozuměli, nebo takové části textu považovali například za nějaký druh magické formule - viz např. CT 207.

Z gramatiky, ortografie i obsahu textů je patrné, že jejich původ sahá až k Textům pyramid, případně ještě dále, a některé z nich byly naopak začleněny do rituálních textů ještě pozdějších. Jednalo se tedy o velmi dlouhou tradici předávání těchto textů, sahající od nejstarších až do nejpozdějších období egyptských dějin. Na základě výběru a úpravy textů je patrné, že byly i v Pozdní době v jistých kruzích dobře známy, a bylo s nimi aktivně pracováno. Přestože se mnohdy objevují chybné zápisy, ať už se jedná o opisování starých chyb, nebo vytváření nových na základě nepochopení obsahu původního textu nebo hieratického zápisu, na mnoha místech lze naopak pozorovat, že originálním nebo starším textům bylo rozuměno natolik, že jejich obsah byl nejen správně chápán, ale v určitých mezích s ním mohlo být i manipulováno, aniž by byly základní význam textu a jeho zásadní myšlenky příliš pozměněny.

Přepis, překlad a analýza jednotlivých textů

Pohřební komora

Východní stěna

Na východní stěně pohřební komory Iufaovy hrobky se nachází pouze jedno říkání z Textů rakví, a to CT 530, na jižní části stěny.

Říkání 530

Viz str. 125.

Jižní stěna

Na jižní stěně pohřební komory se nachází říkání z Textů rakví 607.

Říkání 607³

Paralelní text k tomuto říkání existuje ze Střední říše pouze jeden, a to značně poškozený, dále se ovšem několik paralel vyskytuje v Nové říši, a to dva texty z Dér el-Bahrí a jeden z Pujemreho hrobky. Dále jsou doloženy dva paralelní texty z Pozdní doby, a to z hrobky Aby v Thébách a na zlomku stély z lokality Horbeit alias Šednu (synoptická edice textů viz Kees 1922).

Texty paralelní k začátku tohoto říkání, který se však nachází pouze v původních Textech rakví a do pozdější verze již nebyl transformován, se vyskytují již v Textech pyramid, a nejen dle nich, ale i podle jazyka říkání se zřejmě jedná o velmi starý text. Za povšimnutí stojí například ortografie, kdy se ještě ve Střední říši např. objevují slovesné formy s protetickým *j* (Gardiner 1964: 209), a to např. imperativ nebo performativní *sdm.n=f*, a v celém textu se objevují varianty sloves z nejstarší egyptštiny (např. *snj* a *rww*, Kees 1922: 97, 98). Již v jediné stredoříšské variantě lze také vysledovat chyby, způsobené pravděpodobně neporozuměním originálnímu

textu (viz např. CT VI, 220b, kde je namísto uvedeno ,). Novoříšské varianty se mnohem více shodují s variantou pozdní, mohly tedy vycházet ze stejné tradice, kde bylo uchováno více z původního textu.

Již v několika prvních větách textu také vidíme třikrát zapsaný nadpis *dd-mdw*, což se u některých říkání sice objevuje, nicméně u dvou z těchto textů existují paralely přímo v Textech pyramid. Nadpis *swr šm^c.w swr mh.w*, který se ve stredoříšské variantě vyskytuje ve výzdobě rakve a nikoliv v samotném textu (viz příloha), je říkání z Textů pyramid 39 (Sethe 1908 : 21, 31a-b), jehož obsah je tento : „*N, vezmi si pro sebe Horovo oko, ke kterému putoval Hor, je pro tebe přinášeno, je dáváno do tvých úst.*“ První z textů na stredoříšské rakvi se sice od tohoto říkání mírně odlišuje, ale zjevně se jedná o tentýž upravený text: *dd<-mdw> jm jr.t hrw zb.t.n=f m r3={s} <k> jn.n n=k s(j) dj.n n=k s(j) m r3=k N* – „Pronáší se: Vezmi si Horovo oko, to, které přinesl, do svých úst, bylo ti přineseno, bylo dáno do tvých úst, N.“ Následně text pokračuje: *dd-*

³ Viz též Míčková 2016 (v tisku).

mdw wsjr N m n=k šk.w wsjr- „Pronáší se: Usire N, vezmi si Usirovy obětiny.⁴“ Tato část textu přesně odpovídá říkání PT 40 (Sethe 1908: 21, 40c), následujícímu již v Textech pyramid hned za předchozí pasáží jako součást textů, vztahujících se k obětem a je doprovázejícím rituálům, což bylo následně přeneseno i do pozdějších období (Altenmüller 1967: 12).

Texty pyramid uvádí ještě nadpis, sestávající pouze se slova *šk.w*, podobně jako v předchozím říkání bylo pouze „kadidlo Horního a Dolního Egypta“. Původně tedy mohlo jít o tři nezávislé texty, které byly již ve Střední říši spojeny dohromady, a v pozdější době byla dvě krátká říkání z Textů pyramid vynechána, nicméně nadpis úvodního textu byl zachován, a tradoval se dál s pokračováním říkání.

Celý text má charakter hymnu, psaného jako promluva Esety k některému mladému či dětskému bohu. Pravděpodobně jde o některou variantu Hora, jelikož však v celém textu není toto božstvo nikdy přímo jmenováno, objevují se různé interpretace ohledně toho, o koho se jedná – v první části by tak mohlo jít o Hora, syna Nuty a Geba, a ve druhé části pak o Hora, syna Esety a Usira (Altenmüller 1967: 10–11), lze ovšem nalézt i interpretace, kde je oslovovaný bůh identifikován jako Nefertem, především na základě jeho slunečních aspektů (Kees 1922 : 116–118). Podle Goedickeho (1969-70: 21) obsahuje první část textu především odkazy na Rea, zatímco ve druhé části jde spíše o usirovské motivy, Barta podobně navrhuje Nefertema, Rea nebo Hora (1973: 87). Goedicke (1969-70) dává navíc celý text do souvislosti s egyptskou nadvládou nad východními oblastmi.

Podle charakteristiky boha by však mohlo jít také o formu Hora, známou jako Hor z Šednu či Hormerti. Jedná se o ochranné božstvo s válečnickými aspekty, uctívané především ve východní deltě, kde bylo jeho kultovním místem město Pharbaitos čili Šednu. Tato forma Hora byla často spojována s mýtem o Horově oku, a jeho oči bývaly spojovány se sluncem a měsícem a byla mu také přisuzována léčebná moc (Janák 2005: 78–79). Tento Hor vystupuje v některých

⁴ Slovo *šjk.w* či *šk.w* uvádějí Faulkner (1977: 196) i Carrier (2004: 1403) jako neznámé, Barta (1973: 85) uvádí „*šjk*-Körnern“, jedná se ovšem o „obětiny“ (viz např. Hannig 2003: 1282 nebo Wb IV: 415), což v kontextu tématu Horova oka dává smysl.

textech a mýtech také jako vládce 77 démonů z Šednu, na něž je v Iufaově hrobce přímo či nepřímo odkazováno i na několika dalších místech,⁵ což by tuto interpretaci podporovalo.

dd-mdw hft dw3 srw šm^c.w mh.w

Pronáší se při uctívání hornoegyptským a dolnoegyptským kadidlem:

wr pw nn pr m t3 sn⁶ nw

„Ty velký,⁷ který jsi vyšel ze země, který ses odpoutal z Nunu,

⁵ Město Šednu se vyskytuje na západní stěně pohřební komory v souvislosti s jedním z mytologických hadů, kteří mají vztah k Tutuovi, vyobrazenému na východní stěně. Tutu je pánem démonů roznášejících mor na nový rok.

pr m nw.t šhm wr ms n gb

který jsi vzešel z Nut, Velký mocný,⁸ zrozený z Geba,⁹

shsf stš m 3.t nšn=f wd hr h3s.wt rwj¹⁰=sn

který jsi ztrestal Sutecha v okamžiku jeho zuřivosti, který jsi byl dán nad cizí země, když byly podmaněny,¹¹

⁶ Sloveso *sn* je totožné se slovesem *snj* z nejstarší egyptštiny (Kees 1922: 97). Altenmüller (1967: 9) překládá *snw* jako druh rostliny, ale upozorňuje, že se jedná o nejistou interpretaci, Goedicke (1969-70: 27) překládá jako „join“ a odkazuje na Wb IV, 148, 5.

⁷ Carrier (2004: 1403), Faulker (1977: 195), Barta (1973: 87) i Goedicke (1969-70: 27) překládají celou část ve 3.os.sg., ale vzhledem k hymnické charakteristice textu je vhodnější ji interpretovat oslovením.

⁸ K *šhm wr* viz LGG VI: 529. Jedná se o relativně časté epiteton, nicméně se nemusí jednat o božstvo a lze využít alternativní překlad - Carrier (2004: 1403) překládá jako „velké žezlo *šhm*, (patřící) bohu, který stvořil zemi (*gb*)“, ovšem překlad s Gebem jako božstvem jde dohromady s částí o bohyní Nut a dává smysl.

⁹ Barta na tomto místě vylučuje identifikaci boha jako Nefertema, neboť ten vystupuje jako syn Sachmety, Bastety či Ptaha, nikoliv však jako syn Geba a Nuty. Jako alternativu navrhuje Hora, nikoliv však jako syna Esety a Usira, ale Hora „Staršího“, syna Geba a Nuty (Barta 1973: 88).

¹⁰ Sloveso *rwj* je mladší variantou *rwꜣ* – „usadit“, „donutit“, „přimět“ (Kees 1922: 98).

¹¹ Středoříšská verze je natolik poškozená, že z ní souvislý text nelze rekonstruovat, pozorovatelné jsou některé chyby v interpretaci, jako např. změna *wd hr h3s.w* za *{3}<w>dy hr*. Goedicke tuto část překládá jako "who is placed over the foreigners, when they move", což vysvětluje tak, že "cizí země" stojí metonymicky za jejich obyvatele (Goedicke 1969-70: 18). Barta (1973: 88) uvádí toto místo opět jako doklad proti identifikaci boha jako Nefertema, a do role boha, který bojuje se Sutechem a nepřáteli opět staví Hora, nicméně Nefertem může jako sluneční božstvo také vystupovat jako ten, kdo zahání tmu, a tedy veškeré zlo (viz Bonnet 1952: 510). V některých textech tak přímo zahání nepřátele slunečního boha (např. Texty rakví 335, CT IV, 302d) nebo vystupuje jako jeden ze 42 soudců u posmrtného soudu (Kniha mrtvých 123, Naville 1886: 131).

<i>knj</i> ¹² <i>psd.t hr rh rn=f</i>	při poznání jehož jména vykřiklo Devatero, ¹³
<i>rd m h^c.w sh.t tw šps(.t) jmj-^c sp3.wt¹⁴ j3b.t</i>	který jsi vyrostl ¹⁵ z těla toho vznešeného pole, ¹⁶ (ty,) jemuž patří východní kraje,
<i>hr.j-^{c17} n.tj s33 spd.w nb j3b.t n.tj m-gs dp.t n.t wsjr</i>	pobočníku Antiho, strážce Sopdua, ¹⁸ pána východu, který jsi ochranou ¹⁹ Usirovou,
<i>tz nb.wj j3b.t ^c.wj=sn hr=f</i>	k němuž pozvedli své ruce oba pánové východu,
<i>š3d dr.tj n ms.w jtj.w=sn hr fd=f m sh.t</i>	který odřezáváš ruce dětí svých otců, když vytrháváš plevel z pole! ²⁰

¹² Ve středoříšském textu je uvedeno *jn psd.tj hr rh rn=f*, duál byl v pozdější variantě vynechán a *jn* nahrazeno *knj*, případně se ve verzi ze Střední říše již jedná o chybu. Na základě středoříšského textu je *jn* interpretováno Carrierem (2004: 1403) jako instrumentál, Faulknerem (1977: 195) zřejmě jako částice.

¹³ Goedicke (1969-70 : 27) překládá „Ennead thought upon learning his name“.

¹⁴ Středoříšská varianta zapisuje *jmj.t h^c.w j3b.t*.

¹⁵ Faulkner (1977: 195) vztahuje *rd* k *rn*, nikoliv k oslovanému božstvu. Goedicke (1969-70: 27), překládá jako „may he flourish“.

¹⁶ Odkaz na některou egyptskou bohyni, personifikované *sh.t* s různými jinými přívlastky viz LGG VI: 496–498.

¹⁷ Barta (1973: 89) překládá jako „který je pod (ochrannou) rukou Nemtiho“.

¹⁸ Altenmüller (1967: 9) překládá „ta, která je pod ochranou Sopdua“, a celé epiteton vztahuje k *sh.t šps.t*, podobně jako Faulkner (1977: 195).

¹⁹ Wb 5, 200.14-18, v TLA lemma-no. 168470 (14.3.2016).

²⁰ Goedicke (1969-70: 27) překládá „as the two lords of the east have united their activities on his behalf, the activities of anybody are cutt off for his reaping the steppe“.

<i>mk jn(=j) n=k sw mj-qd-tm tm dmd hr dr.tj=j</i>	Hle, přináším ti toto vše, shromážděné na mých rukou, ²¹
<i>j.jn mw.t=k 3s.t</i>	řekla tvá matka Eset.
<i>j.mr.n(=j) nd=k jr.t=k m jr r=k</i>	„Přeji si ²² ať chráníš své oko před tím, kdo by jednal proti tobě.
<i>j.rh²³ m-^c24 shm n^h</i>	Poznej tedy Mocného živého, ²⁵
<i>jn.t(j)=f(j) nn n hrw hr rnp.t t[n jn.t(j)=f(j)]²⁶ n=f sw</i>	toho, který to přinese Horovi pro tento rok, který mu to přinese,

Spojení „děti svých otců“ znamená zřejmě „každý“ nebo „kdokoliv“, trháním rostlin je pravděpodobně míněno vytrhávání plevele, které v tomto kontextu symbolizuje ničení a zbavování se zla.

Faulkner (1977: 195) překládá „The two lords of the East knit their arms on him, (even) him who cut off the hands of the children of their fathers“.

²¹ Středoříšská varianta je velmi poškozená a souvislý text z ní nelze rekonstruovat. V ostatních variantách je namísto *dmd hr dr.tj=j* uvedeno *dmd hr j3.wt* – „shromážděné na pahorcích.“

Altenmüller (1967: 9) tuto část ještě nezařazuje do Esetiny přímé řeči.

²² Performativní *sdm.n=f s* protetickým *j* (Edel 1955 : 250). Ve středoříšské verzi je uvedeno *j.mr=k*.

²³ Imperativ s protetickým *j* v nejstarší egyptštině viz Edel (1967: 291), objevuje se ovšem i v pozdně klasické egyptštině, zvláště u dvouradikálových sloves a III-inf. (Jansen-Winkel 1996: 52). Ve středoříšské verzi zřejmě však protetické *j* není – text je sice poškozen, ale zdá se, že pro tento znak není v textu dostatek místa.

²⁴ Ve většině textů je uvedeno *j.rh m-^c n=n shm-^cn^h*, což Kees (1922: 105) interpretuje jako etický dativ, tudíž jeho vynechání význam textu nemění.

²⁵ K *sh m n^h* viz. LGG VI : 529, podle Goedickeho se jedná o Rea (1969-70: 19).

²⁶ Doplněné podle jiných variant (Kees 1022 : 104).

<i>p.t m jgp t3 m sjm rd qb.tj²⁷ tb.t h3p.tj</i>	když je země v mlze a nebesa v dešti, ²⁸ s klidnou nohou a zakrytým sandálem!
<i>jm gm nbd z3 nw.t w3.t r=f</i>	Nechť k němu ²⁹ Zloduch ³⁰ , syn Nut, nenalezne cestu,
<i>jr <r> jt.j=k m-hnw gmw</i>	ten, který jednal proti tvému otci, když byl slabý!
<i>mw=f³¹ {t} r=t jr.t hrw tz phr</i>	On je proti tobě, Horovo oko, a naopak! ³²
<i>jr.t=k jmn.t m mskt.t jr(.t)=k j3b.t m m^cnd.t</i>	Tvé pravé oko je v noční bárce, tvé levé oko je v denní bárce, ³³
<i>jr.tj=k hrw [p]r m tm šw hn^c tfn.t</i>	obě tvé oči, Hore, které vzešly z Atuma, Šu a Tefnut.

²⁷ U slovesa *qb* je vypsána koncovka 3.os.sg.f., přestože *rd* je gramaticky masculinum – důvodem je skutečnost, že *t* a *d* byly v době zápisu textu již alografy, a *rd* bylo tedy zřejmě vzato jako femininum.

²⁸ Goedicke (1969-70: 27) má „přinese nebe z mraků a zemi z mlhy“, ale naznačuje, že jde o nejistou interpretaci.

²⁹ Tj. poslovi, části, vztahující se k oslovovanému bohu, jsou ve 2.os.sg.m.

³⁰ *nbd* – označení nepřítele Reova nebo Usirova, ať už se jedná o Sutecha jako zde, nebo Apopa, někdy ovšem může označovat i jiné božstvo, v plurálu případně skupinu démonů (viz Kees 1922: 106–107; LGG IV: 199)

³¹ Psáno jako , ale na základě paralel i významu se musí jednat o *mw=f*. Toto psaní se vyskytuje ve většině variant textu (Kees 1922: 107), nikoliv však ve verzi středoříšské. Jedná se o formu zápisu, která se objevuje v ptolemaiovských textech (Junker 1903: 15), ale také již v Textech pyramid (Edel 1955: 8).

³² Ve středoříšské verzi není *tz phr*, ale dvě plně vypsané věty.

³³ Alternativní překlad „tvé pravé oko je noční bárka, tvé levé oko je denní bárka“.

<i>bw.t=sn hr^c ntr hr-h.t=sn</i>	Jejich <i>but</i> je, když na ně dopadne boží ruka
<i>mns3 {hsf} <šw.t>³⁴ ntr hr-h.t=sn</i>	a když na ně ejakuluje boží stín,
<i>n^cq mtwt(=f) jm</i>	jeho semeno do nich nevstoupí.
<i>nf^c(.n=j) sn m m^cnd.t hr jr.tj=k hrw</i>	Uvolnila jsem je z denní bárky kvůli tvým očím, Hore, ³⁵
<i>rdj.n(=j) sn m msqt.t n hrw m3nw</i>	a dala jsem je do noční bárky Hora z Manu. ³⁶
<i>šp.w whd.w^c3.w h3.w hw^c tp rd.wj hrw m3nw</i>	Slepí, ³⁷ ti, kterým teče z očí, ³⁸ ti se zhoršeným zrakem a chudí viděním jsou před Horem z Manu,
<i>n bn=sn n d3=sn hr db^c.w hrw m3nu</i>	nevyjdou a neuniknou zpod prstů Hora z Manu.“

³⁴ Podle paralelních verzí je v Iufaově textu chybně zaměněn znak za . Podle Goedickeho (1969-70: 26) odkazuej *šwt-ntr* od Nové říše k ityfalické podobě Atuma (Urk IV, 56,10; Urk IV, 737, 11; Urk IV, 1654, 5).

³⁵ Alternativní transliterace a překlad: *nf^c(=j) n=sn m m3nd.t hr jr.tj=k hrw* – „uvolnila jsem pro ně denní bárku kvůli tvým očím, Hore.“

³⁶ Hor z Manu – LGG V: 259. Vyskytuje se také v kontextu porážení Sutecha a nepřátel, např. v pLouvre 3129 (např. D17), který obsahuje rituální texty pro porážení Sutecha a odvracení zla (Schott 1929).

³⁷ Goedicke (1969-70: 27) navazuje tento text na předchozí část a překládá „Horus of Manu is blind, rich of outflow –may a seeing lad act in front of the Horus of Manu“.

³⁸ Dosl. „bohatí na výměšky z očí“.

Vnější sarkofág

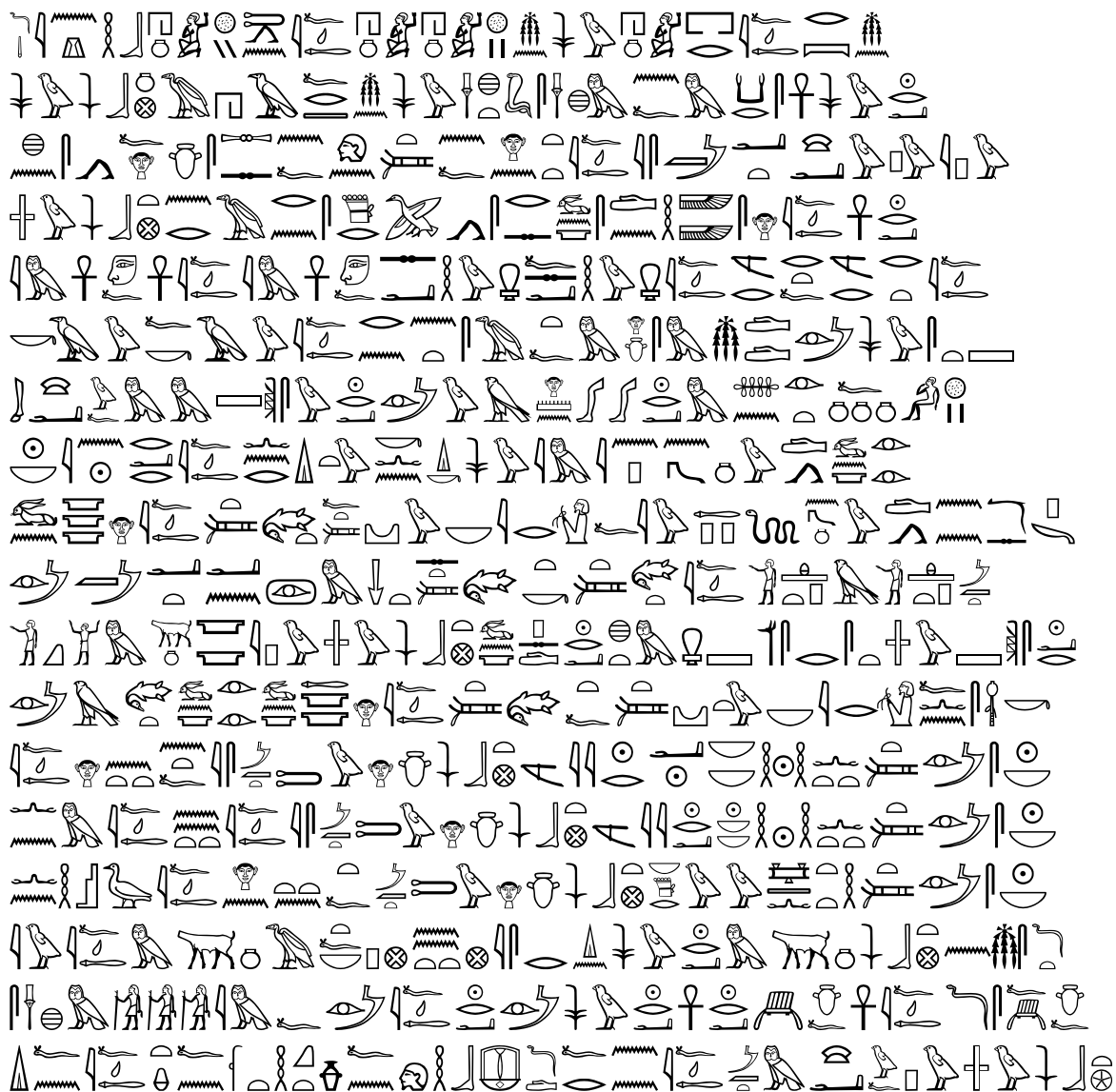
Vnější strana

Východní stěna

Na východní stěně Iufaova vnějšího sarkofágu nalezneme opět pouze jedno říkání Textů rakví, a to CT 957.

Říkání 957

Ze Střední říše se dochovaly dvě verze tohoto textu, obě psané v 1.os.sg. a obě značně poškozené a bez dochovaného konce, z Pozdní doby se žádná jiná varianta nedochovala. Celý text pojednává o identifikaci s Maat, v původní variantě textu se však o zemřelém explicitně mluví také jako o tom, kdo tvoří různé další bohy, nicméně v Iufaově verzi byl na základě záměny sufigovaného zájmena za nezávislé stvořitel zaměněn za stvořeného. Odkazy na blízkost slunečnímu bohu např. na místě zemřelého mezi Reovými následníky nicméně prostupují celý text, dále se zde objevuje motiv neustálé obnovy a omlazení, což zřejmě souvisí i s umístěním textu na východní stěně vnějšího sarkofágu, a také naproti zobrazení vycházejícího slunce na východní stěně Iufaovy pohřební komory. Dalším důležitým motivem je zde také ochrana zemřelého bohyní Nechbetou, porážení zla a ničení nepřátel, ať už se jedná o Sutecha nebo Apopa.

dd-mdw jn hr.j-hb.t

Pronášení knězem předčitatelem:

hnw zp 2 jt.n jwf-^{c3} hnw hnw zp2

Jásejte, jásejte, Iufaa se zmocnil jáсотu,
jásejte, jásejte (2x)!³⁹

³⁹ PGard IV má nadpis *hpr m m^{3c}.t* – „Jak se přeměnit v Maat/maat“, v PGard III není začátek textu dochován, ale zřejmě nějaký nadpis měla. Slovo *hy* je psáno jako *h3y*, pak text pokračuje *jt.n=j hny hy hy*. V Iufaoově textu byl determinativ vynechán a tato skutečnost mohla či nemusela pozměnit význam slova.

<i>ms.n sw hnw pr⁴⁰ jwf-ꜥ3 r p.t</i>	Zrodil jej jásoť ⁴¹ a Iufaa může vyjít na nebesa, ⁴²
<i>ms.n sw nhb.t h3=f r t3⁴³</i>	zrodila jej ⁴⁴ Nechbet ⁴⁵ a on může sestoupit na zemi,
<i>ms.n sw shm.t shm n=f m k3r</i>	zrodila jej ⁴⁶ Sachmet, patří mu moc ve svatyni. ⁴⁷
<i>sꜥnh sw rꜥ hns=f hr-jb=s</i>	Oživuje/oživil jej Re, ⁴⁸ cestuje jejím středem. ⁴⁹
<i>stz n=f tp n tm.n=f hr-nt(j)t jwf-ꜥ3 js m3ꜥ.t</i>	Byla pro něj pozvednuta (jeho) hlava, nebude zničen, jelikož Iufaa je Maat/maat ⁵⁰

⁴⁰ Ve stredoříšských variantách jdou zde i u slovesa *h3* v následující větě stativy.

⁴¹ Obě verze ze Střední říše uvádějí *ms.n=j hy* – „zrodil jsem radost“. V Pozdní době byl tedy buď přehozen subjekt a objekt, nebo zaměněno/chybně přepsáno *=j* za *wj*. Záměnou sufigovaného zájmena za nezávislé se však text dostává na jinou rovinu, neboť z původní identifikace se stvořitelem, který tvoří další bohy, zde zemřelý vystupuje jako ten, jehož bohové stvořili. Nelze však určit, zda se jedná o chybu, záměrnou změnu, nebo bylo-li ve Střední říši pouze použito jiné psaní nezávislého zájmena.

⁴² V P Gard III i P Gard IV je obloha psána jako *hr.t*.

⁴³ V textech ze Střední říše jsou namísto „země“ uvedena „Reova spodní nebesa“.

⁴⁴ Ve stredoříšských textech opět psáno *ms.n=j nhb.t*.

⁴⁵ V celém textu je zřejmě míněna zároveň bohyně Nechbet i město Necheb.

⁴⁶ Stredoříšské texty mají opět *ms.n=j*.

⁴⁷ „Nebesa“ byla zaměněna za „zemi“ a vsuvka s Reem úplně zmizela. Dále text pokračuje *ms.n=j shm.t shm.n=j m k3r* – „Zrodil jsem Sachmet, stal jsem se mocným ve svatyni“.

⁴⁸ Stredoříšské texty mají opět prohozen subjekt a objekt a zapisují *sꜥnh.n=j rꜥ*, PGard IV začátek ani konec této části nemá.

⁴⁹ Tj. středem nebes v podobě bohyně.

⁵⁰ Začátek tohoto úseku není ani v jedné verzi ze Střední říše dochovaný. Ve variantě PGard IV je část poškozena téměř celá, v PGard III lze přečíst pouze [...] *jtm(.w) n=f n-nt(j)t jnk js m3ꜥ.t*.

$\langle m \rangle h^c w(=s) \langle j \rangle pw \{j\} \langle t \rangle p.w^{51} jmj.w nhb.t$	v těchto svých zjevováních, která jsou v Nechebu/Nechebet,
$nr(.t) rn=s \langle nb.t \rangle dr \langle w3.w \rangle^{52}$	jejíž/jehož jméno je Supice, <paní vzdálených> hranic.
$p3^{53} =s r swn=s dn\dot{h}.wj=s hr jwf^{-c3}$	Letí, aby rozevřela svá křídla nad Iufaou.
${}^c nh r^c jm^{54} {}^c nh \langle r \rangle fnd=f$	Žije tím/tam Re, život náleží jeho nosu,
${}^c nh jwf^{-c3} jm {}^c nh \langle r \rangle fnd=f$	žije tím Iufa a život náleží jeho nosu.
$z^c h w=f z^c h w jwf^{-c3} mrr.t=f^{55} mrr.t jwf^{-c3}$	Jeho důstojnost je Iufaova důstojnost, to, co si přeje on, si přeje i Iufaa,
$k3.w=f k3.w jwf^{-c3}$	jeho záměry jsou Iufaovy záměry. ⁵⁶
$rn.n \{t\} s \langle w \rangle mw.t=f m hr-jb=s$	Jeho matka o něj pečovala uvnitř svého těla,
$m^{57} msdd m33 sw stš$	protože si nepřála, aby jej spatřil Sutech. ⁵⁸

⁵¹ Upraveno podle textu z PGard III, ve druhé variantě není tato část dochována. Iufaův text lze přeložit bez emendace jako „jsou to tato její zjevování, která jsou v Nechebu“, nicméně obsah tak nenavazuje na předchozí text. PGard III uvádí namísto *jmj.w hr-jb*.

⁵² Odlišný přepis střeďoříšské varianty, PGard III uvádí *nr.t r-dr=s* – „supice u jeho (tj.Nechebu) hranice“.

⁵³ Obě střeďoříšské varianty jsou poškozené, z PGard IV lze na začátku přečíst pouze *j.wn dn\dot{h}[...]*.

⁵⁴ Střeďoříšské texty přidávají ještě *r^c nb*.

⁵⁵ Ve střeďoříšských variantách je namísto relativní formy uvedeno substantivum *mrw.t*.

⁵⁶ Tato část není ve verzích ze Střední říše vůbec uvedena.

⁵⁷ *m za n*

⁵⁸ Faulkner spojuje v překladu tuto větu s následujícím úsekem (1978: 89) – „because what is disliked is that Seth should see me when I reappear“, nicméně oba střeďoříšské texty jsou na tomto místě poškozeny.

<i>wḥm ḥ^c.w=f m-m šms.w r^c</i> ⁵⁹	Opakuje se jeho zjevování mezi následovníky Rea,
<i>m33.w ḥrw⁶⁰ ḥr mn.<t>j r^c m z3 jr.t=f</i>	kteří vidí Hora na Reových stehnech jako ochránce jeho/svého oka.
<i>nḥnw zp sn r^c nb⁶¹ jn r^c r jwf-^c3</i>	„Bud’ mlád, bud’ mlád každý den,“ říká Re Iufaovi.
<i>nn rdj.tw=k nn dj=k sw jm jnp⁶² nwd</i>	„Nebudeš vydán, a ani ty jej tam nevydáš, Anupe, ustup!“
<i>wn jr.tj wn ^c3.wj ḥr jwf-^c3</i>	Oči jsou otevřené, oboje dveře jsou otevřené kvůli Iufaovi.
<i>tm snd jt.j=f(j)tm(.w) dw nb r=f</i>	Jeho otec Atum se nebude bát žádného zla. (které je) proti němu,
<i>jw ^cpp nwd nn nzp</i>	(vždyť) Apop ustoupil a neexistuje žádné zranění. ⁶³
<i>m33(=f) m3^c.t ^cn m sn{t}=s</i>	Ať spatří Maat, krásný jako jí rovný! ⁶⁴
<i>tm snd⁶⁵=k tm snd jwf-^c3</i>	Nebudeš mít strach ⁶⁶ a Iufaa nebude mít strach. ⁶⁷

⁵⁹ V P Gard IV je předchozí část textu poškozena, nicméně v části, kde je text čitelný, je vynechán Re a je zde uvedeno *j jmj.w šms.w*, jde tedy zjevně o vokativ.

⁶⁰ Ve stredoříšských textech *ḥrw nḥn*.

⁶¹ PGard IV uvádí *nḥn=j nḥn=f r^c nb n r^c jn r^c r=j* „když jsem mladý, je on mladý každý den kvůli Reovi/pro Rea“.

⁶² V textech ze Střední říše je namísto Anupa uvedeno božstvo či démon *ḥng* (viz LGG V : 227).

⁶³ V obou stredoříšských textech je uvedeno pouze *tm snd=j ^c3pp nwd* – „Nebojím se, Apope, ustup!“

⁶⁴ Ve stredoříšských variantách navazuje tato část textu na předchozí zvolání: *nn zp.w=k m33 m^c3.t r^c* – „Nikdy neuvidíš Reovu Maat.“ Druhá část věty se zde nevyskytuje.

<i>j ḥtp ḥrw j ḥtp m3^c.t</i>	Ó ty, který činíš Hora spokojeným, ó ty, který činíš Maat spokojenou,
<i>j q3 m-ḥnw ʕ3.wj jp.w jmj.w nḥb.t</i>	ó ty pozvednutý uprostřed oněch dveří, které jsou v Nechebu, ⁶⁸
<i>wn psd r^c ḥtm wsr st<š></i>	otevřete, Re září a Sutechova moc je zapečetěna! ⁶⁹
<i>jmj.w šms r^c m33 ḥrw snd⁷⁰</i>	Vy, kteří jste v Reově družině, a kteří vidíte Hora, obávejte se!
<i>wn jr.tj wn ʕ3.wj ḥr jwf-ʕ3</i>	Otevřete oči a otevřete dveře před Iufaou! ⁷¹
<i>tm snd jt.j=f(j)tm(.w) dw nb jry=f</i>	Jeho otec Atum nebude mít strach z žádného zla proti němu. ⁷²
<i>nn sk jwf-ʕ3 ḥr-nt(j)t ntf js m3^c.t tw ḥr-jb nḥb.t</i>	Iufaa nebude zničen, neboť on je tato Maat/maat uprostřed Nechebu,
<i>mr.y r^c r^c nb nb nḥḥ</i>	milovaný/á Reem každý den, pán/paní věčnosti, ⁷³

⁶⁵ *t*, vypisované za *snd*, má zřejmě funkci fonetického komplementu, neboť v této době již nebyl rozdíl mezi výslovností hlásek *t* a *d*

⁶⁶ Verze se zájmenem 2.os.sg.m. chybně opsány ze středoříšských textů.

⁶⁷ Ve středoříšských variantách je zde uveden ještě Re, buď jde tedy o strach z Rea, nebo o jeho oslovení, vztahující se k další části textu.

⁶⁸ Vzhledem ke ztotožňování Nechebu a Nechet zde může jít také metaforu pro část Nechetina těla.

⁶⁹ Tj. Re zneškodňuje Sutechovu moc a zabraňuje jí působit.

⁷⁰ Středoříšské texty opět Rea neuvádí, naopak namísto Hora je opět Hor-dítě, *snd* se zde vůbec nevyskytuje.

⁷¹ Středoříšské texty uvádějí na tomto místě text, který v Iufaově variantě není, a to *nn=f nn=j*, dále text pokračuje slovesem *wn*, ale další část říkání je poškozena.

⁷² Text ze Střední říše je v obou variantách poškozen, čitelné je pouze *tm snd=j*.

<i>njt.t (j)tm(.w) m33 s(j) r^c nb</i>	ta/ten, již/jehož vidí Atum každý den.
<i>nn mwt jwf-^c3 n-n.t(j)t jwf-^c3 js m3^c.t hr-jb nhb.t</i>	Iufaa nezemře, neboť Iufaa je Maat/maat uprostřed Nechebu,
<i>mr.y r^c r^c nb nb nhh</i>	milovaný/á Reem každý den, pán/paní věčnosti,
<i>njt.t (j)tm(.w) m33 s(j) r^c nb⁷⁴</i>	ta/ten, již/jehož vidí Atum každý den.
<i>nn hz3 jwf-^c3 hr-n.t(j)t nt^f m3^c.t tw</i>	Iufaa nebude zničen, jelikož on je tato Maat/maat
<i>hr-jb nhn.t nb(.t) dr.w w<3>(.w)⁷⁵</i>	uprostřed Nechebu, pán/paní vzdálených hranic,
<i>jw.tj htm m33 s(j) r^c nb</i>	jejíž/jehož vidění nezaniká každý den. ⁷⁶
<i>jw jwf-^c3 m-hnw mw.t=f nb(.t) p n-n{n}t<s> njw.t</i>	Iufaa je uvnitř své matky, paní Pe, jíž patří město.
<i>js rdj.n sw r^c m-hnw nhb.t⁷⁷</i>	Re jej umístil doprostřed Nechebu
<i>n msd.t shm wr.w jm=f</i>	kvůli odporu k tomu, aby nad ním měli moc velcí.

⁷³ Předchozí část stredoříšské varianty nemají, pokračují takto: *n sk(=j) n mwt(=j) tm hz3(=j) jnk m3^c.t hr-jb.t nhb mrr.t nb.t nhh nb.t dr.w p[.t] t3* – „Nebudu zničen, nezemřu, nebudu zabit, (vždyť) já jsem Maat uprostřed Nechebu, milovaná, paní věčnosti, paní hranic nebes i země.“

⁷⁴ *r^c nb* ve variantách ze Střední říše chybí

⁷⁵ Ve stredoříšských variantách *nb.t dr.w p.t t3*.

⁷⁶ Stredoříšské texty píší *n sk(=j) n mwt(=j) tm hz3(=j) n m33(=j) s(j)* – „nebudu zničen, nezemřu, nebudu zabit, protože ji vidím“.

⁷⁷ Varianty ze střední říše píší *nnk p jst wd.n wj r^c m-hnw m-hr-jb nhb.t m hr-jb nhb.t*. Pe bylo nahrazeno prostým *njw.t* a z částice *jst* vzniklo *js*.

m3 jwf-^{c3} r^c m33 sw r^c ^cnh⁷⁸ r^c 3w-jb=f

Iufaa vidí Rea a Re vidí jeho, Re žije a raduje se,

^cnh⁷⁹ jwf-^{c3} ds=f 3w-jb=f

(a tedy) sám Iufaa žije a raduje se.⁸⁰

dj=f n jwf-^{c3} t=f n rnp.t h(n)q.t=f n tp hb

On dává Iufaovi jeho roční chléb a jeho pivo pro počátek svátku.⁸¹

dd=f rn n jwf-^{c3} m3^c.t m h^c.w=f pw jp.w jmj.w nhb.t

Říká: „Iufaovo jméno je Maat/maat v těchto jeho zjevováních, která jsou v Nechebu.“⁸²

⁷⁸ Ve stredoříšských textech je namísto ^cnh wd3, může jít o chybu při čtení hieratického textu.

⁷⁹ Ve variantách ze Střední říše je na tomto místě opět stativ.

⁸⁰ V textech ze Střední říše je na tomto místě ještě věta, která se v Iufaově verzi již neobjevuje - w^hm=j h^c.w m3^c.t n jt.j=j r^c.

⁸¹ Stredoříšské verze uvádějí: jw šzp.n=j t=f rnp.t h(n)q.t=f n.t tp ht.w- „přijal jsem jeho roční chléb a jeho pivo prvního ze tří dnů.“

⁸² Stredoříšské verze pokračují odlišně, obě byly delší než text, který uvádí Iufaa, nicméně ani u jedné varianty není dochován konec.

Severní stěna

I na severní stěně vnějšího sarkofágu se vyskytuje pouze jedno říkání z Textů rakví, a to CT 516.

Říkání 516⁸³

K tomuto textu neexistuje žádná dochovaná verze z Pozdní doby, pouze 4 verze ze Střední říše, které jsou všechny psány ve 3.os.sg.m., a které jsou všechny značně poškozené, dochován je také v hrobce Senusretancha z Lištu.

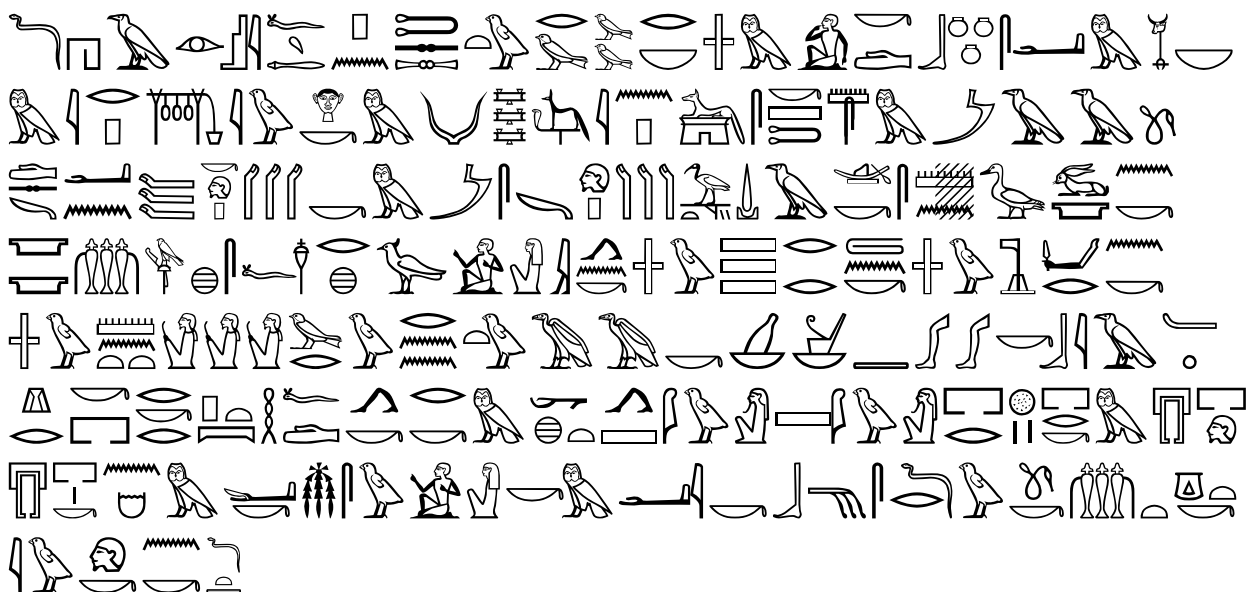
Jedná se o novější verzi říkání 721B z Textů pyramid (podle Faulknera, PT 711 podle Allena), dochovaného pouze v pyramidě Pepiho II. a královny Neit. Text se objevuje již v Textech pyramid v sekvenci spolu s několika dalšími texty, v nichž se pak vyskytuje i v Textech rakví (Gestermann 2005: 14-15). Začíná ještě částí, která se v Textech rakví už neobjevuje, přičemž však může jít o část jiného textu, který byl do říkání začleněn v Textech pyramid, ale do Textů rakví již nebyl transformován. Kromě toho se část textu v dobách 25. a 26.dynastie tradovala také jako součást tzv. Spruchfolge D (Kahl 1996: 59, Gestermann 2005: 376), sekvence několika říkání z Textů pyramid, která se objevuje v pozdnědobých hrobkách, ovšem právě říkání 721B často vynechává. Podle textů v pyramidě královny Neit se část sekvence okolo tohoto říkání přesunula i do Textů rakví : PT 710 (CT 208) – PT 711(PT 721B, CT 516) – PT 712 (CT 517) – PT 713 (CT 518) – PT 714 (CT 519).⁸⁴

Přestože se v základu nepochybně jedná o tentýž text, PT 721B a CT 516 se od sebe poněkud liší, a Iufaova verze vykazuje více podobností s již pozměněnými variantami říkání z Textů rakví. Důvodem vyselektování začátku textu z Textů pyramid může být jeho špatné dochování, ve středofíšských variantách je text však zachován poněkud lépe. Jelikož se kolem tohoto textu v Iufaově hrobce neobjevují texty z Textů pyramid, které toto říkání v rámci zmíněné Spruchfolge D doprovází, zřejmě se jedná o jinou cestu textové transmise do Pozdní doby.

Text pojednává o vystupování zemřelého na nebesa, a často se zde objevuje královská tematika, ať už se jedná o zmínku o obou korunách, schodiště z meteorického železa, po kterém se vystupuje na nebesa, nebo otevírání dveří, kterými nemůže projít lid *rechyt*. Objevuje se zde také identifikace některých částí těla zemřelého s částmi těl bohů, přičemž na konci říkání je zapsána věta „tvá hlava ti patří navěky“, která se v žádné jiné variantě textu nevyskytuje.

⁸³ Viz též Míčková 2016 (v tisku).

⁸⁴ Podle Allena 2013, VI.

dd <*mdw*>

h3 wjsr jwf-3 tz tw r wr.w r={k}<nb>

*wnm=k db.w s^cm={k}<nb> m jrp*⁸⁶

*jw tp=k m wp-w3w.t jnp.w sk št m m33*⁸⁸

Pronáší se:⁸⁵

Ó Usire Iufao, pozvedni se k těm, kteří jsou větší než ty,

abys mohl jíst figy a a pít⁸⁷ víno!

Tvá tvář je jako (tvář) Vepvaveta a Anupa, zahal se tedy lněnou látkou!⁸⁹

⁸⁵ Kromě varianty Sq4C, která žádný nadpis nemá, uádějí všechny texty, stejně jako Iufaova varianta, nadpis pouze *dd-mdw*. Samotné středoříšské texty ovšem po tomto nadpisu uvádí část textu, která se zde již nevyskytuje (možná o text, složený z několika částí, z nichž byly některé v pozdějších dobách vynechány).

⁸⁶ Ve středoříšské verzi je zde vypsán ještě sufix 2.os.sg.m.

⁸⁷ Dosl. „polykat“. V Textech pyramid i jediné středoříšské variantě, v níž je tato část textu dochována, je uvedeno běžné sloveso *swr*.

⁸⁸ Zřejmě interpretace původního *mj* ze středoříšských textů.

ds n.w(t)=k tp db^c.w=k m m3s tp db^c.w dhw.tj Hroty nehtů na špičkách tvých prstů jsou jako hroty na prstech Thovtových.⁹⁰

d3=k⁹¹ smn wn n=k ʕ3.wj hn.tj-jmn.tjw hsf(.wj)⁹² rhy.t Pojídáš nilskou husu, pro tebe jsou otevřeny oboje dveře Chontamentiho, které zabraňují (vstoupit) lidu *rechy*.⁹³

jj n=k jmj.w sp3.wt⁹⁴ phr⁹⁵ n=k jmj.w hr.t-ntr Přicházejí k tobě ti, kteří jsou v nomech (tj.živí), přicházejí k tobě ti, kteří jsou v říši mrtvých,⁹⁶

dsr n=k jmn.tjw wr.w určení/uvolnění jsou pro tebe Západní a Velcí.⁹⁷

⁸⁹ Středoříšské texty píší *hr=k m s3b jnp.w js št.jm*. V Textech pyramid se Anup vůbec neobjevuje a ve středoříšském i Iufaově textu následuje úsek, který se naopak nevyskytuje v říkání z Textů pyramid.

⁹⁰ Středoříšské verze píší namísto *ds mjz.w*.

⁹¹ Determinativ lodi u tohoto slovesa je poněkud zvláštní, nicméně vyskytuje se již ve variantě textu v Textech pyramid.

⁹² *hsf* se v tomto textu může gramaticky vztahovat jak ke dveřím, tak k Chontmentimu, ve dvou ze čtyř středoříšských variant (B10C^a, B10C^b) je ovšem vypsán duál *hsf.wj*, vztahující se k *ʕ3.wj*

⁹³ První část je ve všech verzích poškozena, druhou část má více zachovanou pouze B10C^a, která zapisuje *wn=k* – „otevřeš“. V Textech pyramid není tato část textu zachována.

⁹⁴ Od tohoto místa je text opět paralelní k PT 721B.

⁹⁵ Sloveso *phr* je psané jako , přičemž první znak je použit namísto , druhý slouží jako fonetický komplement a samotný znak pak funguje jako determinativ. Takovéto psaní je běžné v démotštině (CDD, „p“, 156, 5.4.2016) i ptolemajštině (Wilson 1997: 366).

⁹⁶ Ve středoříšských textech i v PT 721 zde následuje ještě věta *w^cb n=k mhn.tjw*.

⁹⁷ V Pozdní době nebyla zřejmě původní varianta říkání pochopena a text byl upraven. V Textech pyramid i středoříšských variantách Textů rakví je uvedeno *dsw n=k mnj.t t wr.t* – „volá na tebe Menitveret“ (viz LGG III: 296 - „velký kotevní kolík“, případně III: 299 „velký náhrdelník

<i>rnn tw mw.tj=k ḥd.t dšr.t</i>	Starají/budou se o tebe starat obě tvé matky, Bílá a Červená koruna. ⁹⁸
<i>t3-rd.wj=k <m>bj3 ḥr=k</i>	Tvé schody z meteorického železa jsou pod tebou, ⁹⁹
<i>pr=k r p.t ḥfd=k r=k m-ḥ.t šw šw pr zp sn</i>	abys mohl vyjít na nebesa. Vydej se tedy za Šuem na nebesa, Zářící/Šu, Zářící/Šu, vyjdi, vyjdi!
<i>pr=k m sb3 tp sb3=k nḥm=k ms.w=k m-ᶜ j3kb</i>	Vyjdi jako hvězda na vrchol svého portálu, zbav zármutku své děti, ¹⁰⁰
<i>srwd=k ḥn.t ns.t=k</i>	jsi pevný na svém místě/trůnu. ¹⁰¹
<i>jw tp=k n=k d.t</i>	Tvá hlava ti patří navěky. ¹⁰²

mnj.t.“ Podle determinativu v Textech pyramid půjde o „kotevní kolík“. Nachází se např. i v PT 437 nebo 610.

Chyby či odlišné psaní se však objevují již ve Střední říši, např. verze B10C^b zapisuje *dšr* stejně jako Iufaa. Faulkner překládá zřejmě podle *dšr* jako „jsou pro tebe čistí“ (1977: 147) , Carrier (2004: 1251) podobně.

⁹⁸ V Textech pyramid *ḥd.tj*, blíže viz Goebis 2008: 188. Jak v PT 721B, tak ve středoříšských textech následuje ještě věta *sn tw mw.tj=k ḥd.tj*, případně jiná alternativa Obou korun, ale v žádné středoříšské verzi není konec úseku dochován. Následující část se v Textech pyramid opět neobjevuje. Faulkner (1977: 147) píše „may you ascend to the sky, may you do the snake-crawl behind Shu“.

⁹⁹ Tato věta v žádném paralelním textu není.

¹⁰⁰ Ve středoříšských verzích je uvedeno: „vyjdi jako hvězda nad svůj dům/nad svým domem“. Zde byla zřejmě sloučena část Textů rakví s Texty pyramid, v nichž se uvádí *srwd ḥnt.=k tp t3 n d.t d.t* – „tvůj obětní oltář je trvalý na zemi navěky věků“, přičemž u oltáře je uveden

determinativ a celkově je text kratší než než středoříšské verze.

¹⁰¹ Text byl pozměněn a upraven na základě středoříšských variant a výše uvedeného konce z Textů pyramid.

Vnitřní sarkofág

Vnější strana

Jižní strana

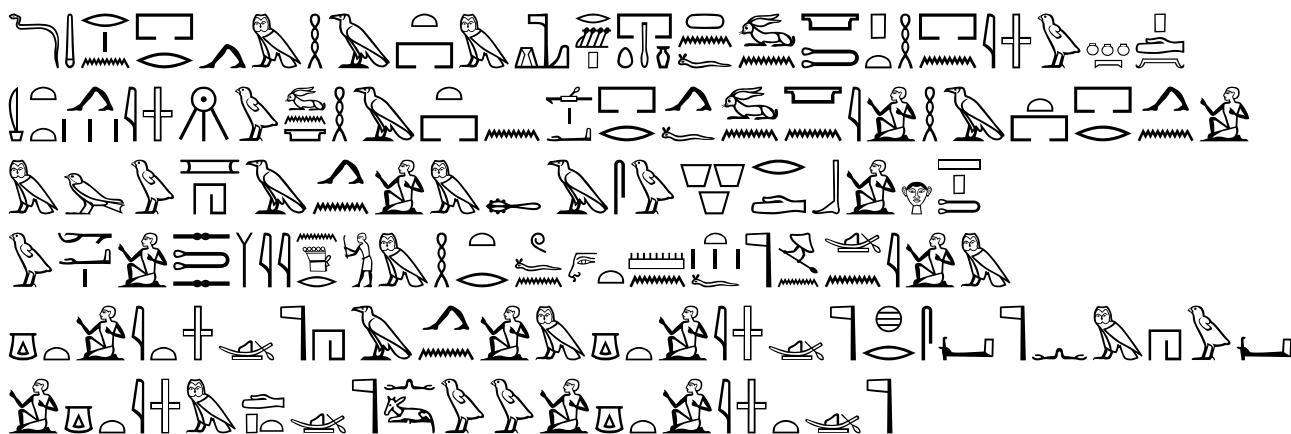
Na jižní vnější straně Iufaova vnitřního sarkofágu se nachází několik sekvencí Textů rakví a dále několik říkání, která jsou od těchto sekvencí oddělena dalšími texty. Texty rakví začínají v prvním sloupci textů na sarkofágu, a to sekvencí CT 151 – CT 625 – CT 208 – CT 716. Následuje tzv. „text L“¹⁰³ (Gestermann 2005: 387), poté CT 179, následně „text M“ (Gestermann 2005: 387), poté CT 215 a CT 353 a následně „text C“ (Gestermann 2005: 386). Dále následuje sekvence CT 227 – CT 206 – CT 529 – CT 352 – CT 301 – CT 457 – CT 363 – CT 429. Po ní je zde zapsán „text E“ (Gestermann 2005: 386) a jeden doposud neidentifikovaný text, čtyři říkání z Textů pyramid a konečně poslední sekvence Textů rakví, a to CT 188 – CT 189 – CT 362 – CT 353 – CT 207.

¹⁰² Tato věta se v žádném paralelním textu nevyskytuje.

¹⁰³ Takto označené texty mohou být ovšem části samotných Textů rakví, pocházející z jiné textové tradice, případně pozdější doplnění textů, která se stala jejich součástí. Některé z těchto textů v sobě obsahují úseky z dalších říkání Textů rakví (např. „text C“ obsahuje části CT 262 a „text L“ části CT 178).

Říkání 151

Toto říkání je dochováno několikrát jak ze Střední říše, tak Pozdní doby. Říkání se nachází i v Menechibnekonově hrobce, na východní vnější stěně vnějšího sarkofágu. Paralelní text se nachází v Knize mrtvých (BD 67), některé části jsou shodné s PT 625 (1763c a 1764c), CT 93 a CT 152 (která jsou paralelní navzájem) a CT 570. Celý text pojednává o vystupování zemřelého z hrobky, jeho vstupování mezi bohy a následné plavbě na boží bárce. Vystupování z hrobky je zde přirovnáváno k vystupování bohů z pravodstva, a tedy poukazuje na (znovu)zrození a regeneraci. Na konci textu zemřelý uchopuje lana božstva obětin, což souvisí s druhou částí nadpisu, přechází kolem strážce a vstupuje na své místo na božské lodi.

dd-mdw r3 n pr m ḥ3.t m hr.t-ntr

Pronáší se: Říkání pro vycházení z hrobky na pohřebišti,

r šzp pr.t-hrw n=f

aby pro sebe získal invokační oběti.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Středoříšské verze Sq6C, Sq3Sq, B2B0 a B1B0 nadpis vůbec namají, B1C uvádí *wn ḥ3.t m grḥ* – „otevírání hrobky v noci“, B3B0 *wn r3 n ḥ3.t pr.t z.t r mrr=s* – „otevírání dveří hrobky, vycházení ženy, jak si přeje“, S14C pouze *pr.t m ḥ3.t m hr.t-ntr* – „vycházení z hrobky na pohřebišti“, L1Li pouze *dd-mdw N dd=f*. L4L1 uvádí nadpis jako Iufaa (Gestermann 2005: 144). Z pozdnědobých verzí mají Panehsi, Psametik, Bek., SqC a TT 33 stejný nadpis jako Iufaa, CJ 50246 uvádí na konci ještě *jn wsjr N dd mdw* a Pediniese pouze *dd mdw*. Menechibneko uvádí pouze *dd-mdw jn wsjr mnḥ-jb-nk3.w pn*, podobně středoříšská verze SqB *dd-mdw jn wsjr N*. Varianta Sq6C uvádí nadpis na konci textu, a to naprosto odlišný, než ostatní verze: *sm3 t3 r p.t*

wn tḫ.t¹⁰⁵ n jmj.w nw¹⁰⁶

Jeskyně je otevřena pro ty, kteří jsou v Nunu,¹⁰⁷

pḏ nmt.wt jmj(.w) wbn.w¹⁰⁸

široké jsou kroky těch, kteří jsou v záři.¹⁰⁹

wn ḥ3.t n w^c pr=f wn n=j¹¹⁰ ḥ3.t

Hrobka je otevřena pro Jediného,¹¹¹ aby mohl vycházet, (a tedy) je hrobka je otevřena (také) pro mne,

mḥt.t – „Sjednocení země se severním nebem“.

¹⁰⁵ Verze L1Li uvádí *pth* místo *tḫ.t*, což se dost často vyskytuje i v pozdědobých variantách (Bek., Panehsi, SqB), vzhledem k tomu, že se v textu však vždy objevuje determinativ , jedná se spíše o alternativní způsob zápisu než o chybu či špatnou interpretaci.

V CT 570 jsou uvedeny „dveře jeskyně“, v BD 67 není vypsáno *n* a celou pasáž tak lze překládat též jako, „otevřeny jsou jeskyně, které jsou v Nunu.“

¹⁰⁶ K *jm.j nw* viz LGG I: 238. Carrier (2004 : 366) chybně přepisuje *nw* jako *p.t*

¹⁰⁷ Alternativní překlad „otevři se pro ty, kteří jsou v Nunu.“ Varianty Sq3Sq a B2B0 zapisují *wn n=j/N // wn.n N/wn.n=j*.S14 zapisuje *wn tḫ.t n nb.w jwnw* – „Jeskyně je otevřena pro pány Héliopole“, zřejmě se jedná o chybu. Faulkner (1973: 130) překládá tuto část „the cavern of those who are in Abyss“, s čímž nelze souhlasit, jelikož ani v jedné z verzí není nepřímý genitiv *n.t*

¹⁰⁸ *jm.j wbn* uvádí LGG (I: 231) pouze v sg. jako „Ten, který vychází“, s determinativem fénixe a jediným výskytem z Pozdní doby. Plurál doplněn podle většiny středoříšských variant textu.

¹⁰⁹ Verze B1B0 uvádí text jinak: *pḏ nmt.t j3ḫ.w wn tḫ.t n jmj nw.t* - „Široké jsou kroky Zářícího a jeskyně je otevřena pro ty, kteří jsou v nebesích.“ V BD 67 je uvedeno sloveso *znḫḫ* – „volné jsou kroky těch, kteří jsou v záři.“

¹¹⁰ Alternativní možný přepis *wn.n=j*, ale pravděpodobně jde o paralelní konstrukci. Pozdnědobá varianta TT 33 zapisuje skutečně *wn=j ḥ3.t* – „otevírám hrobku“, ale zde se může jednat o chybu. Ve všech středoříšských verzích část *wn n=j ḥ3.t pr.n=j* chybí.

¹¹¹ „Jediný“ viz LGG II: 280. V Textech rakví se takto označuje většinou Re, Geb, nebo Usir (Gestermann 2005: 152), zde jde zjevně o Usira. V CT 93 v podobném kontextu psáno *w^c psd=f / wbn m j^cḥ*

V některých verzích se vyskytují jiná božstva – tak B1B0 uvádí *wn ḥ3.t rw* – „Hrobka Lva je otevřena“, B1C *wn ḥ3.t n šw* – „Hrobka je otevřena pro Šua“, pokračují pak stejně jako předchozí.

<i>pr.n=j m wr.w h3.n=j h3s.w</i> ¹¹²	vyšel jsem z velkých vod ¹¹³ poté, co jsem sestoupil do bažin. ¹¹⁴
<i>rd=j</i> ¹¹⁵ <i>hr šptw</i> <i>ε=j stz.y</i>	Má noha je na dřevu <i>šptw</i> , má ruka je pozvednutá, ¹¹⁶
<i>ndr(=j) m htr.w=f n hn.t(j) mn.wt=f</i>	uchopuji jeho lana, (lana) ¹¹⁷ Chentimentefa, ¹¹⁸
<i>hn.n=j m ns.t=j jmj.t wj3 ntr</i>	plul jsem na svém místě, které je v boží báře, ¹¹⁹

Šu se objevuje i v paralelním textu v Knize mrtvých – *wn tph.wt šw pr=f m rw.tj* – „Jeskyně jsou otevřeny pro Šua, on vychází z Obou bran“.

¹¹² V PT 625 má místo *h3š.w š3s.w* (Gestermann 2005: 148).

¹¹³ Faulkner (1973: 130) píše místo vod prostě „Velké jezero“, Carrier (2004: 367) podobně, ale všude je vypsáný plurál.

¹¹⁴ Obdobná formulace se objevuje ve staroříšských autobiografiích, zde je obsah pozměněn vzhledem k funkci a charakteristice textu (viz Kloth 2002: 54 - 60).

¹¹⁵ U *rd* je místo místo správného determinativu \mathfrak{J} uveden znak \mathfrak{J} .

¹¹⁶ Význam slova *šptw* je neznámý. Verze S14C zapisuje toto slovo *šp.tjw*, L1Li píše *hr špr.w*, vždy je uveden to má determinativ \mathfrak{H} . Gestermann (2005: 148) překládá tento výraz jako „příčka žebříku“, v ostatních překladech je slovo uvedeno jako druh dřeva, případně jako slovo neznámé. Většina střeďoříšských textů tuto část textu vůbec neuvádí.

¹¹⁷ Verze Sq6C už dále nepokračuje, končí slovem *ndr*, část se nedochovala. B2B0 má *m htr.w m pr hn.tj-mnj.t=f* – „provazy jsou v domě Chentimentefa“, B3B0 má chybně: *ndr.n=s m htr.w pr hn.tj jt.j=s* „lan domu Chentiho, svého otce“, L1Li „rukou Chentimentefa“.

¹¹⁸ Sethe v komentářích k Textům pyramid (IV, 1935: 33) překládá jeho jméno jako „Ten, který je nad svým stehnem“, tj. obětní kýtou, tedy ten, kterému je obětováno, totéž v LGG (V: 815–16). Podle Gestermannové (2005: 143) může mít spojitost i s Anupem a někdy se objevuje jako Hor.

¹¹⁹ Tento úsek se ve střeďoříšských textech nachází pouze ve variantách S14C a L1Li.

<i>h3.n=j m ns.t=j jmj(.t) wj3 ntr</i>	sestoupil jsem na své místo, které je v boží báře. ¹²⁰
<i>hrs¹²¹ n mhw=j ns.t=j jmj(.t)dp.t ntr</i>	Ty, který odvracíš, nezapomněl jsem na své místo, které je uprostřed boží lodi, ¹²²
<i>n jww¹²³ wj ns.t=j jmj.t wj3-ntr</i>	mé místo uvnitř boží bárky mě nenechalo bezmocného. ¹²⁴

V textech z Pozdní doby se naopak tato část nachází vždy, zjevně se v této době tedy stala již běžnou součástí textu. Některé z pozdědobých variant jsou v perfektu (TT33, Pediniese a Psametik) ,ostatní v subjunktivu.

¹²⁰ Varianty, které měly v předchozí větě perfektum, ho mají i zde, plus Sq3Sq a všechny verze z Pozdní doby, jinde opět subjektiv. SqB zapisuje za *h3.n=j dd-mdw*. Varianty Sq3Sq, B2B0 a B1C mají místo *dp.t ntr dp.t/ wj3 r^c*, B3B0, L1Li pouze *ns.t jmj.t wj3*, a B1B0 *ns.t j3.t* – „vznešené místo“.

¹²¹ *hrs* zřejmě obráceně psané *hsr*, „Ten, který zahání/odvrací“, LGG (V: 961), zřejmě se bude jednat o božstvo, stojící na bráče a strážící přístup na ni

¹²² V Sq3Sq je uvedeno *jmj.t dp.t hrp* – „uprostřed lodi Toho, který vede“,

B2B0: *hsr [nn] mhw wj jmj.t wj3 r^c hsr* - „Ty, který odvracíš, nezapomenu/nezapomněl jsem na to, co je v Reově báře, Odvraceči!“ , B1B0 píše pouze *hsr*

S14C: *hrp=j n mhw=j ns.t=j jmj.t wj3 hrp* – „Jsem mocný, nezapomínám na/ neodmítám svůj trůn, který je v Cherepově báře.“

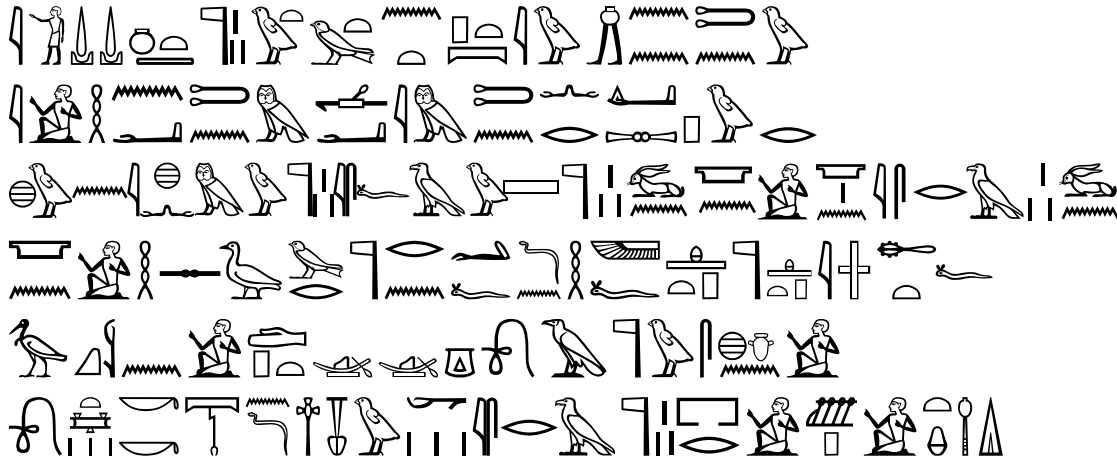
¹²³ Toto slovo dosl. znamená „bez lodí“, přičemž se vždy objevuje právě s determinativem lodí, zjevně jde o vyjádření stavu nuceného zůstávání na místě bez možnosti pohybu a postupu. Zřejmě se jedná o relativně běžnou metaforu, neboť toto slovo se i s determinativem lodí vyskytuje i v jiných textech ve stejném kontextu, znamenající „bezmocný“, „opuštěný“, např. CT 716 nebo p.Brooklyn 47.218.50, III, 6 („(faraon) prošel zem a zanechal rebely bezmocné“), objevuje se i v Textech pyramid (např. PT 615, 1742d nebo PT 566, 1429d, kde se sice toto slovo nachází se spojitostí s loděmi, ale zřejmě slouží i jako metafora).

¹²⁴ Ve verzích ze Střední říše je tento úsek pokaždé trochu jinak, B1B0 tak např. uvádí „místo, které je v Héliopoli“, Sq3Sq „které je ve velké báře“, B1C zapisuje navíc další větu, která v jiných verzích není: „Mé místo, které je vpředu bárky Rea, Velké, mne nevyhání. Ó Jediný, který

Říkání 625

K tomuto textu existuje několik variant jak ze Střední říše, tak z Pozdní doby. V Abúsíru se tento text nachází i v hrobce Menechibnekona, a to na východní straně vnějšího sarkofágu, kde je ovšem rozdělen na dvě části, mezi nimiž se nachází několik dalších textů. Spolu s CT 151 jde o nejrozšířenější říkání z Textů rakví v Pozdní době (Gestermann 2005: 320), tyto dva texty se často vyskytují přímo za sebou nebo ve stejné sekvenci, a to už od Střední říše (S14C, L4Li, L1Li).

V textu zemřelý předstupuje před tribunál bohů, kterému oznamuje, že je jeden z nich, a následně prohlašuje, že neprozradil vědomosti, které neměl, a které mu zřejmě slouží k tomu, aby mohl před takovým tribunálem obstát, žádným démonům nebo nepřátelům, a následně tribunál vybízí, aby pro něj byly otevřeny dveře a cesty v zászvětí.

j d3d3.t tw wr.t n.t p.t

Ó ty velký tribunále nebes!¹²⁵

jw jn.n=tn wj¹²⁶ hn^c=tn¹²⁷ m w^c jm=tn

Přivedli jste mne spolu s vámi jako jednoho z vás,

oživuješ v hrobce, vycházím mezi mnohými z obou bran.“

¹²⁵ Všechny verze textu mají tuto část stejně jako Iufaa, pouze Psamtik zapisuje navíc: *j dd-mdw psd.t tw wr.t n.t p.t*. Texty Pozdní doby mají pouze různé determinativy, SqB má vypsané 3

znaky , Pediniese má místo .

*n*¹²⁸ *rdj(=j) t̲z pw*¹²⁹ *rh(=j) n jhm.w jsf.tjw*¹³⁰

nedal jsem tento výrok, který znám, těm, kteří nevědí, (ani těm,) kteří patří chaosu.

*wn n=j*¹³¹ *ʕ*¹³² *n jsr.tjw*¹³³

Otevřete pro mne dveře Tamaryškových,

¹²⁶ Všechny texty kromě Iufay, Panehsiho a SqC píší *jn.n=tn nwj*, jedná se o zvláštní variantu psaní závislého zájmena 1.os.sg. (Borghouts 2010: 85). CJ 50246 píše chybně přehozené znaky *wnj* místo *nwj*.

¹²⁷ Varianta S14C zapisuje *m-m=n* – „mezi vámi“, namísto *hn^c=tn* – „s vámi“.

¹²⁸ SqC a Pediniese mají odlišnou formu negace : *nn rdj(=j) t̲z.w rh.w n jhm.w*. Může jít o odlišnou interpretaci nebo pouze alternativní grafickou podobu a záměnu perfektivního a subjunktivního *s̲dm=f* a jejich negací. Původně se ale podle středoříšských variant jednalo o perfektum. Pediniese a Menechibneko zapisují chybně *n rdj.t*.

¹²⁹ V žádné verzi z Pozdní doby není vypsáný sufix. TT33, Bek. SqB, CJ 50256 zapisují předložku místo . Ve variantě SqC navíc není ukazovací zájmeno *pw*, u Čeryho zcela chybí *rh.w* a čteme pouze *n jh n jhm.w*, přičemž jde zjevně o dittografii.

¹³⁰ K *jhm.tjw* viz LGG I: 549, *jhm.tjw* (I: 549) případně *hm* (V: 732), *jsf.tjw* viz LGG I, 557. Vždy jde o „neznalé“ či „nevědoucí“. Gestermann (2005: 324) přepisuje *jhm.w ntr.w jsf.tjw*, Carrier má pouze *jhm.w* (2004: 1434). Podobně překlad el-Sawi-Gomaa (1993 : 25) – „unwissender Götter und Sünder die Götter“.

¹³¹ U SqB a Pedinieseho chybí dativ, v překladu tedy půjde o subjunktivní *wn=j* nebo perfektum (např. překlad el-Sawi-Gomaa 1993: 26).

¹³² S14C píše *ʕ.wj* – „oboje dveře“, L1Li nevypisuje sufix a na konci píš *ʕ=f* – jeho dveře.

¹³³ U *jsr.tjw* se objevují různé varianty zápisu. Ve středoříšských verzích není vypsán nepřímý genitiv, a v překladech středoříšských verzí se tedy *jsr.tjw* někdy objevují jako oslovení (Faulkner 1977: 208, Carrier 2004: 1435). Nepřímý genitiv, který se objevuje u všech pozdnědobých verzí, zřejmě vznikl na základě nesprávného čtení hieratického textu, kdy byly znaky nahrazeny .

K *jsr.tjw* viz LGG I: 557, uvádí však pouze jediný výskyt v tomto textu.

L1Li uvádí namísto *jsr.tjw jsf.w*

wn n=j ḥz3¹³⁴ wr

otevřete pro mne vodstvo Velkého,¹³⁵

r<m>n=f¹³⁶ dnḥ=f ḥtp ḥtp jm.j ḥ.t=f

který podpírá jeho křídlo, (křídlo) Hetepa,
který je spokojený ve svém těle.¹³⁷

b3q n=j dp.tj¹³⁸ gw3

(Necht') / jsou pro mne osvětlené obě lodě
Svazujícího,¹³⁹

¹³⁴ U Panehsiho chybí znak , Bek. a Panehsi mění v *ḥz3* za , zřejmě na základě chybného čtení hieratického textu, navíc Panehsi navíc přehazuje pořadí znaků. Čannehebu píše *ḥz3 wr rn*, Psamtik má na konci pouze *r*.

Slovo *ḥz3* nemá u žádné z pozdních verzí determinativ vody. Dle Wb (III: 160) se kromě vody může jednat též o božstvo, viz LGG V: 478.

¹³⁵ L1Li *wn ḥz wr* uvádí pouze „kanál Velkého je otevřen“.

¹³⁶ Všechny pozdní verze a S14C zapisují *rmn* se stejnou chybou jako Iufaa.

¹³⁷ L1Li zapisuje pouze: *rmn=f dnḥ ḥtp jm.j ḥ.t=f*. Čery a SqB „podpírá jeho křídlo, jsa spokojen ve svém těle“, SqB má *jmj.w* v plurálu.

Varianta SqB na tomto místě končí, jelikož se text nevešel na stěnu.

Faulkner (1977: 208) překládá „comfortable wing which is in his body“, ale již v jedné ze středoříšských variant je za *ḥtp* vypsán determinativ boha. Gestermann (2005: 325) uvádí překlad „podpírá křídlo Hetepa, když jsou spokojeni ti, kteří jsou v jeho těle“, Carrier (2004: 1435) „křídlo Hetepa, který činí spokojenými ty, kteří jsou v jeho těle“, el-Sawi-Gomaa (1993 : 26) „Ich öffnete das Tor für die *jsr.tjw*(Götter), ich öffnete für den grossen *ḥs3*-Gott, damit er (*ḥs3*) den Flügel des *ḥtps*(Gottes) trägt, der (d.i. der Flügel) ruhend an seinem Leib ist.“

¹³⁸ S14C nemá duál, ale vzhledem k ostatním verzím je zřejmě pouze nevypsáný. Pediniese má za *b3q m3^c-hrw* a chybí mu *n=j*.

¹³⁹ CJ 50246, Panehsi a Psamtik mají u *gw3* namísto determinativu znak místo, s nímž se však toto božstvo v žádném jiném textu neobjevuje. V Čeryho verzi část textu chybí, Čannehebu zapisuje chybně *pw3* namísto *gw3*.

*wsḥ*¹⁴⁰ *n=j w3.wt kk(.wt)*

(necht?) / jsou pro mne široké cesty temnoty.

*nd*¹⁴¹ *sm3.w jsr.tjw*¹⁴²

Větve Tamaryškových jsou (mi)¹⁴³ ochranou,

pr=j šzp=j t ḥd

abych mohl vyjít a přijmout bílý chléb.¹⁴⁴

Ke *gw3* LGG VII: 302–303 – Svázaný či Svazující, ale uvádí jediný odkaz, a to přímo na tento text. V některých textech (Otto 1952: 189) je toto slovo uvedeno s determinativem hlavy, obvykle se vyskytuje spíše sloveso s determinativem a významem „svazovat, utahovat“.

¹⁴⁰ Namísto determinativu chybně uveden znak .

¹⁴¹ Ve variantách TT33 a Bek. začíná slovo *nd* znakem místo , opět jde zřejmě o chybný přepis hieratického textu.

¹⁴² L1Li má chybně *nd sm3.w jsf.w*, všude jinde je uvedeno *jsr.tjw*.

¹⁴³ Ze stredoříšských verzí má S14C za *w3.wt kk.t* a jasně vypsany sufix *nd=j*, L1Li sufix nevypisuje a dále má *w3.wt kk.wt*. Ani žádná z pozdních verzí sufix nemá, nicméně významově je pravděpodobně myšleno „má ochrana“ či „větve Tamaryškových (mne) chrání“. Případně by se text dal překládat jako „větve Tamaryškových jsou chráněné/v bezpečí“, ale na uvedený překlad s emendací lze lépe navázat význam následující části textu.

¹⁴⁴ Všechny pozdní verze uvádí tuto část stejně, pouze Čery nemá vypsany sufix u *pr* a Psantik uvádí vše v perfektu a na konci uvádí jméno zemřelého.

Říkání 208

Tento text má několik doložených verzí jak ze Střední říše, tak z Pozdní doby, jedna varianta je doložená i ze Staré říše, psána ve 2.os.sg.m. Ze středoříšských verzí jsou B1B0^a, B1B0^b a B1B0^c psány ve 3.os.sg.m., ostatní v 1.os.sg., stejně jako pozdědobé verze. Hays (2012 : 108) uvádí, že k tomuto říkání existuje fragmentární text z Textů pyramid v sekci K, která obecně obsahuje především texty s apotropaickou funkcí, podle obsahu text ale spíše odpovídá sekci H, která pojednává o vybavování zemřelého obětinami, jedná se o PT 710 (podle Allenova číslování). Říkání je velmi krátké a pojednává o přijímání obětin v Héliopoli.

dd-mdw

r3 n rdj.t t m jwnw

jnk k3 ḥtp.w nbn {b}<j>h.t¹⁴⁶ pn m jwnw¹⁴⁷

ḥm.t r p.t sn.w r ʔ

Pronáší se:

Říkání pro podávání obětin v Héliopoli.¹⁴⁵

Já jsem býk obětin, pán obětin v Héliopoli,

tři (patří) na nebesa¹⁴⁸, dvě na zem.¹⁴⁹

¹⁴⁵ Středoříšské varianty S2C, B2B0 a zřejmě i S1C mají naspis *wnn m zš n ḥw.t-ḥrw ḥpr m k3 m jwnw* – „Jak být písařem Hathor a jak se stát býkem Héliopole“, S1C vynechává *ḥpr*. B2B0 zapisuje pouze *wnn m zš n ḥw.t-ḥrw*, ostatní verze ze Střední říše nadpis nemají. Z pozdnědobých verzí mají Bek., Pediniese a SqC stejný nadpis jako Iufa, Panehsi pouze na začátku vynechává *dd-mdw*, ale za samotným nadpisem uvádí ještě *dd-mdw jn wsjr N m3^c-ḥrw*. SqB zapisuje pouze *dd-mdw jn N*. Staroříšský text má jenom *dd-mdw*.

¹⁴⁶ V textu je zřejmě na základě špatného čtení hieratiky chybně zapsán znak za . Ve všech středoříšských variantách i ve středoříšském textu se vyskytuje psaní *jš.t*. Ve všech těchto verzích včetně Textů pyramid je také vypsán počet obětin.

¹⁴⁷ Verze B1B0^b na tomto místě končí.

Říkání 716

Tento text je dochován v několika verzích jak ze Střední říše (P GardII v 1.os.sg. a Sq3C ve 3.os.sg.m.), tak z Pozdní doby, a to vždy v 1.os.sg.

Zemřelý se zde nejprve identifikuje se spícím a nehybným dítětem v těle matky, což zřejmě poukazuje na stav nehybnosti a nevědomosti, následně ale pokračuje výrokem, že si vzpomněl na vše, co zapomněl, a díky tomu bude moci promluvit, zřejmě před nějakým tribunálem, v Héliopoli. V textech Pozdní doby se vyskytuje nadpis, který zmiňuje, že říkání slouží pro zaopatření zemřelého obětinami, který se však v žádné stredoříšské variantě textu neobjevuje.

dd-mdw <r3 r> rdj.t¹⁵⁰ t

**Pronáší se : Říkání pro poskytnutí obětín
v Héliopoli:¹⁵¹**

¹⁴⁸ Ve stredoříšských textech je vždy jmenováno konkrétní božstvo, jemuž obětiny náležejí, většinou je jmenován Hor Velký, případně pouze Hor, odlišná je jen varianta B1B0^c kde se objevuje Re. Staroříšská verze má ovšem text stejně, jako je zapsán zde.

¹⁴⁹ Pouze dvě stredoříšské varianty uvádí i tuto část textu, a to opět s konkrétním božstvem - v případě B1B0^a vypadá text takto: *jw h.t r t3 hr mnw* - „obětiny (patří) na zem před Mina“, ve verzi B1B0^c čteme *jw h.t 2 r t3 hr ʕ3* - „dvě obětiny patří na zem před Velkého“, což může být ovšem chybná interpretace znaku pro Mina v hieratickém textu. Ve staroříšském textu i ostatních stredoříšských variantách text pokračuje dále částí, která se již v žádném z pozdnědobých textů nevyskytuje, pojednávající o denní a noční bárci, které jsou přinášeny zemřelému, klasických „tabu“, která se zemřelého nebudou týkat v podsvětí, v tomto případě požívání výkalů a pití moči, a celý text končí výrokem, že zemřelého každý den následuje ranní hvězda.

¹⁵⁰ Na tomto místě je *r* buď jednou vynecháno, nebo je sloveso *rdj* zapisováno v pozdější variantě, v níž počáteční *r* již odpadlo. Ve všech textech Pozdní doby je zápis stejný.

¹⁵¹ Nadpis se vyskytuje pouze v pozdnědobých textech.

jnk nw nhn

Já jsem (byl) to dítě,¹⁵²

sdr(.w) jww¹⁵³ m q3b n mw.t=f

spící a nehybné v těle své matky.¹⁵⁴

sh3.n=j smh.t.n=j

Vzpomněl jsem si na to, co jsem zapomněl,¹⁵⁵

dd(=j)¹⁵⁶ m jwnw

a tak budu (moci) mluvit v Héliopoli.

¹⁵² Středoříšské texty zapisují *jnk nw n nhn.w*.

K *nhn* viz LGG IV: 305, často označuje nějaké božské dítě (různé formy Hora, Chonsu), ale objevuje se i jako označení Usira nebo Vepvaveta.

¹⁵³ Viz pozn. 123 k říkání 151. Spánek a nemožnost pohybu zřejmě naznačují nehybnost a nevědomost, kterých se zemřelý zbavuje a následně promlouvá (k bohům) v Héliopoli a tak se ospravedlňuje. Představa smrti jako spánku či stavu nehybnosti a stagnace, z níž musí být zemřelý probuzen, není v egyptských textech neobvyklá (Assmann 2005: 104).

¹⁵⁴ Ani jedna z verzí ze Střední říše nemá nepřímý genitiv. PGard. II má za slovem „matka“ determinativ . Bek. zapisuje celé spojení *m q3b* chybně.

¹⁵⁵ Verze P.Gard.II je stejná, ve variantě Sq3C je část nedochovaná, ale zřejmě zněla jinak, čitelná část končí [...]s *jm*, předtím je vidět ještě znak . SqB zapisuje chybně první sufix s plurálovými čárkami.

¹⁵⁶ Žádná z pozdnědobých verzí sufix nevypisuje, ale podle středoříšských variant i smyslu textu měl být zřejmě čten.

Říkání 179¹⁵⁷

Před tímto textem je v sekvenci uveden „text L“ (Gestermann 2005: 386). Text říkání 179 je dochován ze Střední říše i Pozdní doby, vyskytuje se i v Nové říši. Částečně paralelní říkání se nacházejí v Textech pyramid (PT 212 a PT 400) i v Knize mrtvých (BD 106), text se nachází i v hrobce Menechibnekona, a to na vnější východní stěně vnějšího sarkofágu.

Říkání pojednává o vybavení zemřelého obětinami a vzývání boha obětin, aby mu je poskytl.

jnk df̣.w {df̣.w}¹⁵⁸ t-wr¹⁵⁹ hn.tj pr.w

Mně patří obětiny a chléb, (tomu,) který je v čele domů,¹⁶⁰

¹⁵⁷ Žádný text z Pozdní doby nemá nadpis, naopak středoříšské varianty textu mají různé nadpisy: S10C píše *jn.t t m jwnw rdj.t 3w.t m jwnw tm snm ḥs.w m jwnw ḥ̣.wt m ntr dw3.y 3ḥ wr.t* – „Pro přinášení chleba do Héliopole a předkládání obětin v Héliopoli, jak nejíst exkrementy v Héliopoli, jak vycházet jako bůh, ctěný mocí Velké /ctěný *ach* Velké“, B4C uvádí pouze *rdj.t 3w.t* [...], D1C *rdj.t t m jwnw*, M57C *rdj* [...] *ḥbs.w m jwnw* – „předkládání[...]oděvů v Héliopoli“, B2L *swd3 jz n zj m ḥr.t-ntr* – „Jak učinit hrobku člověka na pohřebišti skvělou“, podobně B3B0 *r3 n sw3d jz m ḥr.t-ntr*, T1L uvádí pouze *h3 N pn*, T1C pouze *dd-mdw*. Varianty BH3C a M21C nadpis nemají. BD 106 má nadpis *r3 n rdj.t 3w.t-jb n N m ḥw.t-k3-ptḥ m ḥr.t-ntr*.

¹⁵⁸ Slovo *df̣.w* vypsané dvakrát se objevuje pouze v pozdnědobých textech, zřejmě jde o původní chybnou dittografii, která byla posléze opisována a začleněna do textu.

¹⁵⁹ Druh (obětního) chleba, viz Wb V: 209.

¹⁶⁰ Ve většině variant ze Střední říše, kde je tato část textu dochována, je uvedeno *jnk df̣ wr hn.tj pr.w* „mně patří obětiny Velkého, toho, který je v čele domů“ (případně je text ve 3.os.sg.). T1L a B3B0 mají pouze *df̣.w wr hn.tj pr.w*, B2L má *df̣.w wr jn.t(j) pr.t-ḥrw*. T1L má na konci *pr.w ḥr.w*. Menechibneko píše stejně jako Iufaa, ostatní varianty mají drobné odchylky. V PT 212 je

pr̄r.w n=f t-wr pr.t-hrw m jwnw

jemuž je poskytován¹⁶¹ chléb a invokační oběti v Héliopoli.¹⁶²

j¹⁶³ dd t-wr m jwnw jmj n=j t

Ó ty, který dáváš chléb¹⁶⁴ v Héliopoli, dej mi chléb,¹⁶⁵

j^cw(=j) pw hnd m-^cb s3šr.t

má snídane¹⁶⁶ je spodní část stehna skotu spolu s chlebem *sašeret*.¹⁶⁷

jn.n=j dḫ.w n hn.tj-pr.w, PT 400 píše *hr.wj hnt.wj pr.w nb dḫ.w wr m jwnw* – „oba Horové, kteří jste v čele domů, a pána velkých obětí v Héliopoli“, BD 106 zapisuje *j nb dḫ.w j wr hn.tj pr.w hr.w*.

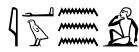
¹⁶¹ Dosl. „pro nějž vychází“.

¹⁶² Varianty B4C a L1Li píší *pr̄r.w n=f t wr jm.j wsh.t m jwnw* – „pro něj „vychází“ chléb Velkého, který je v široké síni v Héliopoli“. Ve verzích M57C, M21C, BH3C a T1L se Héliopolis vůbec neobjevuje, a zřejmě nebyla ani ve variantě T2C (místo je poškozené, ale podle velikosti mezery by se tam zřejmě text s Héliopolí nevešel). Varianta M2NY je poničená, S10C tuto část vůbec neobsahuje. Žádná z dalších pozdních verzí Héliopolis také nezmiňuje, a všechny uvádí tuto větu stejně, kromě SqB, kde je *pr.w* namísto *pr̄r.w*. M57 připisuje ještě *pr̄r.t r tjw?*[...] *r t ḫ(n)q.t ḫtp-ntr* [...] - vycházení k [...], k chlebu, pivu a obětinám[...], M21C, BH3C, B3B0 a B24 pak přidávají *pr.t-hrw m jwnw*. Menechibnekonova varianta je stejná jako Iufaova.

¹⁶³ Některé verze *j* u vokativu nezapisují (B4C, L1Li, S10C).

¹⁶⁴ Všechny varianty ze Střední říše píší „který dáváš chléb Ptahovi“ (BH4C, M2NY), případně „Ptahovi v Héliopoli“ (*dd t wr n pth m jwnw*). V Knize mrtvých je uveden plurál, vyskytuje se tam Ptah, nikoliv však Héliopolis (*dd.y t n pth ʕ jm.j s.t wr.t*). V pozdnědobých verzích je všude pro změnu jen Héliopolis bez Ptaha, CJ 50246 je poškozená, SqC má Héliopolis i na začátku, Menech má až na drobné rozdíly ve znacích tuto pasáž stejně.

¹⁶⁵ Některé verze mají tuto část mírně odlišně: *dj=k n=j rdj.w* (L1LI), nebo *rdj n=j* (D1C). M57C začíná také *rdj*, ale dále je text poškozen. S10C má *dj n=j t dj n=j dj n=j ḫ(n)q.t*. SqB píše *dd n=j t*, CJ 50246 je opět nedochovaná, ostatní verze z Pozdní doby mají stejně jako Iufaa. PT 400 má *dj=k t n N t dj=k ḫ(n)q.t n N sw3d=k N* - „dej N chléb, dej N pivo, osvěž N“. BD 106 má *dj=tn n=j t dj=tn n=j ḫ(n)q.t*

¹⁶⁶ „Snídaně“ je psána takto: , což se objevuje již ve Střední říši, případně u slova chybí determinativ (B2L, B3B0, zřejmě i M57C).

Ve variantě L1Li bylo na začátku zřejmě *wnm*.

¹⁶⁷ D1C a BH3C mají namísto *s3šr.t* duál *s3šr.tj.*, verze S10C zapisuje $j^w(=j)$ *hnd n smr 3šr.tj m-^cb s3šr.t tz phr* – „ má snídaně je přední noha, dva kusy masa spolu s chlebem *sašeret* a obráceně“. Varianta S10C připisuje výkřik do tmy *j m-hn.tj n šh.t-j3r.w* – „Ó ty vprostřed pole Iaru!“. Pozdní verze mají stejně jako Iufaa. V PT 212 je *hnd s3šr.t 3w.t=f pw*, v BD 106 $j^w(=j)$ *m hnd m-^cb s3šr.t*.

¹⁶⁸ Verzi s $k3/k3=j$ mají jen některé varianty textu (B4C, M57C, L1Li, T1C, D1C, a zřejmě byla i ve verzích M21C, BH3C, M2NY). B4C a L1Li naopak uvádí pouze $k3$, a další část nikoliv. Některé verze za $jn n=j$ končí (M57C, M21C, BH3C, T1C, D1C). B2L a B3B0 uvádí za touto větou ještě *jm*. B2L, B3B0 a T1C navazují *wnm N pn/wnm=s jm w3d N pn/wnm=s jm* – „ N z toho bude jíst a bude kvůli tomu prospívat“, načež také končí.

S10C má tuto část zcela jinak, $jn n=j$ *nw r w^cr.t mj jt.j wr zb.t=j mj dp.t-ntr* - „ je mi to přinášeno do (podsvětních/nebeských) vod jako velkému otci, plavím se jako boží loď.“ B4C a L1Li ještě pokračují *sw3d šbw n N/ wsjr N*.

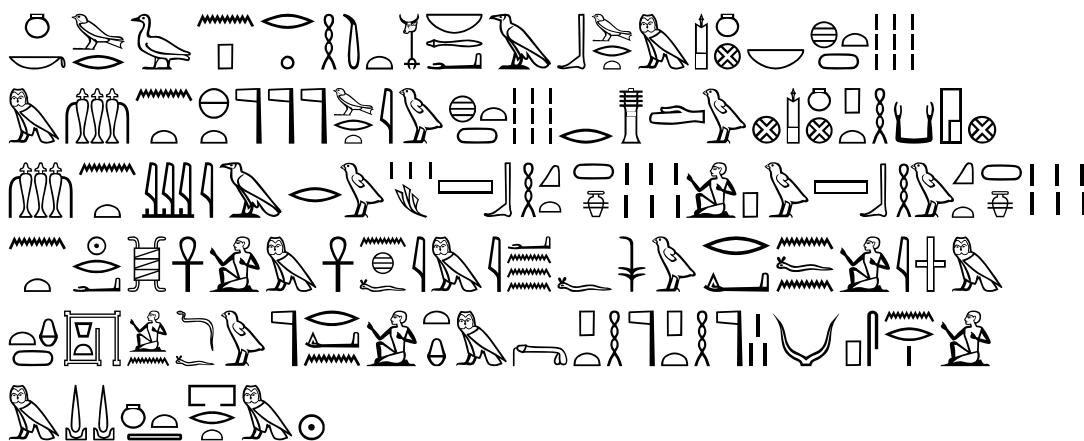
V pozdnědobých variantách za samotným CT 179 následuje ještě kus textu, který Gestermann(2005: 387) označuje jako „text M“, vzhledem k jeho obsahu i délce pouhých několika vět se možná spíše jedná o konec jiné varianty téhož textu, případně o přípisek.

Carrier (2004: 441) i Falkner (1973: 151) překládají závěrečnou část ve smyslu „ka, přines mi/mu to/obětiny“, což ovšem z náboženského hlediska nedává smysl.

Říkání 215

Tento text se v Abúsíru kromě Iufaovy hrobky nachází i v hrobce Menechibnekona, a to na východní vnější straně vnějšího sarkofágu. Dochováno je několik verzí ze Střední říše i další varianty z Pozdní doby. Varianta B3C je psána ve 3.os.sg.f., B1B0 a B2B0 ve 3.os.sg.m., ostatní v 1.os.sg. Podle Assmanna (2008: 161) je CT 215 varianta stejného textu jako CT 167(185c–186b), jde ale o část, která z pozdnědobých textů již zřejmě vypdla, neboť se v žádné pozdní variantě neobjevuje.

Text opět pojednává o vybavování obětinami, zemřelý zde o sobě prohlašuje, že je synem boha obětin, a tedy mu tyto obětiny patří, následně se zmiňuje o jejich rozdělení na jednotlivá místa. Následně jsou zmiňovány obětiny Rea a Neity, které jsou totožné s obětinami pro zemřelého, nicméně v původních variantách textu se objevuje pouze Re. Na konci je zmiňováno poskytování obětin Ptahem a posléze otevírání úst zemřelého před tribunálem různými manifestacemi tohoto boha. Celé říkání však má nadpis, který obětiny vůbec nezmiňuje, a to „jak vycházet do dne“, který se ve střeďoříšských variantách nevyskytuje, nicméně ani původní nadpis se obětin netýká.

jnk wr z3 npr ḥty nb ʿ3b.wt wr.t m jwnw

Já jsem velký, syn Neper-Hetyho,¹⁶⁹ pán
velkých obětin v Héliopoli,¹⁷⁰

¹⁶⁹ K *npr-ḥty* viz LGG IV, 203 - jedná se o božstvo obilí nebo potravin a hojnosti obecně, případně se může jednat i o personifikované obilí či úrodu. Vyskytuje se též pouze jako Neper.

<i>nb ḥ.t</i> ¹⁷¹ <i>9 m ḥn.t psd.t wr.t</i>	pán devíti ¹⁷² obětí v čele Velkého Devatera.
<i>jw ḥ.t 3 r</i> ¹⁷³ <i>ddw jw ḥ.t 3 r jwnw</i>	Tři obětiny (patří) do Busiridy, tři do Héliopole
<i>jw ḥ.t 3 r ḥw.t-k3-ptḥ ḥn.tj šḥ.t-j3r.w</i>	a tři do Memfidy ¹⁷⁴ v čele pole Iaru.
<i>šb.w ḥ(n)q.t=j pw šb.w ḥ(n)q.t n.t r^c n.t</i>	Mé obětiny a pivo jsou obětiny a pivo Rea a Neit,
<i>ḥnh=j m ḥnh(.t)=f{<sn></i> ¹⁷⁵ <i>jm</i>	žiji tím, čím žijí oni. ¹⁷⁶

Pediniese píše namísto *ḥty* chybně *ḥḥ*, za *ḥ3b* uvádí ještě znak , pravděpodobně jako determinativ. Psamtik nevyepisuje koncové *t* u *3b.t*, a zaměňuje za .

¹⁷⁰ V žádné verzi ze Střední říše není na konci tohoto úseku uvedena Héliopolis, naopak v pozdědobých variantách se Héliopolis objevuje téměř vždy (varianta C 50246 je na tomto místě poškozená).

¹⁷¹ Všechny středoříšské texty zapisují obětiny jako *jš.t*.

¹⁷² Ze středoříšských verzí uvádí „devět obětí“ pouze varianty PGard II^a, PGard II^b a B1B0, ostatní píší pouze plurál.

¹⁷³ Všechny středoříšské texty uvádějí před názvy lokalit předložku *m*, na rozdíl od pozdnědobých variant, v nichž je vždy *r*.

¹⁷⁴ Města jsou na sakrofágu zapsána ve sloupci vedle sebe.

Pouze Iufaa uvádí jako poslední lokalitu Hut-ka-Ptah (Memfis), středoříšské texty píší *ḥw.t-gmw.t* - Hannig (2009: 1171) i van der Molen (2000: 323) toto toponymum sice uvádějí, ale nezmiňují o něm nic bližšího. B2L píše namísto Busiridy Abydos, B1B má *ḥw.t-dhw.tj*. PGard II^a i II^b, B1B0 a B3C za třetím toponymem uvádí ještě (*m*) *ḥn.tj šḥt-j3r.w*. Pole Iaru uvádějí i všechny pozdnědobé varianty. Faulkner (1973: 171) překládá *ḥw.t-gmw.t* jako „Dům ibise“, Carrier má „Chateau de Celle qui comprend“ (2004: 519), Gestermann (2005: 203) pouze přepisuje transliteraci.

Ve verzích Bek . a CJ 50246 jsou toponyma nedochovaná, v ostatních variantách jsou uváděny různé lokality.

<i>j^c=f sw rdj.n=f n=j {j}m {j} t wsh.t=j n df3.w ntr</i>	Očistil se, dal mi z mého chleba <i>wesechet</i> ¹⁷⁷ boží výživy. ¹⁷⁸
<i>rdj n=j t m-b3h pth</i>	Mně je dáván chléb v přítomnosti Ptaha,
<i>pth.w wp=sn r3=j m d3d3.t</i>	Ptahové otevírají má ústa u tribunálu. ¹⁷⁹
<i>pr.t m hrw</i>	(Jak) vycházet do dne. ¹⁸⁰

¹⁷⁵ Sufix 3.os.sg. zřejmě přepsán z variant, kde byl uveden pouze Re.

¹⁷⁶ Všechny střeďoříšské texty mají namísto *h(n)q.t hqr* ve smyslu „když Re hladoví, hladovím i já.“ Všechny mají také tento úsek rozdělený do dvou vět, *šb.w=j šb.w r^c hqr=j hqr r^c* (Případně je sufix a Re v obráceném pořadí). Pozdnědobé texty zřejmě vznikly záměrnou či nezáměrnou záměnou *h(n)q.t* za *hqr*. Z pozdních verzí mají téměř všechny stejně jako Iufaa, pouze Psantik píše pouze obětiny a pivo vynechává. Poslední část mají všechny texty stejně, pouze kromě Pedinieseho a Psantika mají všechny nominalizaci *nh.t=f jm*.

¹⁷⁷ Slovo *t-wsh.t* není doložené, ale vzhledem k množství typů chlebů (Wb V: 209 - 211) a syntaxi věty zřejmě půjde o konkrétní druh chleba.

¹⁷⁸ Střeďoříšské verze mají *dj=f /rdj=f t n jmj.w hdw* – „dává chléb těm, kteří jsou v *hdw*.“

¹⁷⁹ Ve verzi PGard II^b jsou konkrétně vypsány různé manifestace Ptaha, na které je jinde zřejmě odkazováno pouze plurálem. Jedno z uvedených epitet, *hr.j-b3q=f* se objevuje na západní stěně Iufaovy pohřební komory jako epiteton jedné z devíti manifestací Ptaha, které se zde objevují v devíti svatyních nad tělem jednoho ze zde zobrazených mytologických hadů.

¹⁸⁰ Střeďoříšské varianty mají nadpis na začátku textu, a to vždy odlišný, než verze z Pozdní doby. B3C, M22C a B2L mají nadpis *tm wnm hs.w tm swr wzš.t m hr.t-ntr* - „jak nejíst výkaly a nepít moč v říši mrtvých“, přičemž varianta M22C je částečně poškozená. Téměř identický nadpis uvádí i texty B1Y, S1C, S2C pouze na konci vynechává *hr.t-ntr*, podobně zapisuje varianta B2BO, která uvádí *r3 n tm hs.w m hr.t-ntr tm swr wzš.t*. Verze PGardII^b uvádí nadpis mírně odlišný, ale poškozený: [...] *3w.t tm wnm*[...] *swr wzš.t*. Verze B1B asi nadpis měla, ale je poškozený.

Za tímto úsekem pokračují varianty ze Střední říše dál částí textu, která se v pozdnědobých verzích již nevyskytuje.

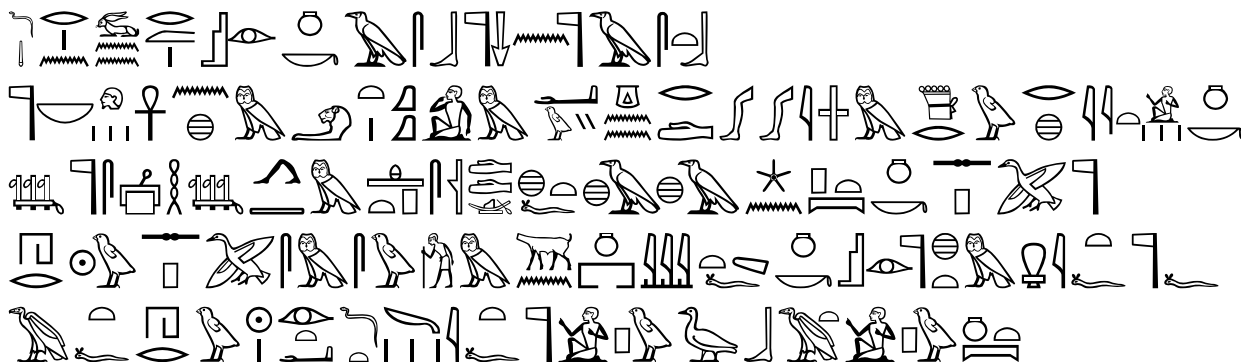
Říkání 353

Viz str. 101.

Říkání 227

Tento text je opět dochován v několika variantách ze Střední říše i Pozdní doby. Na jižní vnější stěně Iufaova vnějšího sarkofágu se nachází text s podobnými motivy, nicméně nejedná se přesně o CT 227. Paralelní texty se nachází v Knize mrtvých (říkání 69) , BD 184 (Naville I, 210) má stejný nadpis, ale jinak se z něj mnoho nedochovalo. Část textu se také objevuje v řeckořímské době jako součást rituálu *Stundenwachen*. Jedná se o šestou hodinu dne (Junker 1910: 56, Pries 2011: 407).

Celý text má nadpis „jak být po boku Usira“, a následně se zemřelý s Usirem přímo identifikuje, a to pod různými epitety, čímž je zřejmě naznačena znalost správných a/nebo tajných jmeno tohoto boha a jejich podstaty, ať už se jedná odkazy na Esetu, Geba a Nut, role Usira jako vládce říše mrtvých, identifikaci se souhvězdím Orion a označení tohoto boha jako „Stonožka“ a odkaz na jeho svátek.

dd-mdw r3 n wnn r-gs wjsr

Pronáší se: Říkání, jak být po boku Usira.¹⁸¹

*jnk 3sb sn 3sb.t*¹⁸²

Já jsem Aseb/Zářivý/Zářící, bratr Asbet/Zářivé,¹⁸³

¹⁸¹ PGard II uvádí nadpis *hpr m st.j n wjsr dd-mdw N dd=f* – „Jak se stát nástupcem Usira. N řekne:“. L1Li má pouze *dd-mdw N dd=f*, S8X uvádí *pr.t m hrw*, ostatní verze ze Střední říše nadpis nemají. Panehsi a Paediniese mají stejně jako Iufaa, Pediniese má předtím ještě *dd [mdw]*. BD 69 je bez nadpisu.

¹⁸² Aseb, Asbet – „Hořící“, „Planoucí“ – zde se zřejmě jedná o epiteta Usira a Esety, blíže LGG I: 79–80.

¹⁸³ Středoříšské verze uvádějí tuto část různě. PGard II píše *jnk pw jnk wsjr jnk pw jnk nb tm* – „Já jsem Usir, já jsem pán všeho“ (zdůraznění pomocí nezávislého zájmena, Malaise-Winand 1999: 287) a pak pokračuje stejně jako Iufaa. B2L, L1Li a S8X mají úplně stejně jako Iufaa, odchylkou je to, že všechny tyto verze jsou psány s nepřímým genitivem, a pak pokračují dále odlišně: *jnk wsjr sn n 3s.w* (S8X), *sn 3s.t* (B2L), *jnk wsjr ntr sn n nb.t-ḥw.t* (L1Li) – „Já jsem Usir, bratr Nebthet.“ Ve variantě Sq3C je začátek fragmentární, pak pokračuje *N tn tw wsjr sn n 3s.t 3sb.t N tn tw 3s.t* – „N, ty jsi Usir, bratr Eset, Asbet, N, ty jsi Eset“. Ve variantě KH1KH je začátek též poškozen, pak pokračuje *wsjr N pn ntk wsjr sn 3s.t wsjr N pn ntk pw ntk wsjr wsjr N pn*. Panehsi má stejně jako Iufaa, pouze nevypisuje koncové *.t*, Pediniese píše chybně *jnk m3^c-ḥrw ḥsb n sn n 3sb.t*. BD 69 má „Já jsem Aseb, bratr Asbet, Usir, bratr Esety.“

Verze ze Střední říše za touto pasáží uvádějí ještě další část, která v žádné z variant z Pozdní doby není: *jw nd.n wj z3=j ḥrw ḥn^c mw.t=f 3s.t m ḥftj pf jr nn r=j* – „Můj syn Hor spolu se svou matkou Eset mne chránil(i) před tím nepřítelem, který to učinil proti mně“. Sq3C má pouze *jw nd.n wj z3=j*. Sq3C ještě pokračuje: [...] *jr* [...] *y.t r=f jn sth m pr.t=f m h.t n.t mw.t=f dj n=f m stz* [...] – „[...] proti němu Sutechem, když vyšel z těla své matky, a když mu byly dány[...]“. Dále text ve středoříšských verzích pokračuje takto: *jw rdj q3s.w=f r^c.wj=f n dr.wt r^c w^cw=f* „Na jeho ruce jsou dány provazy, jeho dlaně jsou v provazech“, P Gard II má *jw dy.n=sn^c wt r^c.wj=f qm3 r jw^c=f ḥr jr.t.n r=j* – „Dali na jeho ruce provazy, jsou hozeny na jeho žebra kvůli tomu, co bylo vykonáno proti mně,“ (v Sq3C *r jr.t.n=f r=f*), *jnk pw wsjr wr n h.t sms.w n 5 jw^c n jt.j=f gb* – „Já jsem Usir, nejstarší z generace pěti, dědic svého otce Geba“ (B2L), L1Li má *sms.w n h.t ntr.w*. Tato část textu, která se v pozdnědobých variantách Textů rakví již nevyskytuje, se však nachází ve zmíněném hodinovém rituálu (Pries 2011 : 409 – 410). Podobný text uvádí i BD 69 : „Můj syn spolu se svou matkou Eset mne chránili před mými nepřáteli, mými nepřáteli, kteří konají všechny zlé věci. Na jejich ruce jsou dány provazy, na jejich ruce, na jejich nohy, kvůli tomu, co zlého udělali, kvůli jejich zlu proti mně. Já jsem Usir, nejstarší z generace, nejstarší z bohů dědiců/dědic svého otce, syn Gebův, Usir.“

*nb tp.w -^cnh m.h3.t qq m ^c.wj gnn rd.wj*¹⁸⁴

pán žijících, (ten, který je) v čele těch, kteří žijí z rukou Toho se znavenýma nohama,¹⁸⁵

jm.j dr.w rhy.t

který je vyčleněný z *rechyt*.¹⁸⁶

*jnk*¹⁸⁷ *s3h s3h t3 m htp*

Já jsem Orion, který sestupuje v míru,¹⁸⁸

¹⁸⁴ Epiteton *qnn rd.wj*, které se objevuje v pozdních variantách textu, vzniklo zřejmě špatným přepisem *hr nn rd.wj*.

¹⁸⁵ Verze ze Střední říše mají před touto část ještě *jnk (pw) wsjr*. Naopak všechny verze z Pozdní doby pokračují po úvodní větě až na tomto místě. B2L například *tp.w* vůbec nemá, ale namísto toho píše *nb k3.w ^cnh h3.tj nh.t ph.wj* – „pán kau, živý, ten, který je vpředu, mocný silou“. Sq3C má *nb tp.w ^cnh h3.t w mwt ph.wj*, L1Li má pouze *nb tp.w-^cnh h3.tj*, v PGarII text navazuje přímo na *jnk wsjr*, a to takto: *^cnh h3.tj mwt ph.wj hr nn rd.wj*, KH1KH má taky verzi s *mwt*, S8X má stejný konec jako B2L. Panehsi má *nb tp.w ^cnh m h3.t dj=j* nebo co to je *m ^c.wj*, Pediniese *nb tp.w-^cnh m h^c.tj m ^c.wj qnn rd.wj*.

Gestermann píše „přední žije, když zadní umírá“, Sawi-Gomaa (1993: 51) „Herr des Kopfes, mit lebendigem Vorderteil und kräftigem Hinterteil, mächtig an den Beinen im Bereich der Untertanen“, Faulkner (1973: 171) má „alive of front, strong of hinder parts“, Carrier (2004: 553) „Já jsem Usir, pán kau, s živou hrudí a mocnými hýžděmi“, což jsou nejsmysluplnější Překlady verze, z níž pravděpodobně vznikly ostatní varianty.

¹⁸⁶ Všechny verze ze Střední říše mají mezi touto částí a *jm.j dr.w rhy.t* ještě další kus textu, který obsahuje další přívlastky. PGard II ještě pokračuje větou *jnk hrw hrw h^c=f* „Já jsem Hor ve dne svého zjevování.“

Faulkner (1973: 180) uvádí překlad „in the boundary of plebs“, Carrier (2004: 554) „dans le domaine“, Gestermann (2004: 215) „unter den rechyt.“ jisté je, že zemřelý se snaží poukázat na svůj vyšší a božský statut.

¹⁸⁷ Zde začíná část pozdědobého textu, která se vyskytuje též v hodinovém rituálu (Pries 2011: 411).

¹⁸⁸ PGard II, B2L píše *jnk s3h s3h t3.wj=f* – „Já jsem Orion, dotýkající se/přistávající na svých Obou zemí(ch)“. S8X má namísto *s3h sb3*, verze L1Li je poškozená, Sq3C: *N tn tw.t s3h*, KH1KH

sqdd hft 3h3h n p.t

který se plaví před nebeskými hvězdami.¹⁸⁹

jnk zp3 hrw zp3 sms.w m-hn.w sh.t=f

Já jsem Stonožka¹⁹⁰ v den plazení se, nejstarší uprostřed svého pole.¹⁹¹

wsjr N ntk s3h s3h. Obě verze z Pozdní doby se od Iufay liší pouze koncovskou u *htp.w*. BD 69 má také *t3* a ne *t3.wj*.

¹⁸⁹ Sq9C a KH1KH mají za touto částí ještě další kus textu: *htp.n=tn hr jr.t=f rdj n=t n htp [...] hft 3h3h n p.t / dj n=tn nf3 htp.w* – „Jste spokojeni kvůli tomu, co udělal, byly vám dány/ jsou vám dávány obětiny před hvězdami nebes.“ Tyto dvě verze naopak nemají další úsek textu.

Následující část mají téměř všechny středoříšské i pozdnědobé verze (kromě dvou výše zmíněných) stejnou jako Iufaa, L1Li není celá dochovaná, PGard II *sqdd m-s3 3h3h n p.t*, Pediniese pouze vynechává nepřímý genitiv.

Ve všech verzích ze Střední říše i v Knize mrtvých je ovšem tato část textu delší, připisují ještě *m h.t n.t mw.t=j nw.t* – „v těle své matky Nut“, S8X má *m-hnw*, L1Li není dochovaná celá. Dále pokračují: *jw.n=s wj r mrr=s ms=s wj r šzp-jb=s* – „Byla se mnou těhotná/ nosila mne, jak si přála, a rodí/zrodila mne podle svého přání“ PGardII píše píše *mss=s*, S93C: *jr.n=s s(j) mss=s r mrr=s r šzp-jb=s*.

¹⁹⁰ „Stonožka“ viz LGG VI: 269. Může jít o označení Usira, bývá ovšem spojována též s Horem, Usirem a Anupem což vysvětluje alternaci s Anupem v některých variantách textu. Bývá asociován též s Héliopolí a je doložen jeho svátek (Janák 2005: 155), což by mohl být zmiňovaný „den plazení se“.

¹⁹¹ Varianty B2L, S8X a BD 69 mají *jnk jnpw hrw zp3* - „Já jsem Anup v den plazení se“, všechny verze ze Střední říše (i Kniha mrtvých) mají druhou část této pasáže úplně odlišně *jnk k3 hđ m hn.t sh.t / sh.t j3rw* - „Já jsem bílý býk, který je v čele pole / pole Iaru“. Verze z Pozdní doby píší stejně jako Iufaa. Sq3C a KH1KH uvádí ještě *jr.y d3 r=f hrw htp htp.tj.n=f n=f z3=f hn* [...] *hrw* [...] . Zde končí část textu, shodující se s částí textu 6. denní hodiny v hodinovém rituálu, přičemž konec úseku je zapsán podle středoříšských variant textu (Pries 2011: 412).

Faulkner (1973: 180) překládá variantu s Anupem a *hrw zp3* interpretuje jako „Den stonožky“, Gestermann (200: 227) jej uvádí pouze v transliteraci, Carrier (2004: 555) uvádí též Anupa a Sepa pouze přepisuje.

jnk wsjr htm jt.j=f mw.t=f hrw jr.t ʕd.wt

Já jsem Usir, kterého skryli jeho otec a jeho matka v den vraždění.¹⁹²

jt.j=j pw gb mw.t=j pw nw.t

Můj otec je Geb a má matka je Nut.¹⁹³

¹⁹² Varianty ze Střední říše mají: *jnk pw jnk wsjr htmn=f/ htm.n n=f jt.j=f hnʕ mw.t=f hrw jr ʕd.wt ʕ3.t* – „Já jsem to, já jsem Usir, kterého skryli jeho otec a jeho matka v den velkého vraždění.“ Verze z Pozdní doby mají stejně jako Iufaa.

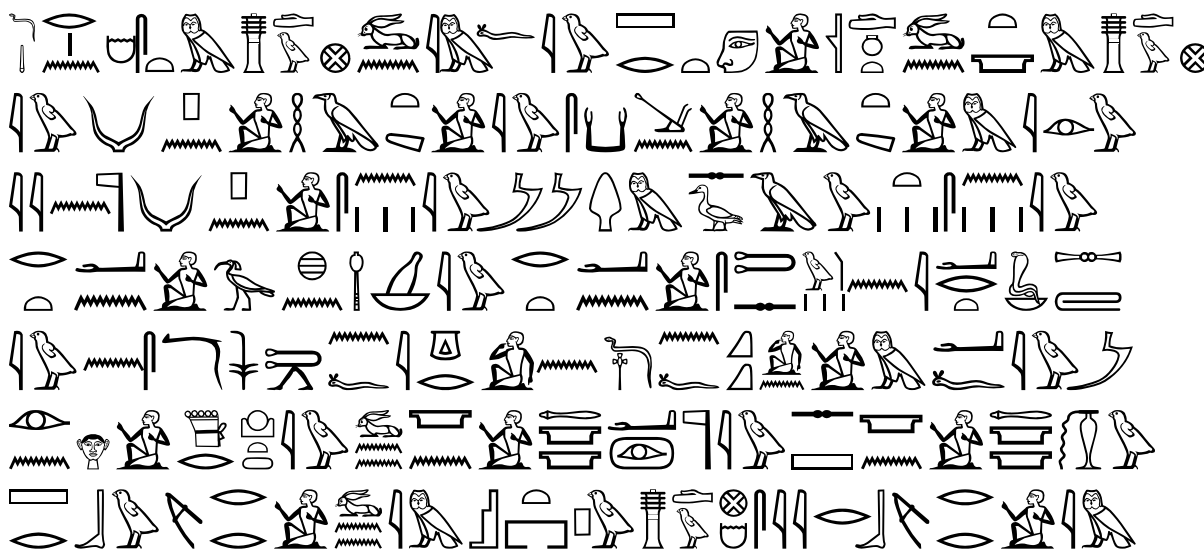
Faulkner (1973: 180) překládá „made a contract“ s otazníkem, Gestermann (2005: 227) „Vertrag abschliessen“, Carrier (2004: 555) „se sont engagé“.

¹⁹³ Středoříšské texty jsou stejné, v B2L pouze odlišně psaná „matka“. Psantik má *jt.j=f jt.j=j pw gb*, Pediniese stejně jako Iufaa. Středoříšské texty (kromě PGard II, který má mezeru, ale pak též ještě pokračuje) pokračují: *jnk hrw sms.w hrw hʕ=f jnk jnpw hrw zp3 jnk pw jnk nb tm* „Já jsem Hor Starší v den svého vycházení, já jsem Anup v den plazení se, já jsem to, já jsem pán všeho.“ Na tomto místě končí verze B21, L1Li a S8X. Ostatní varianty (a to už včetně verze PGardII) mají ještě: *jnk pw jnk wsjr nb=tn jry=tj nhm sbjw=tn* – „Já jsem to, já jsem Usir, váš pán, který vás stvořil a který odhání vaše nepřátele.“ Zde končí i varianta PGardII, Sq3C a KHK1KH mají ještě: *bn jwʕ m z[...] m bd.t hpr.w m wsjr* – „[...] jak se stát Usirem.“

Říkání 206¹⁹⁴

K tomuto textu neexistuje žádná jiná verze z Pozdní doby, pouze několik variant ze Střední říše, přičemž všechny jsou v 1.os.sg., kromě verze B4B0, jež je psána ve 2..os.sg.f.

Tématem textu je, aby mohl zemřelý sídlit v Džedu podle svého přání. Zajímavé na tomto říkání je to především to, že z něj byly odstraněny veškeré zmínky o negativních věcech, a nahrazeny částmi textu s královskou tematikou.

ḏḏ-mḏw r3 n ḥms.t m ḏḏw wn jm=f

Pronáší se: Říkání, jak sedět/sídlit v Džedu a jak tam být.¹⁹⁵

jw šr.t=j¹⁹⁶ qd.t¹⁹⁷ <šr.t=j> wn.t m ḏḏ.w

Má ohrada je postavena <a můj nos> je otevřen v Džedu.

¹⁹⁴ Viz též Míčková 2015 (v tisku).

¹⁹⁵ Z pěti středoříšských variant má nadpis pouze varianta B2B0, a to úplně odlišný, než je zde : *tm šm šḥd* – „jak nechodit hlavou dolů“. Nadpis říkání byl zřejmě v průběhu času přepsán podle změněného obsahu textu.

¹⁹⁶ Všechny verze, které jsou na tomto místě dochované, uvádí za slovem *šr.t* determinativ , a myšlena je tedy zřejmě „překážka“, naopak věta „můj nos je ‘otevřen’ v Busiridě“ se objevuje

<i>jw wp.n=j h3.t=j</i>	Obdělal ¹⁹⁸ jsem své pole,
<i>jw sk3.n=j¹⁹⁹ h3.t=j m j<3>r.y²⁰⁰ ntr wp.n=j sn</i>	zoral jsem (i) své pole v božím rákosu, obdělal jsem je, ²⁰¹
<i>jw m3m3 z33.wt=sn</i>	palmy jsou to, co je stráží. ²⁰²
<i>jw rdj.t(w) n=j 3h n hd.t</i>	Mně byla dána moc Bílé koruny,
<i>jw rdj.t(w) n=j stz.w n j^cr.t tz phr²⁰³</i>	mně bylo dáno vyzvednutí uraea (na čelo) a naopak. ²⁰⁴

v Knize mrtvých (např. BD 57). Text v podobě, v níž je uveden zde, vznikl zřejmě sloučením obou variant, přičemž však slovo *šr.t*, znamenající pokaždé něco jiného, bylo zapsáno jenom jednou, s použitím pouze jedné varianty tohoto substantiva s oběma uvedenými slovesy nedává text po obsahové variantě smysl.

¹⁹⁷ Pouze verze B2B0 píše *sqd*, ostatní pouze *qd*. Ve všech variantách následuje za tímto slovem hned *m ddw*.

¹⁹⁸ Dosl. „otevřel“.

¹⁹⁹ Všechny středoříšské verze mají pouze *sk3.n=j*.

²⁰⁰ Na základě verzí textu ze Střední říše se jedná o chybný přepis *j3r.w* na *jr.y*.

²⁰¹ Všechny středoříšské texty uvádějí pole v duálu, a za ním následuje ještě *j3r.w*, zde byla tato konstrukce rozepsána do dvou vět. Druhou část tohoto úseku žádný text ze Střední říše neuvádí.

²⁰² Všechny verze mají *m33.w m z3.wt=snj*.

²⁰³ *tz phr* v tomto textu zřejmě nenaznačuje přehození subjektu a objektu, ale prohození ve větách zmíněných insignií – „Mně byla dána moc Bílé koruny, mně bylo dáno vyvýšení uraea, mně bylo dáno vyvýšení Bílé koruny a mně byla dána moc uraea.“ Takovýto význam se u *tz phr* objevuje i v dalších textech, viz např. BD 116, kde se objevuje věta „neprozradil jsem to lidem a nezopakoval jsem to bohům a naopak“. Bílá koruna a uraeus se v textech často objevují pospolu jako insignie, které přeměňují svého nositele na jakousi nadpřirozenou bytost a poskytují mu moc nad nepřáteli (blíže viz. Goebis 1998: 447–460).

²⁰⁴ Tuto pasáž středoříšské verze vůbec nezapisují, zřejmě se jedná o vsuvku z jiného textu. Zajímavou skutečností je to, že z textu byly odstraněny zmínky o negativních věcech jako

jw ns jt.n=fjgr²⁰⁵ nd.n=fqq.t=j m-^c=f

Oheň se zmocnil Mlčícího, ochránil před ním
mé jídlo.²⁰⁶

jw m3.n hr=j dr 3h.t

Má tvář spatřila hranice obrozu,

jw wnn n=j ^c3.wj ^cnw

pro mne jsou otevřeny dveře „Anu“,²⁰⁷

jw zš n=j ^c3.wj qbħ.w r bw mrr=j wnn jm

pro mne jsou otevřeny oboje dveře nebes do
místa, na kterém chci být.²⁰⁸

s.t pw ddw ħmsy(=j) r bw mrr=j jm

To místo je Džedu, a já tam budu sedět/sídlit
na místě, na kterém si přeji.²⁰⁹

chození hlavou dolů či požívání výkalů, a vynechané části byly nahrazeny textem, odkazujícím na královské insignie a moc. Cílenou úpravou textu tak byly pozměněny jeho hlavní myšlenky a obsah textu byl přesunut do jiné roviny, kdy jsou všechny nástrahy zásvětí již překonány a nebezpečí zažehnána, a zemřelý namísto zařikání zla a vyhýbání se překážkám či trestům vystupuje na nebesa, mocný a schopný jednat a pohybovat se v zásvětí bez ohrožení a podle svého přání.

²⁰⁵ *jgr* - LGG VII: 316.

²⁰⁶ } je buď chybně interpretovaný znak , nebo se jedná o fonetický komplement k *ns*

Téměř všechny doložené středoříšské varianty píší v tomto úseku "Můj jazyk byl lapen Mlčícím, ochránil před ním mé jídlo." Faulkner (1973: 168) i Carrier (2004: 505) překládají tuto část jako "já jsem se zmocnil jazyka Mlčícího", což je ovšem možné pouze u variant S1C.

²⁰⁷ Význam toponyma „Anu“ je nejasný, může jít o skutečné nebo mytologické místo.

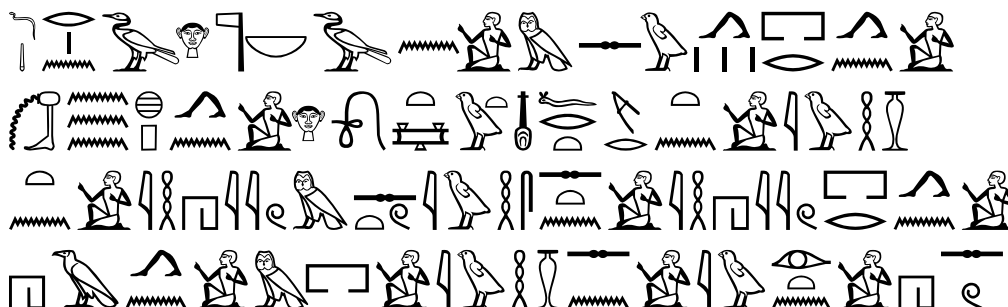
²⁰⁸ Tuto část středoříšské varianty opět vůbec neobsahují. Naopak text pokračuje zcela odlišně - *n wnm=j ħs.w n swr=j wsš.t n šm.n=j šħd.kwj* - „nebudu jíst výkaly, nebudu pít moč a chodit hlavou dolů“.

²⁰⁹ Středoříšské verze mají na konci *ħms=j m bw mr=j* (S1C) – „budu sídlit/sedět na místě, na kterém si si přeji“, ostatní varianty zapisují na konci ještě *wnn jm* – „na kterém si přeji být“, a posléze na konci *dd.w pw* – „je to Džedu“.

Říkání 529

Tento text se v Abúsíru nachází i v hrobce Menechibnekona a to na východní vnější straně vnitřního sarkofágu. Dále je doloženo několik variant ze Střední říše i jiné verze z Pozdní doby (vždy v 1.os.sg., kromě verze L2Li, která je ve 3.os.sg.).

Účelem říkání je to, aby zemřelý mohl vstoupit před jakéhokoliv boha bude chtít, a to „čistý“, přičemž i přes zmíněné vyjití z prachu se zřejmě jedná o vyjádření bezúhonnosti. Pasáž o lanech ve druhé části říkání pravděpodobně opět poukazuje na uvazování bárky ke břehu.

dd-mdw r3 n ʕq n hr ntr nb

Pronáší se: Říkání, jak vstoupit před kteréhokoliv boha.²¹⁰

ʕq.n=j m z.w²¹¹ pr.n=j w^cb

Vstoupil jsem v prachu, (ale) vyšel jsem čistý,²¹²

²¹⁰ Verze ze Střední říše L1Li uvádí pouze nadpis *dd-mdw n dd=f*, L2Li pouze *dd-mdw*. L4Li má nadpis zcela jiný: *r3 n sd3.t hr w3.t ntr* – „Říkání, jak cestovat po cestě boha“. Pediniese a Psamtik mají stejný nadpis jako Iufaa, CJ 50246 pouze s drobnými odchylkami *ʕq hr ntr nb.w* [...] *pn N dd-mdw*, Menechibneko má pouze *dd mdw n wsjr mnḥ-jn-nk3.w*.

²¹¹ Gestermann překládá toto slovo jako „prach“ (2005: 317) na základě Setheho *Übersetzung und Kommentar*, 373 k PT 258), v TLA (lemma-no. 143740, 14.3.2016) „prach“ či „popel“, ve Wb (III: 474) je uveden též „prach“, Faulkner (1977: 153) i Carrier (2004: 1271) to ovšem překládají jako „prachoví démoni“, Faulkner dokonce v sg. Jako démonické bytosti jsou *z.w* uvedeni v LGG (VI: 597) s determinativem hada, přičemž zde však není vůbec odkazováno na Texty rakví. Jelikož v textu není žádný determinativ a text je takto smysluplný, může se jednat skutečně pouze o „prach“.

<i>hp.n=j hr w3.wt nfr.(w)t mr.t.n(=j)</i>	krácel jsem krásnými cestami, kterými jsem si přál (jít). ²¹³
<i>jw hz.t(w) n(=j) jhh.y m ztw</i>	Pro mne jsou tažením přinášeny provazy,
<i>jw hz{z}.t(w) n=j jhh.y</i>	pro mne jsou přinášena lana. ²¹⁴
<i>pr.n=j h3.n=j m pr=j</i>	Vyšel jsem, sestoupil jsem ze svého domu, ²¹⁵
<i>jw hz²¹⁶ n=j jw jr.t(w)n=j h<m>z.w²¹⁷</i>	patří mi chvála a pro mne jsou vyráběna lana. ²¹⁸

²¹² L1Li uvádí *q.n(=j) m zz.w*, L2Li začíná stejně, pouze je psaná ve 3.os.sg., ale je poškozená. Verze z Pozdní doby mají tento úsek stejně, Pediniese pouze s odlišným psaním, ve variatně CJ 50246 se konec věty nezachoval.

²¹³ Menechibneko uvádí hned za *pr.n=j hr w3.wt nfr.wt* a a další část textu neuvádí. Pak píše *mr.n=j*, což v jeho verzi navazuje na předchozí větu – „na krásné cesty, (na) které jsem si přál (vstoupit)“. Pak pokračují všechny varianty stejně, pouze u Psamtika chybí u prvního slovesa *.t*.

²¹⁴ Verze ze Střední říše končí za *jhh.y*, naopak všechny verze z Pozdní doby pokračují jako Iufaa, ale žádná nemá dvě „s“, zřejmě jde přehybu. Menechibneko zapisuje: *jw hz.t(w) n=j jhh.y m zt.t jw hz.t(w)n=j jhh.y*.

Carrier (2004 : 1271) navazuje překlad *hz.t n=j* na předchozí část a „provazy“ považuje za extrapolozici následující části textu. Faulkner (1977: 153) uvádí tuto část textu jako nejasnou, Gestermann (2005: 517) uvádí *lana,u st* zapisuje, že jde zřejmě o materiál.

²¹⁵ Tato věta se velmi podobá frázi z některých autobiografií Staré říše– „vyšel jsem z města a sestoupil jsem do *sp3.t*“ (Kloth 2002: 54-60), naznačující přechod mezi životem a smrtí.

²¹⁶ Různé významy slova *hzj* a poslední substantivum, označující provaz či lano – zde *hz* – jsou v textu použity cíleně kvůli zvukové podobě.

²¹⁷ Doplněné podle varianty Menechibnekona, kde je na konci textu uvedeno *jw hz.t.n=j jw jr.t.n=j hmz*, přičemž u slova *hmz* se jedná skutečně o provaz či lano.

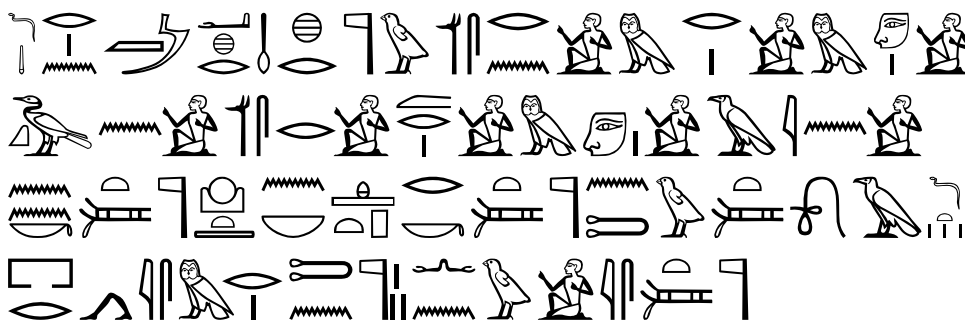
²¹⁸ Ve verzi L1Li chybí předložka *m* a částice *jw*, jinak se varianty neliší. Psamtikova verze však končí větou *pr.n=j m pr* (nedostatek místa na stěně).

Středofříšské verze píše *jw jr.tw n=j/n N*, zřejmě v Pozdní době zřejmě vynechané *w*. Pediniese zapisuje *jr.n=j /jr n=j*. L1Li píše namísto *ztw šs.w* (což jsou opravdu provazy).

Říkání 352

K textu existují varianty ze Střední říše i Pozdní doby. Nachází se i v hrobce Menechibnekona, a to na východní vnější stěně vnějšího sarkofágu. Ze středoříšských textů je varianta B3C je psána ve 3.os.sg.f., varianta B1C^a ve 3.os.sg.m., ostatní v 1.os.sg.

Zemřelý v textu prohlašuje, že má moc nad svými ústy a nosem a na několika místech se zde identifikuje s Atumem, který je zde však zároveň i oslovován.

dd-mdw r3 n m3^c-hrw hr ntr

Pronáší se: Říkání pro ospravedlnění před bohem.²¹⁹

wsr.n=j m r3=j fnd=j

Získal jsem moc nad svými ústy a svým nosem,²²⁰

q.n=j wsr=j m r3=j m fnd=j <n>3y n=j

vstoupil jsem, jsem mocný svými ústy

²¹⁹ Téměř všechny texty ze Střední říše mají nadpis *hpp zj/z.t m jm3hy.t hr ntr* – „Přícházení člověka jako ctěného před bohem.“ Varianta L1Li má v nadpisu pouze *dd mdw N dd=f*. Naopak všechny pozdní texty uvádějí stejný nadpis jako Iufaa, pouze s drobnými odchylkami – Psamtik^a, Psamtik^b a Pediniese neuvádějí *dd-mdw*, ale pouze *r3*, CJ 50246 pouze uvádí na konci nadpisu *jn N*. Poslední zmiňovaná varianta a Psamtik^a píší *dd-mdw* až na konci nadpisu.

²²⁰ Většina verzí ze Střední říše má tuto část stejně jako je uvedena zde, pouze druhou část více rozepisují : *wsr.n=j m fnd=j*. B1C^a píše tuto pasáž ovšem jinak: *wsr rn n N pn m r3=f m š.rt=f* – „jméno tohoto N je mocné v jeho ústech a v jeho nose“. Všechny verze z Pozdní doby a L1Li mají tuto část stejně jako Iufaa, pouze L1Li nevypisuje sufixy.

a svýmnosem, patří mi to.

n(j) nnk (j)tm(.w) 3h.t n={nb}<k> htp r=k (j)tm(.w) Jsem to já, (kdo je) Atum.²²¹ Tobě patří obzor, spočiň, Atume!²²²

(j)n tw (j)tm(.w) w3d.wt

Jsi přece Atum, mladý.²²³

pr <n>js²²⁴ m r3=tn ntr.w nnw js (j)tm(.w)

Volání vychází z vašich úst, bohové. Já jsem přece Atum.²²⁵

²²¹ Ke konstrukci *n(j) jnk* Malaise-Winand 1999: 117, objevuje se právě v Textech rakví.

²²² Všude je *n3 (n=j) tm*, v L1Li *n3y n=j n nb tm m 3h.t n=k*, ve variantách z Pozdní doby *n3y n=j nnk tm 3h.t n=k*, Psamtik^b *nhj n=k (j)tm(.w)*. Varianty ze Střední říše za touto částí uvádějí ještě *jn=sn ntr.w jp.w 3h.w* – „řikají oni, tito bohové-*3h.w*, z toho důvodu se v textech střídá 1. a 2.os.sg.

B1C^b má *3h.wj*, B1C^a pouze *3h.tjw* (bez bohů), stejně jako v následující části *htpj.w*. Ve všech textech ze Střední říše je také *nb tm* namísto *tm/(j)tm(.w)*. B1C píše konec této části odlišně: *htp 3h.tjw nb tm* – „ti z obzoru činí Pána všeho spokojeným“.

²²³ Varianta B3C píše *jn tw (j)tm(.w) tw h.t w3d* – „jsi přece Atum, jsi zelené/zelenající se dřevo“, ostatní verze ze Střední říše mají *jn h.t w3d*, B1C^a zapisuje *m-ht w3d* – „sň s papyrovými sloupy“, původní *h.t-w3d* – „výhonek“, zde byl zřejmě reinterpretovaný na pouhé *w3d*. Všechny texty z Pozdní doby uvádějí text stejně.

Faulkner (1973: 284) překládá jako otázky, Gestermann (2005 : 255) neuvádí Atuma, ale *tm* jako „všechno“ nebo „úplnost“ dle kontextu, Carrier (2004: 875) uvádí na jednom místě „všechno“ a na jiném „Atum“.

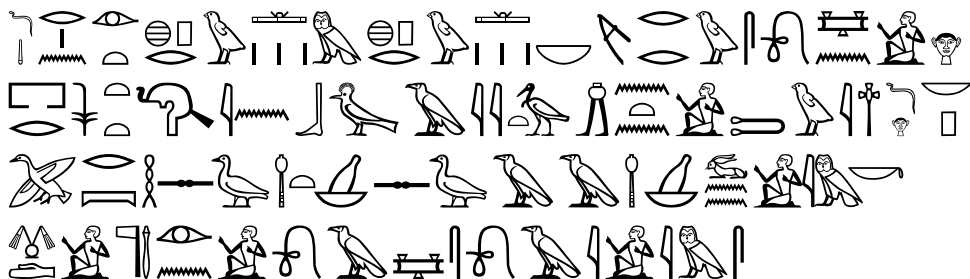
²²⁴ Opraveno podle středoříšských variant. V pozdnědobých textech se chyba vždy opakuje, byla tedy zřejmě již opisována z upravené chybné předlohy, možná byl tento úsek čten jako *pr(=j) js*.

²²⁵ B3C má *pr njs m r3=tn N tn nnt js jtm* – „volání vychází z vašich úst, N, ty jsi Atum.“ B1C^a zapisuje *pr.n N pn js m-^c=tn tm(.w)* – „N vyšel od vás všech“. U všech ostatních verzí ze Střední říše chybí předložka *m*, jinak text dával smysl stejně jako B3C, a končí větou *nnk js (j)tm(.w)*.

Říkání 301

Text je zachován v několika variantách ze Střední říše i Pozdní doby, vždy je psán v 1.os.sg. Začátek verze z PGard II je stejný jako v CT 309, další takový text se nachází v Knize mrtvých (BD 76), BD 104 je paralelní k CT 309.

Říkání slouží zemřelému k získání jakékoliv podoby, přičemž se v něm opět objevují královské motivy – je zde osloven strážce Bílé koruny, který má zemřelému otevírat cesty, aby jimi mohl projít.

dd-mdw r3 n jr.t hpr.w m hpr.w nb mrr.w

Pronáší se: Říkání pro přeměnění se do jakékoliv žádané podoby.²²⁶

sw3.n=j hr pr-šm^ct.t

Přešel jsem kolem domu hudebnice,²²⁷

L1Li má opět stejně jako varianty z Pozdní doby. CJ 50246 *pr js m r3=tn ntr.w jw.w nwj js (j)tm(.w)*, Psamtik^b má na konci místo *tm wsr*.

Atum často nemá na tomto místě determinativ již ve Střední říši, nicméně ve všech pozdnědobých variantách naopak je, možná bylo původně myšleno „vše“, a později byl text interpretován ve variantě s Atumem.

²²⁶ PGard II uvádí nadpis *hms.t jmj ntr.wj* – „Jak sedět mezi dvěma bohy“, BD 104 stejně, pouze místo *ntr.wj* píše *ntr.w 3.w*. V pozdnědobých verzích se nadpis víceméně opakuje (případně se liší pouze osobou), CJ 50246 se liší pouze tím, že neuvádí na začátku *dd-mdw r3 n*, Pediniese píše *hpr.w nb mrr*, Psamtik zapisuje pouze *jr.t hpr nb mrr.w*. B3L a B1L uvádí stejný nebo mírně odlišný nadpis jako zde *jr.t hpr.w m ntr nb mrr.w zj jr.t hpr.w jm=f* – „Jak získat podobu kteréhokoliv boha, kterou si člověk přeje, jak tam na sebe vzít (různé) podoby“ (B3L) a *jr.t hpr.w m ntr nb mrr=f* (B1L), ale obě tyto verze uvádějí nadpis až na konci textu. BD 76 má nadpis *r3 n jr hpr.w m hpr.w nb mr.y=f N dd=f*.

jn jb3y.t²²⁸ jn.t n=j tw

to tanečnice tě ke mně přinesla,²²⁹

jnd hr=k²³⁰ p3 r p.t²³¹ hz3²³² hd.t z33 hd

Bud' pozdraven, ty, jenž letíš do nebes,
Strašlivý Bílé koruny, ochránce Bílé koruny,

²²⁷ Zřejmě se jedná o chybný zápis, vzniklý sloučením několika variant textu, případně o mladší formu zápisu jedné z uvedených variant. B1La B3L mají *sw3.n=j hr šm^c.tjt* – „přešel jsem před hudebníci/Tou z Horního Egypta“, P GardII a L4Li *pr šm^c.tjt, pr-nsw.t*, uvedený ve variantě L1Li je zřejmě již špatnou interpretací původního záznamu. Varianta PGard II má zcela jinak, *hms.n=j jmj ntr.wj* – „Usedl jsem mezi oba bohy“.

Faulkner překládá jako „dům zpěvačky“ (1973: 221), Carrier (2004: 693) uvádí pouze „zpěvačku“, Gestermann(2005: 243) „Horní Egypt“ s poznámkou o *šm^c.t*.

²²⁸ *j3by.t* je v LGG (I: 213) uvedena jako božská ctitelka, vždy však pouze konkrétně v tomto textu nebo jeho verzích v Knize mrtvých. Podle Assmanna (2008: 136) tato „Tanečnice“ souvisí s rituálním tancem v Héliopoli, kdy se vítá a přijímá nově příchozí zemřelý či proměněný, což by podporovalo interpretaci s „domem hudebnice“, která by se pak vztahovala k nějakému rituálu.

²²⁹ PGard II píše *jn jb3y.t tw jn.t wj* - „to ona tanečnice mne přinesla“, ostatní verze (včetně Knihy mrtvých) píší tuto část stejně jako je uvedena zde. Pediniese a Psamtik nevypisují u *jb3* koncovku.

Sawi-Gomaa (1993: 52) překládají „prošel jsem kolem paláce díky tanečnici, která mě přinesla“.

²³⁰ Oslovení je na sarkofágu odděleno relativně velkou mezerou, přičemž takto oddělena nejsou nikde ani jednotlivá říkání.

²³¹ L1Li *p3 r p.t*, P Gard II *p3.t hr p.t*, ostatní verze píší první část toho úseku stejně, pouze Psamtik mění znak \ominus za \oplus .

Gestermann(2005: 243) překládá verzi vPGardII jako „Prvotní nebes“, nicméně všude je uvedeno *p3w.tj (j)r.(j) p.t* – „prvotní, náležející nebesům.“ V Knize mrtvých je uveden determinativ křídla, tedy už jde jistě o „Letícího“.

²³² L1Li píše *shd[...] hd.t z33 hd.t* – „zářící/který ozařuješ [...] Bílé koruny, strážce Bílé koruny“, stejně uvádí tuto pasáž i BD 76, ostatní texty ze Střední říše píší pouze *hz3 hd.t*, pozdnědobé verze mají tuto část stejně jako Iufaa, pouze Čery je fragmentární a Psamtik uvádí též pouze *hz3 hd.t*, Naville: *jnd hr=k p3 r p.t r shd [...] jr jr.y^c [...] hd.t*.

wnn=j jm=k

jsem vskutku u tebe!²³³

dmd=j ntr ʕ jr n=j w3.t sw3=j jm=s

Spojím se s velkým bohem, vytvoř pro mne cestu, kterou projdu.²³⁴

Faulkner (1973: 221) „who flew up to the sky, you milk-white bird which guards the White Crown“, Carrier (2004: 693) pouze přepisuje *hesa*. El-Sawi-Gomaa (1993: 53) uvěďjí „die du Weisse Krone hell machst“. V LGG (V: 478) je *ħz3* jako „strašlivý“ či „zuřivý“.

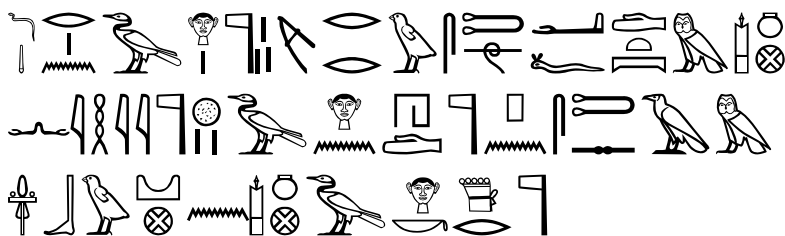
²³³ PGard II *wnn=j jm=k wnn=k jm(=j)*, ostatní verze ze Střední říše píší *wnn=j jm=k tz pħr*.

²³⁴ B3L a B1L píší *ntr ʕ jr n=j /jr.n=j w3.t jw=j jm=s* „Velký bože, uvolni mi cestu/ vytvořil jsem (si) cestu, kterou projdu“. L1Li uvádí toto část stejně jako Iufaa, pouze na konci připisuje ještě *d.t r nhħ*. P Gard II má *jr.n=j/jr n=j w3.t jm=s*. Verze z Pozdní doby mají tuto část stejně jako Iufaa, někdy s drobnými odchylkami - tak Panehsi píše namísto *ntr ʕ ntr nfr*, Pediniese má *w3.wt sw3.tw jm=s* - „cesty, jimiž se prochází“, Psamtik *jr.t.n w3.t*. BD 76 *wnn.t jm rwd.tj d.t ntr-ʕ jr=k n=j w3.t sw3[...]*.

Říkání 457

Paralelní texty k tomuto říkání se dochovaly jak ze Střední říše, tak z Pozdní doby, vždy psané v 1.os.sg.

Text pojednává o vstupování před bohy, přesně jak uvádí jeho nadpis, ve spojitosti s Usirem se zde zmiňuje „truhlice“ s jeho ostatky, která v původních verzích není.

dd-mdw r3 n ʕq hr ntr.w mrr.w

Pronáší se: Říkání pro vstupování před kterékoli bohy chce.²³⁵

st3 ʕfd.t²³⁶ m jwnw (j)n²³⁷ jhy zp sn

Truhlice je pozvednuta v Héliopoli Ihym, 2x.²³⁸

²³⁵ Ve všech ostatních variantách se nadpis objevuje až na konci textu. Verze ze Střední říše píše *ʕq hr ntr.w mrr zj ʕq hr=s(n)* - „Vstupování před bohy, jak si člověk přeje před ně vstoupit“, obě verze doložené z Pozdní doby mají nadpis stejný, jako je zde, stejně jako verze L4Li. Pouze verze L1Li tento nadpis nemá, a před první větou uvádí pouze *dd-mdw*.

²³⁶ Všechny varianty textu ze Střední říše kromě L1Li zapisují namísto *ʕfd.t ʕff* „moucha“. Dle Gestermann (2005: 309) by mělo jít o kanopickou skříňku, případně skříňku s usirovskými relikviemi. Mohlo by však též jít o narážku na Usirovu rakev, a vzhledem k determinativu nebes též přeneseně o vnitřek sarkofágu. V papyru Jumilhac (XI, 14) se objevuje skříňka *ʕfd st3*, do níž byly vloženy části Usirova těla.

²³⁷ Ve všech verzích ze Střední říše je psané , naopak ve všech variantách z Pozdní doby je .

²³⁸ B1L píše namísto *jhy sn.y* – Faulkner (1977: 87) překládá jako „sistrum player“, zřejmě podle Ihyho. Ihy viz LGG I: 542–3, božstvo spojované s hudbou a oslavami. V zásvětních textech může

ʕq(=j)²³⁹ hr nhd pn

Vstoupil jsem před onoho Znaveného,²⁴⁰

stz{ʒ}²⁴¹ m ʒbdw n jwnw

který je pozvednut z Abydu do Héliopole.²⁴²

ʕq(=j) hr {k} <nb> dr

Vstoupil jsem před Pána všehomíra.²⁴³

být spojován také obecně se vzkříšením (Janák 2005: 95). Odkaz na Ihyho znamená jásot a oslavování, případně může mít souvislost např. s nějakými rituálními pokřiky.

L1Li píše *stz=fjd.t m jwnw n jhy* – „Přináší kadidlo z Héliopole pro Ihyho.“

Faulkner (1977: 87) má „Je nesenena do Héliopole“, Gestermann (2005: 309) má prostě *stʒ(.w)*

ʕfd.t

²³⁹ B1L a B3L píší tuto část v perfektu 1. os.sg., L1Li ji má úplně stejně, jako je zde (včetně toho, že tam není suffix) – může se jednat o chybu a/nebo změnu slovesné formy na infinitiv nebo imperativ.

²⁴⁰ K *nhd* viz LGG IV: 269–270, je zde překládán jako „Zuřivý“, ale odkazuje pouze na toto místo v Textech rakví. Uvedený překlad je odvozen od významu slovesa *nhd* „být slabý, znavený“. Faulkner (1977: 87) překládá jako „dreaded one“, ovšem uvádí, že je tento překlad nejistý, Gestermann (2005: 309) i Carrier (2004: 1089) pouze přepisují z egyptštiny.

²⁴¹ Záměna znaku za .

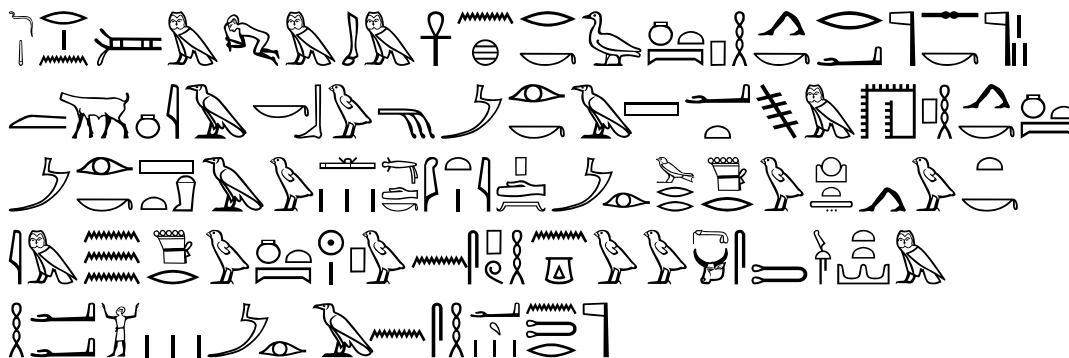
²⁴² Pozdnědobé verze mají stejně jako Iufaa, s drobnými odchylkami a chybami v psaní. B1L a B3L píší *stzw jm=j r ʒbdw n jwnw zp sn* „já jsem vyzvedán z Abydu do Héliopole, 2x“, L1LI píše *ztz.w m ʒbdw n jwnw*. Faulkner (1977: 87) má konec překladu : „(someone) is ushered into me at Abydos for On“, s poznámkou, že se jedná o nejasné místo, Gestermann (2005: 309) uvádí „gezogen wurde die Fliefe/das *ʕfd.t* in/aus Heliopoli für Ihy“.

²⁴³ Všechny verze ze Střední říše mají ještě navíc větu: *ʕq=j hr nb-r-dr* – „předstupuji před Pána všeho“, L1LI píše : *ʕq hr nb-r-dr*.

Říkání 363

Toto říkání se v Iufaově hrobce nachází na dvou místech, kromě přepsané varianty se objevuje ještě na dně vnitřního sarkofágu. Dochováno je několik dalších verzí ze Střední říše i Pozdní doby.

Zemřelý je v textu nabádán, aby předstoupil před bohy a hleděl na tajemství, na něž hledí oni, jsou zde zmiňovány obětní rituály a na konci se bohové radují z příchodu zemřelého, který je identifikován s tělem boha (závěrečná věta se u Iufay nachází pouze v jedné verzi).

dd-mdw r3 n tm mw.t <m> whm

Pronáší se: říkání, jak nezemřít znovu.²⁴⁴

nh r=k z3 nw.t ph=k r^c

Žij, synu Nut, dojdi k Reovi!²⁴⁵

zk²⁴⁶ ntr.w m-hnw j3kb.w²⁴⁷ m3=k š^c.t m wsh(.t)²⁴⁸

Bohové truchlí,²⁴⁹ pohleď na hrůzu
síně wsh.t!

²⁴⁴ Druhá varianta z Iufaovy hrobky nadpis nemá, ostatní verze z Pozdní doby mají stejný nadpis jako Iufaa, Psamtik a Ps. mají *dd-mdw* na konci nadpisu - Ps. píše *dd-mdw wsjr N pn*, Psamtik

má za *m(wt)* determinativ \otimes , místo *whm* píše \downarrow . Ze středoříšských textů má nadpis pouze B2L^a, a to *r3 n h^c jmn.t nfr.t m hsf.w zj* - „Říkání, aby se krásný západ radoval ze setkání s člověkem“.

²⁴⁵ Takto mají začátek textu pouze varianty z Pozdní doby, a všechny jej píší stejně, pouze s odlišnostmi v psaní *ph* a *r^c*. Verze ze Střední říše píší *jj.n=j hr=k z3 nw.t ph=k r^c hrw hb=f* - „Přišel jsem před tebe, synu Nut, a ty dorazíš k Reovi v den jeho svátku.“ B2L^a i B2L^b mají na začátku *jw.n=j*. Druhá verze z Iufaovy hrobky je ovšem shodná se středoříšskými variantami, zapisuje: *jj.n(=j) hr=k z3 nw.t ph=k r^c hrw hb nb*.

*ph=k*²⁵⁰ *nw.t m33=k št3.w šd(=k)*²⁵¹ *šw.t*²⁵²

Necht' dorazíš k Nut, pohlédneš na tajemství a uchopíš pero,

jpđ m3 wr r dr.w 3h.t

otevři (oko)²⁵³ a pohleď na Velkého do oblasti obzoru!²⁵⁴

²⁴⁶ Částici *zk/sk* mají kromě Iufay pouze texty ze Střední říše, pozdnědobé varianty uvádí pouze jinou variantu psaní, to buď *js* (Psamtik), nebo *jsk*.

²⁴⁷ Psamtik nevypisuje v *j3kb 3*, všechny střeďoříšské varianty mají *j3kb.w*, v Pozdní době vždy pouze *j3kb*.

²⁴⁸ B1C píše namísto „široké síně“ „nebesa“. V žádném z textů ze Střední říše není *wšh.t* – tedy se jedná spíše o „hrůzu široké síně“, než „v široké síni“, v pozdnědobých verzích naopak přeložka *m* vždy je.

²⁴⁹ Druhá Iufaova verze má namísto „bohů“ uvedeno „ti v Duatu“ : *dw3.tjw <m>-hn.w j3kb=sn m33=k šc.t m-hnw wšh.t 3.t* – „ti kteří jsou v Duatu truchlí, a ty vidíš/pohleď na hrůzu velké síně *wšh.t*.“ Všechny varianty ze Střední říše zapisují perfektum *m33.n=sn šc.t wšh.t* – „(bohové truchlí, když/protože) spatřili hrůzu síně *wšh.t*“, V B2L je namísto *šc.t* duál *šc.tj*, v B1C plurál *š3.wt*.

²⁵⁰ B2P píše namísto *ph iph*.

²⁵¹ Sufix je kromě Iufaovy verze vypisován i ve všech pozdnědobých variantách, tedy se jedná buď o chybu, nebo o záměnu subjunktivu za imperativ, což ovšem v této konstrukci příliš nemění význam textu.

²⁵² Ve všech verzích ze Střední říše, kromě variant B1L^b, která tuto část nemá, je tento úsek zapisován takto: *šd=k šw*, přičemž *šw* má ve všech variantách determinativ , zjevně se tedy jedná o božstvo – „chyt' / chytíš Šua.“ Druhá Iufaova verze tuto část textu vůbec neuvádí. Ve všech ostatních textech z Pozdní doby je ovšem uvedeno *šw.t* – může jít o chybné psaní, případně reinterpetaci textu, kdy pero mohlo odkazovat na posmrtný soud a stav, kdy je zemřelý již ospravedlněn a vstupuje mezi bohy. Faulkner (1977: 5), má na konci „may you rescue Shu“, Gestermann (2005 : 291) „du den Luftram untertan machs“ s poznámkou o personifikaci.

²⁵³ Všechny střeďoříšské texty mají *pd (jr.t)=k*, B2L^a má *pd=k (jr.t)=k*, v Pozdní době není *jr.t* nikdy vypisováno, je ovšem otázkou, zdali se již původně nejednalo o determinativ uvedeného slovesa.

*jw{t} <n>*²⁵⁵ = *k jmj.w dr.w nw.t hrw n sph.w ng3.w* Přišli k tobě ti, kteří jsou v hranicích nebes v onen den chytání býka *negau*.²⁵⁶

st jmn.t m ḥ^cw.t m33.n=s ḥ^cw-ntr

Hle, západ se raduje, neboť spatřil tělo boha.²⁵⁷

²⁵⁴ Středoříšské texty uvádí text následovně: *m33.n=sn jmj.w dr.w 3h.t* – „oni spatřili ty, kteří jsou na hranicích obzoru“, B2P píše *m33.n=sn dr.w 3h.t* – „oni spatřili hranice obzoru“.

²⁵⁵ Záměna *t* a *n* při interpretaci hieratického textu.

²⁵⁶ Všechny varianty ze Střední říše uvádí tuto část následovně: *jw.n n=k jmj.w nw.t hrw pn n sph.w ng3.w* - „Přišli k tobě ti, kteří jsou v nebesích onoho dne chytání býka *negau*.“ Naopak všechny verze textu z Pozdní doby uvádějí *jw=k*, nebo mají tuto část stejně, jako je uvedena zde, *jw.t=k* bude zřejmě chyba způsobená špatným čtením hieratiky, v případě *jw=k* byl zaměněn subjekt nebo jde též o chybu.

Druhá verze z Iufaovy hrobky uvádí tuto a předchozí část poněkud odlišně: *m33=k jmj.w dr.w nw jw n=k jmj.w nw.t* – „vidíš/pohled’ na ty, kteří jsou v nebesích, přicházejí k tobě ti, kteří jsou v nebesích.“

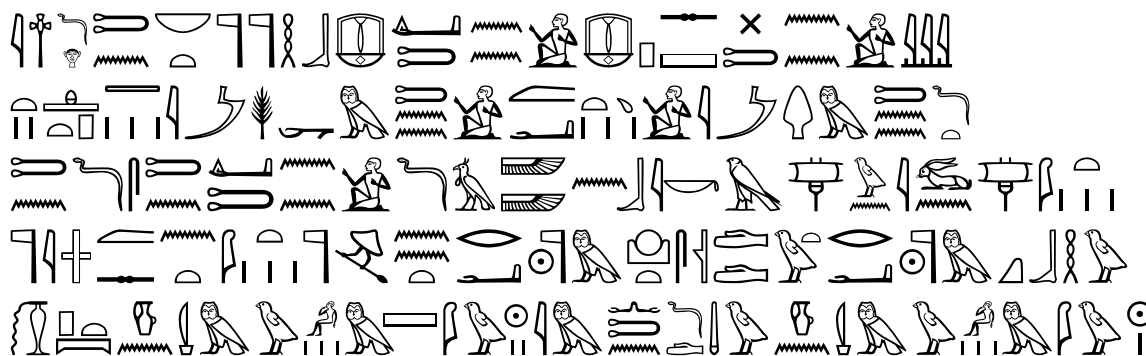
²⁵⁷ Varianty ze Střední říše uvádí: *sk jmn.t nfr.t m ḥ^cw.t m33=sn ^c.t m ntr jnk pw* – „Hle, krásný západ se raduje, neboť spatřili končetinu boha.“ Druhá Iufaova verze zapisuje *jst=sn m ḥ^c.w m33=sn ^c.t m? ntr jnk pw* – „Raduji se, (jelikož) vidí končetinu boha, já jsem to“. Ostatní pozdnědobé verze jsou stejné jako Iufaa. Středoříšské texty uvádějí na konci ještě jednu větu: *jnk pw* (B2L^a), / *Npw* (B1C), *Npn pw* (B2P), nebo *jnk nw* (B2L^b).

Gestermann (2005: 291) „wenn er den *n^c(w).t(j)* als Gott sieht“.

Říkání 429

K textu existuje několik variant ze Střední říše, z nichž varianta B4B0 je psána ve 3.os.sg.f., všechny ostatní v 1.os.sg. Dále se dochovalo i několik variant z Pozdní doby. V Pozdní době tento text často následuje, stejně jako u Iufay, za říkáním 363, tato sekvence je ovšem doložena nejdříve za 26.dynastie v Sakkáře. Postupně se z těchto dvou říkání stal jeden text, v *s3h.w* jde už o jedno říkání (Assmann 2008: 425).

V tomto textu zemřelý oslovuje „Obě paní“, které nahradily původní středoříšské „Oba pány“, a žádá je, aby mu byly nakloněny. Následně oslovuje několik bohů, interpretace závěru říkání je však nejasná.

jnd ḥr=tn nb.tj ḥ3b

Buďte pozraveny, Obě paní úlovku,²⁵⁸

dj=tn²⁵⁹ n=j ḥb

nechaly jste mne lovit,

pzš=tn n=j šh.tj-ḥtp

rozdělily jste pro mne obě Pole obětín.²⁶⁰

²⁵⁸ Všechny texty ze Střední říše mají začátek textu jinak, než je psán zde. B2B0 a B4B0 píší *jnd ḥr=tn nb.wj ḥ3b.w dj.n=tn n=j/n N tn ḥ3b.w* – „Buďte pozdraveni, Oba páni lovení/úlovku, nechali jste mne/N lovit!“, S1C píše plurál *nb.w*, S2C je fragmentární a druhou část tohoto úseku vůbec neobsahuje, verianta B4C je nedochovaná. Záměna *nb.wj* za *nb.tj* opět souvisí s pozdnědobým odstraňováním zmínek o Sutechovi.

²⁵⁹ Podle středoříšských variant jde o perfektivní, nikoliv subjunktivní *sdm=f*.

²⁶⁰ Ve všech dochovaných variantách ze Střední říše opět namísto subjunktivu perfektum *psš.n=tn*. B2B0 a B4B0 píší namísto „pole obětín“ „pole Hetepa“.

<i>jm3=tn n=j m^c.wt=j jm3=tn n d.t=tn ds=tn</i>	Buďte mi nakloněny, tedy mému tělu, jako jste nakloněny svým vlastním tělům! ²⁶¹
<i>dj=tn n=j dnh.wj n bjk t3.w n {j} wn šw.wt</i>	Daly jste mi obě křídla sokola a vítr, který čechrá peří. ²⁶²
<i>ntr jm.j{m} zn.t šw.tj{w}</i>	Bože, který jsi podobou Opeřeného (?), ²⁶³
<i>ntr hnn.t(j) r^c m 3h.t sqdd {tw} r^c m qbh p.t</i>	bože, který převážíš Rea obzorem a který převážíš Rea vodami nebes,
<i>hnm.w m šw zp sn²⁶⁴ jm=tn dd mdw hnm.w m šw</i>	spojte se se světlem (2x), nemluvte a spojte se světlem! ²⁶⁵

²⁶¹ Varianty ze Střední říše píší : *jm3=tn n=j m^c.wt=j d.t=tn ds=tn* - „bud’te kvůli mně nakloněni mému tělu, (jako) svým vlastním tělům“. Ps. a Padienese píší stejně jako Iufaa, Psamtik: *jm3 m-b3h=j m^c.wt=j jm3=tn n d.t=tn ds=tn*.

²⁶² Středoříšské verze píší *rdj.n=tn n=j sš bjk n wn šw.wt* – „dejte mi rozevření (křídel) sokola s rozčepýřenými pery“, verze S1C a S2C lze přeložit stejně jako Iufauv text. B4C začíná *dj n=tn s[...]*, dále je poškozená, Psamtik a Pediniese píší stejně jako Iufaa, Ps. vynechává *t3w*. Faulkner (1977: 72) má „sokol z rozčepýřenými pery:“, Gestermann (2005: 301) „sokol unikne větru a ročepýření peří“.

²⁶³ Ve středoříšských variantách B2B0, B4B0 a S1C by se dal text přeložit jako „bohové, bohové, kteří jste v podobě Opeřeného“ s nesprávným psaním, návrhy jednotlivých překladů se liší, ale žádný z nich přesně neodpovídá hieroglyfickému textu. Uvedený překlad nejlépe odpovídá obsahu u Iufay i ve středoříšských verzích.

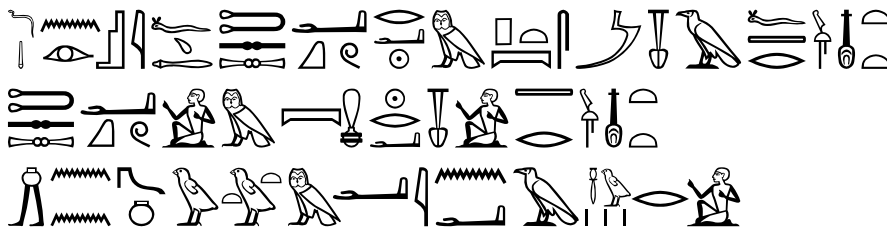
²⁶⁴ Znak zaměněn za .

²⁶⁵ Varianty B2B0, B4B0 a S2C píší *hnm šw.wj zp 2 jm=tn mdw hnm šw*, ve verzi B4C je část nedochována, na konci text pokračuje takto: [...m]dw n hnm šw. Verze S2C a B4C uvádí u slova *hnm* determinativ namísto . Z pozdnědobých textů píše Psamtik *hnm m šw zp 2*, Pediniese *hnsn.w m šw zp 2*, Ps. *hnm.w m šw zp 2*. Ps. píše *jm=tn dd.t mdw hnm.w šw wsjr N pn*.

Říkání 188

Jedná se pouze o konec říkání 188, pojednávající o přistávání Reovy bárky a zároveň zemřelého na „krásném západě“. Důvodem, proč zde říkání není uvedeno celé, by mohlo být, že text podobného obsahu se nachází v CT 184.

Paralelní text z Pozdní doby neexistuje, texty Střední říše jsou zapsány vždy v 1.os.sg., kromě verze B3B0 ve 3.os.sg.f.

dd-mdw (j)n wsjr jwf-^{c3}

tz ^{c3}q.w r^c m p.t

sm³=f t³ r jmn.t nfr.t

tz ^{c3}q.w=j m p.t mj r^c sm³=j t³ r jmn.t nfr.t

Usir Iufaa pronáší:

Reova lana jsou uvázaná v nebesích,

aby mohl přistát na krásném západě.²⁶⁶

Má lana jsou uvázána v nebesích jako (lana) Reova, abych mohl přistát na krásném západě.²⁶⁷

Faulkner (1977: 72) uvádí Šua v sg. a *hnm* interpretuje jako potomka, ale upozorňuje, že tato interpretace je nejistá. Gestermann (2005: 301) má „připojte se k Šuovi“ a „nemluvte (zle)“, Carrier (2004: 1045) „nemluvte s těmi, kteří vyživují Šua“. Text je pravděpodobně uveden chybně již ve stredoříšských variantách.

²⁶⁶ Verze B15C je poškozená, B1L uvádí text v 1.os.sg. - *tz=j*. Varianta B9C je stejná jako Iufaova verze, pouze uvádí nepřímý genitiv *^{c3}q³.w n r^c*. Druhou část textu má varianta B9C opět stejně, B1L píše *sm³=j rf t³ r jmn.t nfr.t* – „přistanu na krásném západě.“

²⁶⁷ Varianta B1L opět vypisuje sufix. Text ve verzi B15C je téměř celý nedochovaný, pouze na konci první části tohoto úseku je odlišně uvedeno *mr* ra namísto *mj r^c*. Následující část má B1L stejně, jako je uvedena zde, z verze B9C zřejmě vypadlo *jmn.t*, píše tedy pouze *sm³ t³ r nfr.t*.

jn n(=j)²⁶⁸ nw

„Přines(te) mi to (tj.obětiny)!“²⁶⁹

twt m-^c jn ^c3b.w r=j

„Kdo jsi?“ říkají mi Obětující.²⁷⁰

²⁶⁸ Doplněno podle středoříšských variant textu.

²⁶⁹ Zájmeno *nw* zjevně nahrazuje „obětiny“, které zde nejsou explicitně zmíněny, ale ve zbytku textu je o nich řeč.

²⁷⁰ Všechny texty ze Střední říše mají na konci *m jn s^c3.w 4 r=j* – „říkají mi čtyři strážci“. Faulkner (1973: 157) ani Carrier (2004: 465) *s^c3.w* nepřekládají, LGG VI: 175 uvádí jenom tento konkrétní text. V Iufaově variantě byli původní *s^c3.w* zaměněni za *^c3b.w* – „ti, kteří přinášejí obětiny“ (LGG II: 72).

Říkání 189

K tomuto textu neexistuje k němu žádná jiná verze z Pozdní doby, pouze středoříšské varianty, vždy psané v 1.os.sg.

V textu zemřelý nejprve vyjmenovává různá *but*, která nebude provádět, a následně se vybavuje obětinami, opět je zde popisováno rozdělení obětin na jednotlivá místa. Dále je zde opět motivem plavba na boží bárce a na konci textu se zemřelý identifikuje s králem.

bw.t=j bw.t=j n wnm=j bw.t=j ḥs.w

Mé but, mé but, nebudu jíst své but,
exkrementy,

n qq=j ḥtp-k3.w n ḥm=j jm=f

nebudu jíst výkaly, nebudu jimi zničen.²⁷¹

n ḥnd=j ḥr=f m rd.wj=j n sm3=j jm=f m db^c.w=j

Nebudu po tom šlapat svými sandály,
nedotknu se toho svými prsty.

jw 3sh.n=j jw sk.n=j

Sklízel jsem a oral,

jr.n=j p^c.t <m>ḥ3d m jw nsr.t

upekl jsem chléb *pat* z těsta *chadž* na Ostrově
ohně.²⁷²

²⁷¹ V žádné variantě ze Střední říše se neobjevuje nadpis, a všechny začínají stejně, jako je tomu zde, pouze text B15C je nedochovaný. Verze B9C uvádí *n qq=j* ve druhé části této pasáže dvakrát. Tato varianta také na konci této věty uvádí *ḥmy=j jm=f d.t* – „zapomenu na to navěky“.

<i>dw3=j²⁷³ m bd.t ḥd.t smšr=j m ḥn.t ḥd(.t)</i>	Snídám bílou pšenici a večerím bílé obilí.
<i>ḥtp.w=j pw ḥ.t 7</i>	Mé obětiny jsou sedm chlebů,
<i>pr(.t) ḥr ḥ3.t wr.t n.t b3w jwnw</i>	které pocházejí ²⁷⁴ z velkého oltáře <i>bau</i> Héliopole. ²⁷⁵
<i>jw ḥ.t=s fdw=s m p.t ḥr rḥ ḥmt=s m t3 ḥr gb</i>	Čtyři obětiny z něj (tj.oltáře) ²⁷⁶ jsou v nebi před Reem, tři z něj na zemi před Gebem.
<i>jw gw3.n=j wj3 r t3 3w(.t=j) pw jmj.w jwnw</i>	Uvázal jsem bárku k zemi, (mé) obětiny jsou v Héliopoli. ²⁷⁷
<i>jnk šḥ d.t=f nḥ sm.w=f sp.w smḥ=f</i>	Já jsem ten, který posekal svůj papyrus, který uvázal své provazy, který uvázal svou bárku. ²⁷⁸
<i>jr n=j w3.t r p.t jnk nsw.t</i>	Uvolněte mi cestu do nebes, (neboť) já jsem král. ²⁷⁹

²⁷² Varianta B9C má začátek této části stejně, B1L přehazuje pořadí sloves a namísto *sk3.n=j* uvádí *sk3=j*, druhé sloveso už je v perfektu. B9C pokračuje stejně, B1L opět místo perfekta subjuntiv *jry=j* – „upeču“ etc. Všechny tři středoříšské verze mají v další části nepřímý genitiv *pḥ.t n.t ḥ3d*. Varianta B9C zapisuje „ostrov ohně“ *jw sjsj*, varianta B1L *jw ssr*.

²⁷³ *dw3* píše pouze varianta B1L, verze B9C a B15C uvádí *sdw3*, ve druhé části mají *bd.t dšr.t*.

²⁷⁴ Dosl. „vzešly“.

²⁷⁵ Středoříšské verze nepíší „obětiny“ jako *ḥtp.w*, ale *3w.t*. B1L má namísto *pr.t prr.t*, a jiné psaní *jwnw*, B1L má „oltáře“ v plurálu.

²⁷⁶ Dosl. „jeho“, tj. (z) oltáře.

²⁷⁷ Obě verze ze Střední říše píší *gw3.n n=j wj3 r t3*.

²⁷⁸ Začátek této části mají všechny texty stejně, v další části píší všechny kromě B9C *jnk šḥ*

d3y.t=f Tato verze má také mezi *smḥ* ještě další determinativ .

Faulkner (1973: 158) vztahuje přivlastňovací zájmeno k bárce a slovesa uvádí v pasivu.

Říkání 362

Všechny ostatní dochované verze tohoto textu pocházejí ze Střední říše, varianta Sq11C je psána ve 3.os.sg.m., verze B3B0 ve 3.os.sg.f., ostatní v 1.os.sg.

Motivem textu je především očišťování a vybavování zemřelého vodou, aby nebyl žíznivý. Je zmiňován jeho vysoký status, kdy je přirovnáván k Horovi a různé bytosti jej uctívají nebo se mu klaní, opět je zde zmiňována Reova bárka a také Reova ochrana pro zemřelého.

*dd-mdw jn jwf*²⁷⁹

Pronášení slov Iufaou.

šhm m mw w^cb m nwy sm3 t3 r jwnw

Jak mít moc nad vodou, očistit se ve vodách a připlout k Héliopoli.²⁸⁰

²⁷⁹ Obě verze ze Střední říše píší konec textu *nsw.t n n.tjw jm* – „(já jsem) král těch, kteří jsou tam“.

²⁸⁰ V nadpisu je chybně zaměněn znak za .

Varianta Sq11C uvádí nadpis až na konci textu a to takto : *šhm m mw {t} w^cb m nwy* – „Jak mít moc nad vodou a očistit se ve vodách“, T1C má nadpis, který je uvedený zde, pouze chybí *dd-mdw*. B3B0 píše *šhm mw nwy sm3 t3 r jwnw* – „Jak ovládnout vodu a vodstvo a zakotvit v /připlout k Héliopoli“, S10C pouze *šhm m mw*, B5C je bez nadpisu a začíná o několik vět dále

ḥb=j ḥ.wj=j ḥḥ.kwj m ḥrw jḥ=j ḥr(=j) rd(.wj=j)

Očišťuji své ruce, vystoupil jsem jako Hor,
očišťuji svou tvář a své nohy.²⁸¹

q3.kwj m {b}n<n>w.t wḥb=j m š.w ḥtp

Jsem pozvednut v Kóm Ombu,²⁸² jsem
očištěn v jezerech Hetepa.²⁸³

sk.n=j²⁸⁴ <ḥr=j>²⁸⁵ m nw jr.j rmn.wj rḥ²⁸⁶

Otřel jsem svou tvář od vody, tím, co náleží
pobočníku Reovu.

jst{t}²⁸⁷ wj ḥḥ.kwj m ḥrw m pr nb.w

Hle, vyšel jsem jako Hor z Domu zlata,²⁸⁸

dj.t n=j j3 jmj.w jmn.t

mně je vzdávána úcta²⁸⁹ těmi, kteří jsou na
západě,²⁹⁰

než ostatní texty. Faulkner má v překladu (1977: 4) *sm3 t3* jako „pohřbít“, ale vzhledem k obsahu textu dává větší smysl „připlout“.

²⁸¹ Tuto část textu uvádí pouze varianta Sq11C, a zapisuje ji takto: *jḥ N pn ḥ.wj=f ḥḥ N pn m ḥrw jḥ N pn n ḥr=f* – „N očišťuje své ruce, N povstává jako Hor, N očišťuje svou tvář“.

²⁸² Podle paralelních verzí.

²⁸³ B5C uvádí za první částí ještě *h3y=j* – „sestupuji“. Dále se jednotlivé varianty pouze mírně odlišují, Sq11C píše *š.wt ḥtp*, B5C uvádí předložku *r* namísto *m*, a ve všech verzích ze Střední říše je *ḥtp* psáno s determinativem , v Iufaově verzi je vynechán.

²⁸⁴ Varianta Sq11C nemá perfektnum

²⁸⁵ V Iufaově textu chybí předmět transitivního slovesa, doplněno podle středoříšských verzí.

²⁸⁶ Ve všech textech Střední říše je psáno *m nw jr.j rmn.wj rḥ* – „ve vodách poblíž toho, co náleží Reovu pobočníku“. Carrier (2004 : 893) uvádí v překladu „ramena“, Faulker (1977: 4) „ten, který je poblíž Rea“.

²⁸⁷ Uvedené *t* na konci vzniklo zřejmě přepisem starší i novější varianty slova. Sq11C má tuto částici zapsanou chybně jako *sšw*.

²⁸⁸ Hathor. Ve verzi T1C je *nbw* dokonce uvedeno s determinativem , jedná se tedy vskutku o božstvo. Sq11 za touto větou uvádí ještě *wḥb [...]* *N pn*.

²⁸⁹ Sq11C píše *r dj.t n=j* – „aby mi byla dána úcta“ etc.

<i>sn.t t3 m-b3h=j jn hnmm.t</i>	v mé přítomnosti líbá zem sluneční lid. ²⁹¹
<i>n jb=j n wšr sp.tj=j jw htm.n=j jb.t=j</i>	Nebudu žiznivý, mé rty nebudou suché, zahnal jsem svou žízeň
<i>m rd.w²⁹² pw wr n jt.y wsjr</i>	títmo velkým výměškem (svého) otce/ vládce Usira.
<i>jnk m^cwḥ pw n r^c</i>	Já jsem/mám toto Reovo veslo,
<i>hn=f j3w.tj jp.tj jm=f n.tj r^c</i>	(s) nímž převáží obě tyto Prastaré, ²⁹³ které patří Reovi,
<i>jmj.t(j) 3ḥ.t^cnh.t(j)m mw shm.tj m h3-b3=s</i>	které jsou na horizontu ²⁹⁴ , které žijí z vody a které mají moc nad Tou, jejichž ba je tisíc. ²⁹⁵

²⁹⁰ Kromě varianty B4C, která je poškozená, a S10C, kde to pro jistotu není vůbec, píší ostatní texty *j3 jn jmj.w jmn.t* – „(je mi vzdávána) úcta těmi, kteří jsou na Západě“. B5C uvádí tuto část odlišně, na konci je v této verzi *hn.tjw h3s*.

²⁹¹ Varianty T1C a B3B0 píší tento úsek stejně jako Iufaa, Sq11C přepisuje pouze s drobnou odchylkou: *sn.t t3 n N pn m-b3h=f jn hnmm.t* – „pro tohoto N líbá sluneční lid zemi v jeho přítomnosti“. Přesný význam slova *hnmm.t* je nejasný, může jít o označení (héliopolského) kněžstva, přívrženců slunečního kultu či jakékoliv skupiny, nějakým způsobem spjaté s Héliopolí, tak také o skupinu lidí, blízkou panovníkovi, ale i o přeměněné zesnulé, neboť tento výraz se objevuje téměř výhradně v náboženském kontextu (Janák 2012: 24-30).

²⁹² *rdw* - Nil nebo voda je v egyptských textech často označována jako Usirův výměšek, mající regenerující či životodárnou moc (viz např. BD 149, p.Jumilhac VIII, 22–23. Více viz Oestigaard 2011.) Podle Assmanna (2005: 355) tak mohla být označována i úlitba v zádušním kultu. Kromě Sq11C ve všech variantách chybí *pw* a píší pouze *rdw wr*. B3B0 píše *jt.y* stejně jako zde.

²⁹³ LGG I: 100 uvádí pouze singulár nebo plurál, přičemž v sg. se jedná o označení Wadžety z řecko-římské doby, v pl. pak o epiteton, vyskytující se pouze na jednom místě v Textech pyramid. V plurálu se v podobném kontextu tyto bytosti objevují v BD 63.

²⁹⁴ Kromě varinaty Sq11C píší všechny verze *hnn*, Sq11C píše namísto *n.tj r^c jmj.tj n r^c*, pak *jmj.tj n 3ḥ.t* (jinde není *n*), S10C píše *jmj.tj 3w.wt hn.tj^cnh.tj m mw*.

<i>htm=j jb.t=sn m rdw pw wr n jt.y wsjr</i>	Já zaháním jejich žízeň velkým výměškem (svého) otce/vládce Usira. ²⁹⁶
<i>jr mjn hm(.tw=j) h3y=j r swr nn mw</i>	Co se týče dneška, budu zachráněn a vskutku sestoupím, abych se napil z této vody. ²⁹⁷
<i>z3.k3²⁹⁸ rf bjk [.t wr.t r t3] hr-jb jwnw</i>	Pak se tedy velká sokolice vydá [k zemi] vprostřed Héliopole, ²⁹⁹
<i>jt r^c h^c m-hr-jb p.t sd=f ds.w(=j) pšz=f šnd.y</i>	až bude Re stát vprostřed nebes, uvolní mé nože a poseká trny. ³⁰⁰
<i>n jb=j n wšr r=j jw htm.n=j jb.t[=j...] n=j</i>	Nebudu žíznivý, nebudu trpět suchem, zahnal jsem žízeň[...]

²⁹⁵ Tj. oblohou, viz LGG (V: 627) či TLA (lemma-no. 113850 (14.3.2016).

Ve všech verzích je u *h3b3=s* determinativ , někde i .

Verze B5C uvádí za touto větou ještě část, která se jinde nevyskytuje: *šh_{tp}=f nfr.t(j)=f jm=f n[...] w[...] h.t n p[...] mw* – „jehož pomocí činí Obě krásné spokojenými [...]“.“

²⁹⁶ T1C, B3B0 a B5C píší *htm.tj jb.t=sn* – „které zahánějí žízeň“, Sq11C pouze *htm j3b.t*. Ve vaerzích B5C a B3B0 opět chybí *pw*, B5C má na konci *jt.j wr [...]*. Verze S10c připisuje ještě *n jb=j n wšr sp.tj=j* – „Nebudu žiznivý, mé rty nebudou suché.“

²⁹⁷ Sq11C začíná až u slova *hm.t*, T1C a B3B0 píší *jr mjn n_{hm}.t h33=j r swr nn mw* - „Co se týče dneška, sestoupím, abych se napil z této vody“. S10C píše *jr h_{sf}.t hm=j s(j) h33=j r s*. Faulkner (1977: 4) uvádí „as for her who is saved today(?)“.

²⁹⁸ V textu je chybně uveden znak namísto .

²⁹⁹ K *bjk.t wr.t* LGG II: 775, jde o epiteton různých významných bohyní, např. Eset, Wadžet nebo Hathor. Ve všech verzích ze Střední říše je *bjk.t/bjk.t wr.t*. B5C má *bjk.t tw^c3*, a na konci této části píše *hr-jb.t hw.t=s*, Faulkner (1977: 4) má „I will guard the great female falcon“ - verze S10C, jinak je všude determinativ těch nohou jako, což zmiňuje jako „I will await“.

³⁰⁰ Varianta S10C uvádí za *p.t* ještě *hr q3s.w wd^c* - „pouta Toho, který soudí“. Kromě verze S10C je ve všech textech psáno *ds.w=j/N pn/tn*, stejně tak *šnt.w*. Faulkner (1977: 4 - 5) překládá „shield“ s poznámkou, že toto slovo interpretuje podle kontextu.

m rdw pw wr n jt.y wsjr

touto velkou vodou/výměškem otce/vládce
Usira.³⁰¹

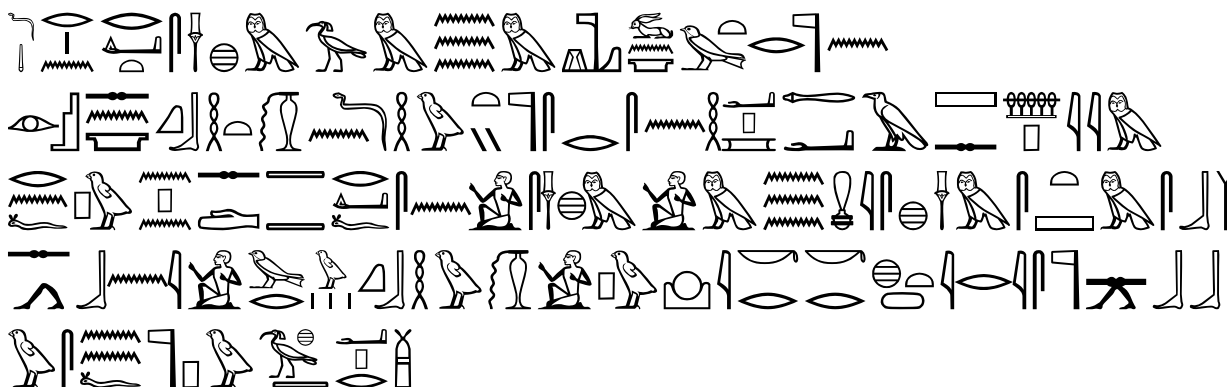
³⁰¹ Ve všech textech ze Střední říše je *n wšr sp.tj=j*, ve variantě Sq11C je na konci uvedeno *wsjr N pn*. Verze S10C pokračuje ještě částí, která v jiné verzi není: *3s.t[...] jb.t m hp wr m 3gb wsjr* – „Eset[...zahnal jsem] žízeň vodou z Nilu, ze záplavy Usirovy.“

Říkání 353

Text se v Iufaově hrobce nachází na dvou místech, druhá verze se nachází též na jižní vnější stěně vnitřního sarkofágu. Některé verze z původního středoříšského textu se však objevují vždy pouze v jedné z Iufaových variant, texty byly zřejmě upraveny tak, aby pokryly obsah původního středoříšského textu, a zároveň se neopakovaly.

Říkání je dochováno je ze Střední říše i Pozdní doby, jedenkrát i z období Nové říše (TT 87). Existuje k němu paralelní text v Knize mrtvých (BD 57, části v BD 60, 61, 62) .Verze B4C, B3C a B4B0 jsou psány ve 3.os.sg.f., B1BO^b a B1B ve 3.os.sg.m., všechny ostatní v 1.os.sg.

Podobně jako předchozí text, i toto říkání pojednává o získání moci nad vodou, je zde popisován příchod Hapiho, který zemřelého vodou vybavuje, a ten tak získává moc, která je přirovnávána k moci božské, a to konkrétně moci Sutecha nad nepřáteli – tento bůh zde není odstraněn, jak bývá v Pozdní době zvykem, právě z toho důvodu, že zde vystupuje v jednoznačně pozitivním kontextu.

dd-mdw r3 n rdj.t šhm3h m mw m hr.t-ntr

Pronáší se: Říkání, jak dát nadvládu a kouzelnou moc nad vodou v říši mrtvých.³⁰²

³⁰² U textů ze Střední říše je nadpis uveden jen v několika případech. Verze L4Li má stejný nadpis jako Iufaa, dále je uváděno: *dd-mdw šhm mw* (T1C^a), *dd-mdw* (T1C^b, B1B), *šhm mw* (B2L, B1Y, Y1C), *r3 n šhm mw*(B3C, TT87), *šhm mw m hr.t-ntr* (B1BO^b), *dd-mdw jn N* (X4Bas)ve variantě S2C^a zřejmě nadpis byl, ale je z něj dochováno pouze několik znaků. U verze B5C se začátek nedochoval, ale text zřejmě začínal nějak podobně, nicméně nadpis ještě pokračuje: [...] *mw swr mw hr* [...] - „[...] jak pít vodu na [...]“. B2L má pouze *šhm mw*. Ve

wn <^ϕ.wj> wr.t n wsjr

Oboje dveře Velké³⁰³ jsou otevřeny pro Usira,

zn qbḥ.w n dḥw.tj

nebeská vodstva jsou otevřena pro Thovta,³⁰⁴

variantě B1B0^b je nadpis uveden takto: *šḥm mw m hr.t-ntr tm šm šḥd h3b b3 m hr.t-ntr* – „jak nechodit hlavou dolů a vyslat *ba* do říše mrtvých“. Ostatní středoříšské verze jsou bez nadpisu. Z textů Pozdní doby mají nadpis všechny, Bek. a Čannehebu stejný jako Iufaa, CJ 50246 se pouze mírně odlišuje: *šḥm mw m hr.t-ntr jn 3ḥ jwr N dd-mdw*. Kniha mrtvých 57 má podle Budgeova přepisu nadpis *r3 n ssn.t t3.w šḥm m mw m hr.t-ntr dd mdw jn N* – „Říkání, jak dýchat vzduch a ovládat vodu v říši mrtvých. Pronášení N: (...)“, Naville uvádí jen *dd-mdw jn N* a pak už vlastní text, který první část z Textů rakví vůbec neuvádí, ale začíná až u Hapiho.

³⁰³ Spojení ^ϕ.wj wr.t se objevuje ve většině textů, zřejmě se jedná o vypadnutí znaku v přepisu a spojení s determinativem předchozího slova. Gestermann uvádí *wr.tj* (22005: 70), což se ovšem objevuje pouze v jediné verzi. Vynechané ^ϕ.wj se objevuje i ve druhé verzi z Iufaovy hrobky.

B4C má následovně: *wn j3.wt wr.t n wsjr* – „Oba pahorky Velké jsou otevřeny pro Usira“. S1C, B3C a M5C uvádějí *wn ^ϕ.wj wr.t*, v S1C nesprávný determinativ. B2B0 a B4B0 mají dveře v plurálu (ne duálu). B1B0^b uvádí *wn ^ϕ wr.t 3s.t*, verze S10C byla zřejmě stejná nebo podobná, ale je poničená. Y1C má *^ϕ.wj wrt*. B1B není zcela dochovaná, druhá polovina pokračuje *wr.t n wsjr N pn*. Verze B5C tuto část vůbec neobsahuje, ve variantách M39C a X4Bas. není dochovaná. Verze B1B0^a a BH3Ox na konci ještě připisují *zp sn*. Všechny verze z Pozdní doby jsou stejné jako Iufaova varianta.

Gestermann (2005: 270) přepisuje duál, Faulkner (1973: 283) má „doors of the Great one“, Carrier (2004: 875) má oboje dveře Velké (zřejmě Nut).

³⁰⁴ Téměř všechny varianty ze Střední říše píší *zn ^ϕ.wj qbḥ.w n dḥw.tj* – „Oboje dveře nebes jsou otevřeny pro Thovta“, T1Cb stejně, akorát místo *zn* píše *jzn*. „Dveře“ byly zřejmě opět omylem vynechány, případně toto slovo vypadlo, neboť konstrukce je srozumitelná i bez něj. B3B0 uvádí „pro Hora a Thovta“, Y1C „pro Rea“, B4B0 uvádí namísto Thovta jméno zemřelé. S1C píše pouze *zn.n ^ϕ.wj n dḥw.tj*, B3C má dveře v plurálu, B1B0^a a BH3Ox v singuláru. B5C tuto část vůbec nemá, ve variantách M39C, S29C a S2C^b se nedochovala, verze X4Bas s B1B jsou také dost poškozené. U B1Y chybí začátek této části, ale konec je stejně jako ostatní, v TT 87 tato část chybí.

sr=sn ḥpj ʿ3 šzp.y m rn=f pw n pnz t3.wj

aby ohlásili Hapiho, „velkého obětínami“
v jeho jménu Ten, který rozděljuje Obě
země,³⁰⁵

r dj=f³⁰⁶ s(j) n=j šhm=j m mw

aby mi dal toto: abych měl moc nad vodou

mj šhm stš m sb

jako má Sutech³⁰⁷ moc nad rebelem.³⁰⁸

Druhá Iufaova varianta je stejná, a u všech pozdědobých verzích jsou vynechány „dveře“ a texty uvádějí pouze píší *qbh.t*.

³⁰⁵ Druhá Iufaova varianta pokračuje oslovením, a následně uvádí část textu, která v první verzi chybí: *ḥpj ʿ3 pw wr n p.t m rn=k pw n pnd dj=k dj=k šhm=j m mw* - „Velký Hapi, velký nebes ve svém jménu Ty, který zúrodňuješ, dej, dej, ať mám moc nad vodou.“ T1C^a píše: *j ḥpj pw wr n p.t m rn=f pw n pnd* - „Ó ty Hapi, velký nebes ve svém jménu Ten, který zúrodňuje“, B3B0 stejně, pouze mění sufix na 2.os.sg.m., T1C^b a B5C „uprostřed svého jména“, T1C^b na konci píše *pnd t3*. Ve variantě B4C není začátek této části dochován, konec má ale jinak: *rn=k pw ʿd p.t* - „Ten, který zavlažuje nebesa“, v Knize mrtvých *j ḥʿpj wr n p.t m rn=k pw n ʿd p.t* - „Ó Hapi, velký nebes ve svém jménu Ten, který zavlažuje nebesa“. Varianta B1B0^a uvádí tuto část zcela jinak: *tp.j-ʿw ḥpj wr 3ḥ m rn=f pw*. B1B má *rn=k pw pnf*, asi záměna a . Gestermann (2005: 271) překládá jako „Ten, který rozsekává“. Ve verzích S10c, S2C^b, BH3Ox a X4Bas se jméno božstva nezachovalo, poslední zmíněná verze má na konci epiteton *pnd t3.wj*. Ostatní verze uvádějí místo *ḥʿpj ḥk3* a pokračují jako některá z uvedených variant, kromě Y1C, kde se píše: *ḥk3 wr n p.t ḥr.t m rn=k pn n nbdw* - „Velký Heka horních nebes ve svém jménu *nbdw*“ - *nbd* se však jinde objevuje v negativním kontextu, často jde přímo o Sutecha či Apopa, viz LGG IV: 199, proč je s ním zde indetifikován bůh Heka, není jasné. Verze TT87 z Nové říše tuto část nemá. Ve variantě Y1C text pokračuje ještě obětní formulí.

L1Li a všechny verze z Pozdní doby mají opět stejně jako Iufaa.

³⁰⁶ Všechny varianty, včetně Knihy mrtvých mají na začátku *dj=k*, pouze T1C^a a B5C to dvakrát opakují, B1B0^a píše *dj=f*, u B5C, u BH3Ox a X4Bas není začátek této části dochován. TT87 má pouze *šhm mw*.

³⁰⁷ Na rozdíl od obvyklého postupu, kdy je Sutech v Pozdní době demonizován a z textů vynecháván, případně nahrazován jinými božstvy (více viz např. Soukiassian 1981), a to i

zb.n=j wr.w qbhw pw 3h.t

Přešel jsem velké vody, jsou to ty, které
zavlažují obzor,³⁰⁹

v případě, že je zmíněn pouze implicitně, na tomto místě je i v Pozdní době explicitně zmiňován. Důvodem bude zřejmě to, že zde je Sutech zmiňován v pozitivním kontextu, kdy zemřelý disponuje jeho silou, která odráží nepřátele, a nikoliv jako nepřítel sám, takovouto zmínku tedy nebylo zřejmě třeba odstraňovat.

³⁰⁸ T1C^a uvádí text následovně: *mj šhm stš m ʕw3.t wsjr grḥ pw n nšn ʕ3* – „jako byl mocný Sutech/jako moc Sutecha v oloupení Usira tu noc velké bouře“, stejně tuto pasáž uvádí i B5C, T1C^b, a zřejmě i B4C, kde je část nedochovaná, B3B0 má *mj šhm stš mw* etc. Ostatní varianty uvádějí text stejně, nicméně místo Sutecha mají Sachmet, pouze v B1B0^b je vynechán Usir, S2C^a není dochovaná a M39C je poničená. Varianty B1B0, BH3Ox píší tuto část jinak: *mj ʕ3b.t stš sbj.t hrw pw n nšn wr* – „jako obětiny Sutecha, nepřitele, v den velké bouře“. B1B má *mj šhm n wsjr m grḥ pw nšn* – „jako Usirova té noci bouře.“ Ve variantě M39C text pokračuje, ale je dochováno jenom počáteční slovo *jsf.tjw*. Kniha mrtvých má místo *m ʕw3.t* pouze *ʕw3.t*, tj. pravděpodobně participium „jako Sachmet, která oloupila Usira“, ale Naville má *šhm.t ʕw3 wsjt grḥ pw nšn* L4Li, Bek. a CJ50246 mají stejně jako Iufaa, pouze mají *sbj.t*. Čanehebu *mj šhm.tj m sbj.*

³⁰⁹ Ve druhé Iufaově variantě přechází část textu chybí, místo toho ovšem uvádí větu, která ve střeďoříšských textech následuje, ale v této variantě pro změnu uvedena není: *dj=k zbb n=j wr.w ḥn.t(j)w bʕḥ mj zbb=sn <n> ntr=sn pw šps ḥm.n=sn rn=f jnk ntr pw šps ḥm.n=sn rn=f* - „Dej, ať Velcí, kteří jsou v čele mokřin, projdou kolem mě, jako procházejí kolem tohoto svého vznešeného boha, jehož jméno neznají, (vždyť) já jsem tento vznešený bůh, jehož jméno neznají.“

První varianta pokračuje pak obdobou další části textu.

Verze T1C^a píše: *dj=k zby n=j wr.wt ḥn.tjw bʕḥ mj zbb=sn <n> ntr=sn pw šps* „Dej, ať Velké, přední záplavy, projdou kolem mě, jako procházejí kolem tohoto svého vznešeného boha“, T1C^b totéž, pouze *zbb=n n ntr*, B3B0 a S1C stejně, pouze místo *wr.wt* zapisují *wr.w*. První část v B5C je špatně dochována, *zb=j wr pw/pn* – „přecházím tohoto Velkého“. Ostatní verze nemají u *dj* sufix a všechny mají *wr.w* B2L má ve druhé části pouze *zbb=sn pw šps*. Verze Y1C, B1B0 a BH3Ox sloveso *dj* na začátku vůbec nemají. Varianty B2B0, B4B0, Y1C, B1B0^a, BH3Ox:

*jkrrkr h.t jr js ntr*³¹⁰ *zbb.w=sn n=f ntr pw 3h ʕpr*

??? přicházejí k němu, je to bůh a vybavený ach.³¹¹.

dj(=k) zb=k n=j wr.w hn.tjw psd.t bʕh , sufix 2.os.sg.m. byl chybně přehozen až k druhému slovesu. X4Bas má *zb.n=j*. Kniha mrtvých uvádí tuto část podobně s drobnými změnami.

³¹⁰ Tato část je naprosto nesrozumitelná, a podobně se objevuje ve všech pozdnědobých variantách. Zřejmě zde došlo ke sloučení různých znaků a slov z různých variant původního textu, které však dohromady nedávají smysl. B1B0^a a BH3Ox mají uvádí *mḥ.tw 3ḥ nb rḥ.w ntr p(w)/p(n) sms.w rn=sn*, kde se některé znaky z tohoto místa objevují, ale již tento text v překladu nedává smysl a ve všech pozdních variantách již není možné ani rozlišit jednotlivá slova.

³¹¹ Středoříšské verze, následně pokračují takto: *zb.n(=j) n=f 3ḥ ʕpr rn=f* „, procházím kolem něj, jehož jméno je Vybavený ach.“ Oba texty na tomto místě končí. CJ 50246 a Čannehebu *zbbw=sn n=f ntr pw 3ḥ ʕpr* – „přicházejí k němm, je to bůh a vybavený ach.“

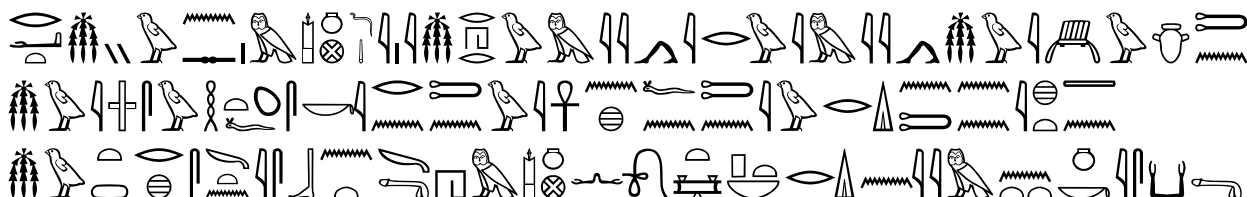
L4Li a texty z Pozdní doby mají opět stejně jako Iufaa, všechny texty z Pozdní doby i L4Li na tomto místě končí.

Verze ze Střední říše ještě pokračují: „Já jsem jejich vznešený bůh, jehož jméno neznají, a oni ke mně přicházejí“, *rn=f* uvedené na konci je zřejmě chyba. Na konci textu je ještě uveden nadpis „Říkání pro vybavení se zászvětními texty, pro získání moci nad vodou. Je to vybavený ach.“

Říkání 207³¹²

Všechny dochované verze tohoto textu pocházejí ze Střední říše, varianta B4B0 je psána ve 3.os.sg. f., B1B0^b ve 3.os.sg.m., všechny ostatní v 1.os.sg. Existuje k němu paralelní text v Textech pyramid, a to říkání 408.

Zemřelý v textu oslovuje bohyně, které jej stvořily, a následně opět zmiňuje vybavování obětinami. Začátek textu je naprosto nesrozumitelný, neboť je složen z různých částí několika variant textů, které takto uspořádané nedávají smysl.

rdj.t ms.wj ns m jwnw dd mdw

Jak získat obětiny v Héliopoli. Pronáší se:³¹³

ms {r} hrw my r={w}j

Vy (dvě), které jste zrodily den/které rodíte ve dne,³¹⁴ přijďte ke mně!

³¹² Viz též Míčková 2015 (v tisku).

³¹³ Nadpis, uvedený v Iufaově verzi, vznikl sloučením částí několika různých variant textu, včetně jeho dřívější paralely z Textů pyramid. Sloveso *rdj* zřejmě nahradilo *šzp*, Héliopolis je uvedena na konci variant B2L, M22C, B2B0^a, a *ms* vzniklo z *ms.n=tn sw*, uvedeného v Textech pyramid. Překlad je upraven podle kontextu a paralelních verzí, neboť text tak, jak je uveden zde, nedává smysl.

Varianty B2C, B3B0^a, PGardII a zřejmě i M22C, kde je začátek poškozen, uvádějí nadpis *šzp 3w.t m jwnw* – „Jak přijímat obětiny v Héliopoli“, varianta G1T má nadpis zcela odlišný: *dd-mdw wnn m zš n hnsu* – „Pronáší se : Jak se stát Chonsuovým písařem“. Varianta S1C uvádí nadpis na konci textu, a to takto: *tm wnm hs tm swr[wsš.t] m hr.t-ntr* – „Jak nejíst výkaly, jak nepít [moč] v říši mrtvých.“ Ostatní verze nadpis vůbec nemají a začínají přímo oslovením příslušných bytostí. PT 408 uvádí *dd-mdw* a pak pokračuje vlastní text.

³¹⁴ Spojení *ms hrw* vzniklo patrně sloučením dvou frází textu z Textů pyramid, kde je uvedeno *ms.tj grh jwr.tj hrw* – „vy, které jste zrodily/rodíte noc a které jste těhotné dnem/které rodíte

*my ms wj 3w-jb=tn ms jm.j swḥ.t=f*³¹⁵

Přijďte, vy, které jste mne zrodily, radujte se, ten, jenž je ve svém vejci, je zrozen.³¹⁶

*sk jr*³¹⁷.*n=tn wj ḥnh=f n=tn*

Hle, stvořily jste mne, on žije³¹⁸ kvůli vám³¹⁹

jw rdj.n=tn n=j ḥ.t n ms.t

daly jste mi obětiny k večeři.³²⁰

ve noci a jste těhotné ve dne.“ Willems (2007: 458) překládá *hrw* a *grḥ* adverbialně, ale stejně tak může jít o předmět. Duál doplněn podle paralelních verzí, kde je vypsán.

³¹⁵ K *jm.j swḥ.t/ jm.j swḥ.t=f* LGG I: 250, většinou jde o označení slunečního boha, případně zemřelého, jenž se s ním ztotožňuje.

³¹⁶Ve verzi M22C se další část etxtu nedochovala, B2B0^a, G1T, A1C, B1B0^a a B1B0^b mají začátek stejně, jako je uveden zde, S2C, B2L B2B0^b a B4B0 píše *my ms=tn {n} wj*, S1C pouze *ms=tn wj*. M22C zapisuje *jr.tj* s determinativem , zřejmě tedy půjde o „strážce“, či spíše „strážkyně“. B2B0^a píše *jw wr.tj n r* – „obě Reovy velké“.

Až nyní následuje ve střeďoříšských textech věta *ms=tn wj jm.j swḥ.t* – „rodíte mne/zrodíte mne, který jsem ve vejci“, B2B0^a a PGard II uvádějí tuto část takto: *3w=tn sw jm.j swḥ.t*.

V žádné střeďoříšské verzi se nepíše *3w-jb*.

³¹⁷ Sloveso *jrj* je psáno jako .

³¹⁸ Chyba na základě špatného čtení hieratického textu, kdy byl zaměněn za a jednokonzonantní znaky slovesa *snḥn* byly interpretovány jako fonetické komplementy k *ḥnh*.

³¹⁹ S1C má pouze *ms.n=t(n) wj*, S2C *sk 3ms.n=tn wj*, B2L *3ms=tn n w(j)*.

Za touto částí se ve všech střeďoříšských verzích nachází část, která se zde vůbec nevyskytuje: *snḥ.n=tn wj* – „vychovaly/i jste mne/ staraly/i jste se o mne“, v případě PGard II *sk 3 wj snḥ.n=tn wj*. Dále pokračují *s3w=tn jb=j m ḥn.tj dw3.t 3w jb n ntr.w m33=sn n sw rnp.kwj* (S1C) – „Způsobily jste mi radost jako tomu, který je v čele Duatu, srdce bohů se radují, když mne vidí mladého/omlazeného“ nebo *3w=tn jb=j m ḥn.t dw3.t 3w-jb n ntr.w dr/ m-dr m33=sn rnp.kwj* – „Způsobily jste mi radost před Duatem, srdce bohů se radují, protože mne vidí mladého.“ B1B0^b píše na konci *N pn tr*. Verze M22C píše namísto *ntr.w ntr.wj*, B2B0 přidává ještě *ntr.w jm*, PGardII *3w-jb n ntr.w jm=j*. Varianty B2L, M22C, B2B0^a a PGard II připisují ještě *j nḥn jb=k jm=j* – „Ó mladíku, tvé srdce je ve mně!“

*rḥs n=j s3bn.t m jwnw n w3<g>*³²¹ {*t.t p.t nb*}

Pro mne jsou poráženy krávy v Héliopoli o svátku *wag*,³²²

r dj n=j n-n(t).t jnk k3

aby mi to (dosl. z toho) bylo dáno, jelikož jsem Býk.³²³

³²⁰ Texty ze Střední říše zapisují tento úsek následovně: *jsk sn.t n j^cw=j dn.t n msw.t=j* – „Svátek šestého dne je má snídaně, a svátek sedmého dne je má večeře.“ B2L má částici *sk* i před druhou větou, B1B0^a zapisuje pouze *sn.t=f dnj.t=f*.

³²¹ K této změně došlo špatnou interpretací zápisu svátku *wag* s determinativy obětin.

³²² S1C zapisuje pouze *rḥs n=j s3b.wt w3g* – „pro mne je porážen dobytek pro svátek *wag*“, konec této části textu je poškozen. S2C píše *rḥs=j s3b.wt [...] w3[g...]=j jm* – „já porážím dobytek [...], B4B0 a B2B0^b píše *rḥs sb3.wt n w3g=j/N tn jm*. B2L uvádí *rḥs sbn.wt k3.w w3gy=j jm* – „Obětní krávy a býci jsou poráženi a já se tam raduji“, stejný text je zřejmě i ve verzi M22C, jejíž část je však poškozená. B2B0^a zapisuje *rḥs n=j sbn.t ḥm.t n w3g=j*, PGard II, G1T a A1C mají *rḥs n=j sbn.t ḥm.t w3g=j*. B1B0^a píše *rḥs=f sb3.t=f ḥm.t w3g N pn jm*, B1B0^b *rḥs N pn sb3.tj n w3g=f jm*.

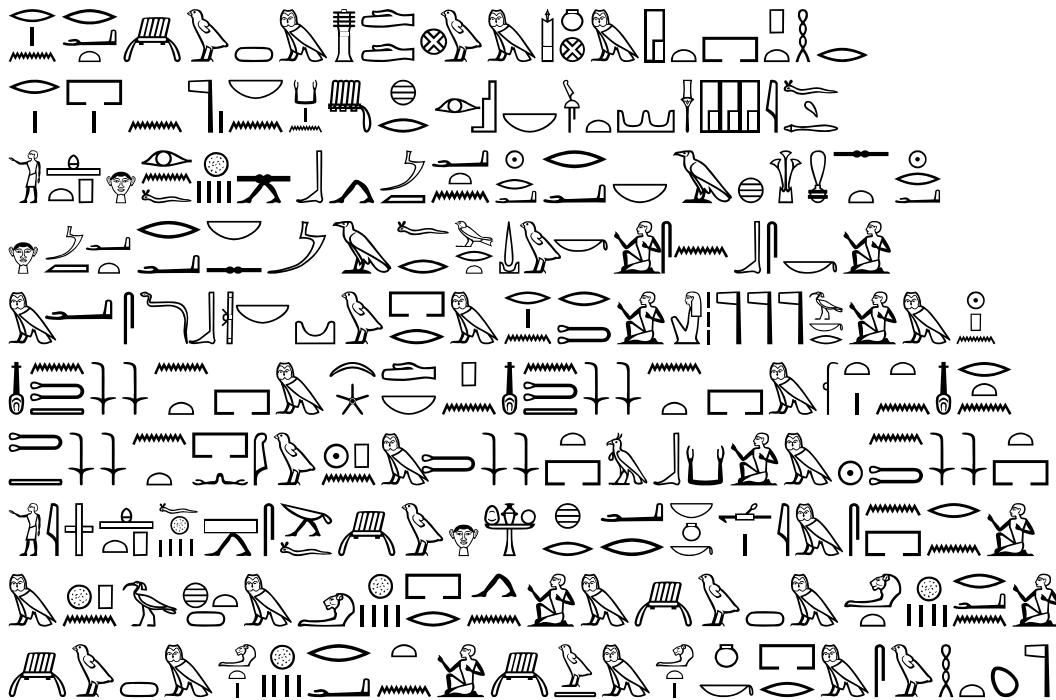
Willems dává zmíněné měsíční svátky a zrození v noci do spojitosti s lunární symbolikou (1996: 253-255), čemuž nasvědčuje i nadpis jedné z verzí – „Jak se stát Chonsuovým písařem“.

³²³ Ve středoříšských textech (s drobnými změnami): *mr.t=j rdj.t(w) n=j dd.t=j n-nt(j)t jnk k3 jwnw* – „(na svátek *wag*) podle toho, jak si přeji a je mi dááno to, co je mi dááno, neboť jsem býk Héliopole“.

Severní strana

Říkání 165

Tento text je dochován pouze ze Střední říše. Varianty B2B0 a B4B0 jsou psány ve 3.os.sg.m., varianta B3B0 ve 3.os.sg.f., ostatní v 1.os.sg. Část celé této sekvence se promítla i do pozdějších *s3h.w* textů (Assmann 2008 : 107, 180 – 181). Říkání opět pojednává o vybavování zemřelého obětinami, v tomto textu je však motiv rozveden ještě o ochranu před zlem, a to zvláště v souvislosti se svatyní *tnn.t*. Na konci textu se zemřelý opět identifikuje s božskými bytostmi.

r3 n rdj.t 3w.t m dd.w m jwnw m hw.t-<k3>pth

Říkání pro dávání obětí v Džedu,
Iunu a Hutkaptah

r r3-pr n ntr nb

do svatyně každého boha

n k3 n jm3h(.w) hr wjsr

pro ka ctěného před Usirem,

nb jmn.t hrp hw.wt jwf-^{c3}

pánem Západu, správce paláců, Iufau. ³²⁴

j htp hr jr.n=f³²⁵ zp 4 zb³²⁶ m3^c.t n r^c r^c nb

Ó ty, který jsi spokojen kvůli tomu, co jsi vykonal (4x), který posíláš Maat k Reovi každý den!

3h mjs.t r^c hr m3^c.t r^c nb

Reova játra prospívají kvůli *maat* každý den³²⁷

sm3=f r wr.t

a on jí po boku Velké.³²⁸

d3.kwj snb.kwj sd3.kwj m-^c sdb nb dw

Jsem svěží, jsem zdravý, jsem uzdraven od každého hrozného zla,³²⁹

pr m r3 n rmt ntr.w 3h nb nb r=j

které by proti mně vyšlo z úst kteréhokoliv člověka, boha nebo *acha* ³³⁰

³²⁴ Verze B2B0, B4B0, Sq10C, B1Bc nadpis nemají, u všech ostatních, kde je dochován, začíná nadpis (*r3 n*) *wnm t hr wdhw n r^c* -, „Říkání, jak jíst chléb z obětního stolu Reova“, dále se mírně odlišuje. Varianty B5C, B17C, B2L^a, B1C a B3C zapisují *rdj.t 3w.t m jwnw*, S1C *rdj.t 3w.t <r> r3.w nw hr.t-ntr m jwnw* – „dávání obětí u bran pohřebiště v Héliopoli.“ Verze B3B0 je poškozená, ale konec uvádí stejně, jako je psán zde, *r r3-pr n ntr nb*.

³²⁵ Ve všech stredoříšských verzích je vypsána nominalizovaná relativní forma *jr.t.n=f*, v Iufaově textu zřejmě vypadlo nevyslovované *t*.

³²⁶ V textech Střední říše *zbb*.

³²⁷ Věta, zmiňující Reova játra, která prospívají díky *maat*/Maat, má odkazovat na *maat* jako Reovu výživu a také jako formu obětiny (Meeks 1995: 146).

³²⁸ Ve variantách M2C a Sq10c je tato část textu poškozena. Kromě verze B3B0 píší všechny *sm3=f r h.t wr.t* – „přijímá obětiny Velké“.

³²⁹ Verze S1C a S2C píší pouze *d3.kwj m-^c sdb nb*, varianta B5C uvádí *wd3.k(wj) swd3=j m-^c s db nb* – „jsem celý/zdravý a uzdravím se z každé nemoci“. Ostatní varianty píší *d3* i *swd3*, B3B0 zapisuje verzi se *snb* - *wd N tn snb N ssn={k}s swd={k}s m-^c s[db] nb dw*.

³³⁰ Všechny stredoříšské verze uvádějí i *mw.t nb* – „každého mrtvého“, *rmt* bylo přidáno později.

<i>m hrw pn nfr n tnn.t m 3bd nb pn nfr n tnn.t</i>	v tento krásný den svatyně <i>tnn.t</i> , ³³¹ v tento krásný měsíc svatyně <i>tnn.t</i> ,
<i>m rnp.t tn m rnp.t tn nfr.t n tnn.t</i>	v tento krásný rok svatyně <i>tnn.t</i> . ³³²
<i>n šw hrw pn m tnn.t</i>	Tento den nebude chybět ve svatyni <i>tnn.t</i> ,
<i>nḥb k3=j m hrw pn m tnn.t</i>	mé ka bude vybavené toho dne v <i>tnn.t</i> . ³³³
<i>j jmj ḥtp=f zp 4 sšm=f 3w ḥr ḥ3.t r^c r^c nb</i>	Ó ty, který jsi u svých obětín (4x), který dohlížíš na obětiny na Reově oltáři každý den, ³³⁴

³³¹ Jde buď o skutečnou svatyni na memfidské nekropoli, případně o místo v zásvěti (Wb V: 382). Mělo jít o svatyni, ve které se odehrával jakýsi druh soudu nad zemřelým, místo, kde měl zemřelý prokázat svou nevinu a očistění před tribunálem bohů, a tak získat možnost volně procházet říší mrtvých. Dle Assmanna (2008 : 180 – 181) soudu předsedá Ptah, který zde vystupuje pod epitetem *ḥtp ḥr jr.n=f* a jedná jako pomocník a ochránce zemřelého, který mu zaručuje a potvrzuje ochranu a očistění před zlem. Do souvislosti dává ještě CT 215, kde se sice nehovoří a svatyni *tnn.t*, ale text má podobný kontext, a Ptah či Ptahové jsou zde zmíněni explicitně. Rok, den a měsíc svatyně *tnn.t* se pak mají vztahovat k účasti na slavnosti Nehebkaua, které se měl zemřelý účastnit, pokud prošel touto zkouškou, sjednotil se se svým *ka* a obstál před soudcem/soudci.

³³² Všechny varianty kromě B5C píší nejprve „tento rok“ a až následně „tento den“, „měsíc“ se objevuje pouze ve variantě B3B0. B2B0 píše *m tnn.t* namísto *n tnn.t*. V Sq10 je za svatyní ještě determinativ \otimes .

³³³ B3B0, M2C a Sq10C píší první část tohoto úseku stejně, jako je tomu zde, ostatní varianty zapisují *n šw hrw nfr m tnn.t* – „ve svatyni *tnn.t* nebude chybět krásný den“, B1Bc slučuje obě verze a píše *m hrw pn nfr*.

³³⁴ Kromě Sq10C a B3B0 jsou všude „obětiny v Héliopoli“ (varianta B4B0 je nedochovaná, ale zřejmě zněla stejně). Kromě S1C, S2C, B5C a Sq10C pokračuje všude text ještě takto: *n mrr.w r^c r3 nb* – „(...) každý den podle toho, co si přeje Re“.

jnk w^c jm=sn pr.n=j m 3h.t m h3.t zp 4

já jsem jeden z vás, vyšel jsem z obzoru jako první (4x),³³⁵

pr.n=j 3w m-h3.t zp 4

vyšel jsem a obětiny jsou přede mnou (4x).³³⁶

rdj n=j 3w m-h3.t(=j) rdj.t(w) n=j 3w m h3.t

Obětiny jsou kladeny přede mne, obětiny jsou dávány přede mne.

jnk pr m swh.t ntr

Já jsem ten, který vyšel z vejce boha.³³⁷

³³⁵ Kromě verzí B3B0 a Sq10C (verze M22C je nedochovaná) je všude psáno pouze *jnk w^c* – „já jsem Jediný“, *jm=sn* je vynecháno. Následující část je všude stejná kromě toho, že v některých verzích je perfektum nahrazeno participiem, vztahujícím se k předchozí části (B2B0, B4B0, M2C, B3C).

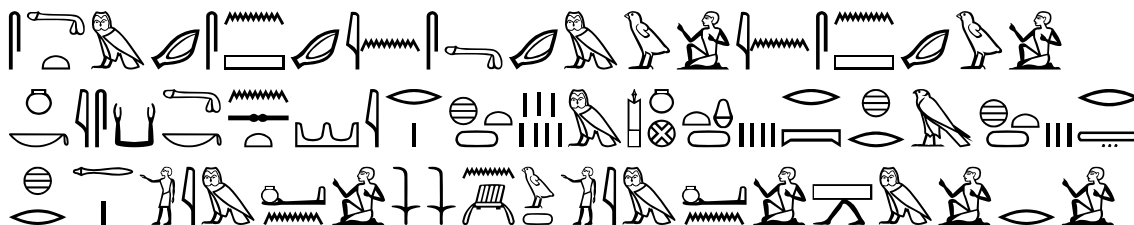
³³⁶ Ve všech verzích ze Střední říše je vypsán sufix nebo jméno zemřelého (*3w.t=j m h3.t=j* – „mé obětiny jsou přede mnou“). Namísto druhého *pr.n=j*, zde uvedeného, je ve všech variantách *prr=j*, případně participium *pr*, B3B0 *pr* nemá. Na konci je v obou větách namísto *zp 4* uvedeno *zp sn*. Kromě B3B0 je ve středoříšských verzích ještě věta *wnm=j m-h3.t / wnm=j m-h3.t* (M2C).

³³⁷ Kromě B3B0 a S2C (v tomto případě může jít ovšem pouze o to, že na tomto místě je text poškozen), je ve všech verzích uvedeno *jnk nw pr m swh.t*, všechny varianty také mají na konci *ntr* ^{c3}.

Říkání 166

Jiné verze tohoto textu jsou opět doloženy pouze ze Střední říše. Verze B2B0 a B3C jsou psány ve 3.os.sg.f., ostatní v 1.os.sg. Podobný text nalezneme v Textech rakví ještě v říkání 181.

V tomto říkání zemřelý zmiňuje blíže neidentifikovaná božstva či démony, opět je zde motivem vybavování obětinami a na konci textu zemřelý rozkazuje, aby mu byli vydáni jeho nepřátelé.

smt snš jn sm wj jn sšn wj

Naslouchání a otevírání uší tím, kdo mi naslouchá a kdo mi otevírá uši,³³⁸

jnk js k3 knz.t

neboť já jsem býk Kensetu,³³⁹

jr h.t³⁴⁰ 7 m jwnw

strážce³⁴¹ sedmi obětín v Héliopoli.

³³⁸ Některé verze mají oslovované bytosti ve f. tvaru (S2C, M22C, B5C, S1C má jen druhou), jiné v m. LGG *sm.t* uvádí (VI: 359), ale zmiňuje jen dva výskyty v Textech rakví, z nichž jeden je odkázan na tento text, van der Molen (2000 : 514) jméno pouze přepisuje z egyptštiny.

Ve variantách ze Střední říše je za oběma zvoláními *tz phr*. B5C má poslední větu této části následovně: : *jn smt.tw (wj) sdm w(j) tz phr* – „Nasloucháš mi, slyšíš mne (a naopak)?“ (překlad podle Carrier 2004: 415). B4B0 má pouze *jn smt.t*, B2B0 *jn sm.t sm.t m sm.t N sšn N tz phr*, B17C má *sšm m sdm.t jm=j snš.t tw=j*, B2L, B1C, B1BC píše *sšm m sdm.t jm=j snš.t wj tz phr*. Faulkner (1973: 143) překládá „hear me, unstop me(?) and vice versa“, Carrier (2004: 415) má participia.

³³⁹ Kenset – oblast, která se v náboženských textech vyskytuje již od Textů pyramid, mívá souvislost v východní oblasti nebes, a případně i jejími obyvateli (Žabkar 1980: 391).

³⁴⁰ Obětiny jsou v textech Střední říše zapsány jako *h.t*, nikoliv *t*.

h.t 4 r p.t hr hrw h.t 3 r t3 hr 3

Čtyři chleby (patří) na zem před Hora a tři na zem před Velkého.³⁴²

j jm n=j nn n 3.w j jm n=j šm(.w) r=j

Ó dej mi ty obětiny, a vydej mi toho, kdo by šel proti mně!³⁴³

³⁴¹ Co se týče *jr*, ve stredoříšských textech je za ním téměř vždy vypsán determinativ, tedy se i zde jedná spíše o substantivum „strážce“ a nikoliv o částici *jr*, přestože překlad dává smysl s oběma variantami, záměna znaků a není v textech v Iufaově hrobce neobvyklá.

³⁴² Ve všech variantách je *r t3 hr hrw* – „(patří) na zem před Hora“, v následující části má většina verzí *hr mnw* – „před Mina“, B3C, B17C, B2L, B1C a B1Bc *r t3 hr mnw*. V Iufaově variantě došlo zřejmě k chybě při čtení hieratického textu, kdy byl znak zaměněn za , nicméně text dává smysl i s touto alternací.

Ve variantě M2C první část zcela chybí, následně text pokračuje *jr h.t m jwnw t=j r t3 hr hrw t=j r p.t hr r^c* – „co se týče obětín v Héliopoli, můj chléb (patří) na zem před Hora, můj chléb (patří) na zem před Rea.“ Tato verze zde končí a text již dále nepokračuje.

Faulkner (1973: 143) i Carrier (2004 : 415) nepřekládají „na zem“, ale „na zemi“, což ovšem neodpovídá významu předložky *r*; Faulkner(1973: 143) má ještě v druhé části „with Min“.

³⁴³ První část je ve všech textech stejná až na alternativní psaní nebo vynechání zájmena *nn*. Faulkner (1973: 143) překládá závěrečnou část „give me these oblations and I will depart“, Carrier podobně (2004 : 415).

Říkání 167

K textu neexistuje žádná jiná verze z Pozdní doby, pouze několik verzí ze Střední říše a jedno paralelní říkání z Textů pyramid (PT 494). Verze B4B0 a B3C jsou psány ve 3.os.sg.f., ostatní varianty pak v 1.os.sg. Část textu je opět v pozdějších dobách součástí *s3h.w* textů (Assmann 2008 : 107, 161.) Hlavním motivem textu jsou opět obětiny, kterými je zemřelý vybaven, přijímá je spolu s bohy v podobě hadů nebo sokolů na nebi i na zemi, podobně jako na obzoru, kde se identifikuje s Mechentiirtejem, a následně je mu obětováno na oltářích Re-Atuma, s kterým se v poslední část textu též ztotožňuje.

ḥms.n=j ḥms.n=j m r qq=j t

Usedl jsem, usedl jsem, ³⁴⁴ abych jedl
chléb, ³⁴⁵

³⁴⁴ Ve všech verzích ze Střední říše se *ḥms* opakuje dvakrát a jde o imperativ. B5C a B2L píší *ḥms r qq t/ ḥms r qq m t*, všechny ostatní mají *ḥms n qq/wnm t* – „usedni k pojídání chleba“.

³⁴⁵ Většina textů také *ḥms n qq/wnm*, pouze B3C a B2L mají opět *r wnm/ r qq*. B1Bc má pouze *ḥms r^c wnm t* – „Re sedí a jí chléb/Usedni, Re.“

<i>hms r^c r qq {=j} t rdj mw (j)n psd.tj</i>	Re se usazuje/sedí, aby jedl chléb a oběma Devatery je podávána voda, ³⁴⁶
<i>h^c rf 3gb hr wdb.w 3gb(.w)</i>	Ageb ³⁴⁷ tedy stojí na zaplavených březích. ³⁴⁸
<i>jj.n=j wdpw n r^c jj.n=j hr=k</i>	Přišel jsem, služebníkú Reu, přišel jsem před tebe. ³⁴⁹
<i>htp n=k/htp.n=k hr n r^c hd.n=k hrw psd.t</i>	Učinil jsi tvář Rea spokojenou / tvář Rea je kvůli tobě spokojená, rozzářil jsi tvář(e) Devatera/ kvůli tobě září tváře Devatera, ³⁵⁰
<i>rdj.n=k n=j t jw=j hqr.kwj h(n)q.t jw=j jb.kwj</i>	dal jsi mi chléb, neboť jsem byl hladový, (dal jsi mi) pivo, neboť jsem byl žíznivý. ³⁵¹

³⁴⁶ B17C má vypsánu koncovku u participia – *rdj.w mw*. Všechny verze ze Střední říše na konci uvádějí Obě Devatera, zatímco zde je pouze „Devatero“, tato změna vznikla pravděpodobně

záměnou II za . Na základě paralelního textu z Textů pyramid, kde je *jn* plně vypsáno, se část s Devaterem má zřejmě číst jako *rdj mw (j)n psd.t*, nikoliv *rdj mw n psd.t*.

³⁴⁷ Ageb viz LGG I: 84, jde personifikovanou záplavu, objevující se od Staré říše až do řecko-římské doby. Zde zřejmě souvisí jak se záplavami, tak s hojností obecně.

³⁴⁸ Většina verzí ze Střední říše píše: *h^c rf 3gb hr wdb.w 3gb* – „Ageb tedy stojí před oltáři/hojnost je tedy na oltářích hojnosti“, B17C, B1C a B1Bc mají: *h^c rf 3gb wdb.w*

³⁴⁹ B4C píše *jw.n=j hr=k wdpw n r^c hr=k*, varianta M22C je poškozená. B1Bc píše u druhého slovesa *jw* namísto *jj*.

³⁵⁰ Všechny verze opět uvádějí „Obě Devatera“, s výjimkou varianty S2C, která píše „Devatero“. M22C píše pouze *htp.n=k r^c* – „učinil jsi Rea spokojeným“. B3C píše ve druhé části pouze *hd hr n psd.t* – „tvář(e) Devatera září“.

³⁵¹ Varianty S2C a S1C píší : *rdj.n=k n=j t h(n)q.t jw=j hqr.kwj jw=j jb.kwj* – „dal jsi mi chléb a pivo, neboť jsem byl hladový a žíznivý“ (S1C vynechává druhé *jw=j*). B5C uvádí navíc *jw=j hqr.kwj h(n)q.t jw=j jb.kwj*, M22 je opět z velké části nedochovaná. Všechny ostatní varianty mají na začátku této části subjunktiv *dj=k*.

jnk mh<n>.tj-jr.tj hr hnd m jwnw

Já jsem Mechentiirtej³⁵² na trůnu
v Héliopoli,³⁵³

qbh=j h̄.n=j (w)šb(=j) m hn.t 3h.t

vykonávám úlitbu a jím³⁵⁴ na čele
horizontu,³⁵⁵

sm3=j r h.t m jdb. {t}<wj> ntr

připojím se k záležitostem obou božích
břehů.³⁵⁶

qbh jr n=j sm3=t

Učiň úlitbu, uprav si kvůli mně vlasy!³⁵⁷

Na tomto místě končí dochovaný text říkání 494 z Textů pyramid, text zjevně pokračoval dál, ale výzdoba v hrobce je na tomto místě poničená.

³⁵²K *mhn.tj-jr.tj* viz LGG III: 394–5; Junker 1942, Janák 2005 : 90–91. Božstvo Mechentiirtej, „Pán obou očí“, kromě různých dalších funkcí vystupoval i jako strážce zesnulého, byl patronem uzdravování, magie, a také božstvem nebes a nebeských těles.

³⁵³ V žádné středoříšské verzi se neuvádí Héliopolis, ale různě psaná nebesa – *qbh.w* (S2C, S1C, B5C), *nw* (B2B0, B4B0, B3C, B2L) nebo *nw.t* (B17C, B1C, B1Bc). Verze S2C, S1C, B5C a M22C mají ještě navíc větu: *shm n=j/shm.n=j k3=j* – „Mé ka je kvůli mně mocné/ učinil jsem své ka mocným“.

³⁵⁴ Komplexní forma (Borghouts 2010: 291–294). Pasáž s úlitbou středoříšské texty neuvádějí.

³⁵⁵ Část *wšb=j m-hn.t 3h.t* – „přijímám potravu na čele horizontu“ mají jen některé varianty textu. Faulkner překládá tuto část (1973: 144) „I feed on what is from out the horizon“. Verze, které tuto část nemají, pokračují zcela jinak: *jw t=k r sn.wt* – „tvůj chléb bude obětován“. (B2B0, B4B0 totéž ve 3.os.sg.m.), nebo *wnm=j/qq=j m šr.t jmj.t sh.tj* – „jím z obilí, které je na poli“ (B3C, B17C, B2L, B1C, B1Bc). Faulkner v překladu uvádí *šr.t-plant*.

³⁵⁶ Všechny verze mají *jdb* místo *jdb.tj*, B3C píše místo *h.t jh.t*. V Iufoově variantě je původní

 přepsáno s jiným determinativem - .

³⁵⁷ S1C a B3C uvádí determinativ . Celá pasáž se má zřejmě vztahovat k truchlení, je zřejmě špatně přepsaný a pochopený znak ze středoříšské verze, kde je uvedeno právě „Truchlíci“, část s vlasy zřejmě odkazuje k nějakému rituálu či symbolické úpravě vlasů při pohřbech a truchlení.

<i>smḥ.t(j) ḥr{n}=t r jnb</i>	Ty, která způsobuješ zapomínání, (otoč) svou tvář ke zdi! ³⁵⁸
<i>jn ḥ3.tjt rdj.t dd=j</i>	Je to Ta se zastřeným zrakem, ³⁵⁹ kdo mě přiměje mluvit.
<i>dm r šb.w r dnj.t</i>	Jsou voláni ³⁶⁰ k obětinám svátku <i>denit</i> , ³⁶¹
<i>h3=sn r t3 m ḥḫ.w ḥ3y=j ḥr q3b=sn</i>	když sestoupí na zem jako hadi, a já sestoupím na jejich záhybech. ³⁶²
<i>pr=sn r p.t m bjk.w pr=j ḥr dnḥ.w=sn</i>	Když vystoupají k nebesům jako sokoli, já vystoupám na jejich křídlech. ³⁶³

³⁵⁸ Faulkner (1973: 144) překládá „Forgetter, your face is turned to the wall“.

³⁵⁹ LGG(V: 147) sice epiteton uvádí, ale nezmiňuje k němu bližší informace. S1C a B4B0 mají zase m. determinativ, B2L v duálu.

³⁶⁰ Tj. bohové, podle středoříšského textu, kde je uvedena část říkání, která v Iufaově textu chybí.

³⁶¹ Ve verzích ze Střední říše, které mají tuto část, je uvedena takto: *d3m ntr.wj pw ḥ3w r šbw=sn r dnj.t* – „je to výrok obou bohů, sestupujících ke svým obětinám svátku sedmého měsíce“. Původní slovo *d3m* se změnilo na sloveso, znamenající dosl. „tančit“, zřejmě související s tancem jako součástí rituálních oslav (viz pozn. 228 k CT 301).

B2B0 a B4B0 uvádějí: *jw ḥ(n)q.t=k r dnj.t* – „tvé pivo patří svátku sedmého měsíce/(do)džbánu“,

³⁶² Texty Střední říše zapisují „oba bohové“, zde zřejmě vypadli. Středoříšské varianty mají vždy topikální formu *h33=sn*, M22C je nějaká nedochovaná, S2C a S1C mají pouze *h33=sn m ḥḫ.w*, B3C má naopak pouze *h33=sn r t3*, a tato verze zde končí. Kromě variant B5C a B4B0 jsou v další části odlišné jen předložky: *ḥ3y=j ḥr q3b=sn* (S2C, M22C) a *ḥ3y=j m q3b=sn* (S1C, B2B0, B3C, B17C, B2L, B1C, B1BC). V této části začíná také text poškozené varianty M23C.

³⁶³ Ve středoříšských verzích je opět *mrr=f* forma (S2C, S1C, B2B0), ostatní verze pokračují *r pr.t=sn r p.t* (B17C, B1Bc), *r pt.w=sn r p.t* (B2L) *r pr=sn r p.t* (B1C). V další části *prr=j* jen v S2C, S1C. Některé verze mají místo *ḥr dnḥ.w=sn* – „na jejich křídlech“ *r dnḥ.w=sn* – „k jejich křídům“ (S2C, S1C, B1B0), v M22C je tato část poničena. Zatímco zde mají křídla determinativ ve všech středoříšských textech se objevuje .

jw sn.t n j^cw(=j) jw dnj.t n msw.t=j

Svátek šestého dne³⁶⁴ je má snídaně, a svátek
denit je má večeře.

jnk (j)tm(.w)

Já jsem Atum,³⁶⁵

jw rdj n=j hw³⁶⁶ hr wdhw=j

mně jsou dávány obětiny na mé oltáře³⁶⁷

m htr.(t)j hr j3b(.t) p.t

u dvou jezer na východě nebes.³⁶⁸

jnk (j)tm(.w) nb jtm

Já jsem Atum, pán všeho.

³⁶⁴ Tj. obětiny svátku šestého měsíce.

³⁶⁵ Ve variantách S1C, S2C a B5C se namísto Atuma objevuje Re-Atum.

³⁶⁶ Kromě verze B2L je *hw* vždy personifikované.

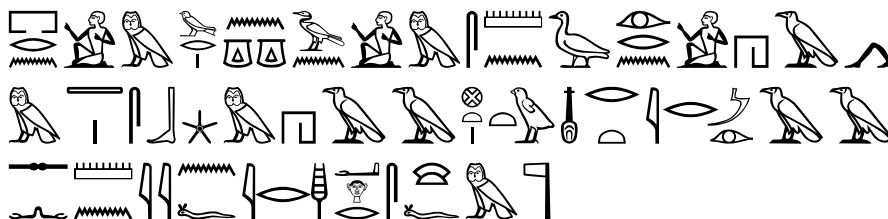
³⁶⁷ Ve stredoříšských textech je vždy uvedeno oltáře Re-Atuma, příp. Atuma.

³⁶⁸ Ve všech verzích je *htr.tj*, a ve všech verzích je také *hr gs j3b.tj n p.t* - „na východní straně nebes“. Ve variantách, kde byl předtím Re-Atum, je stále, na konci je vždy *zp sn*.

Říkání 583

K tomuto říkání existuje pouze jeden dochovaný paralelní text, pocházející ze Střední říše, psaný ve 3.os.sg.m.

Obsah tohoto krátkého říkání je poněkud nejasný, zemřelý se zde identifikuje s vlaštovkou a husou a tak je zřejmě odkazováno na jeho vylétnutí do nebes. Zbytek textu pojednává o dosažení nesmrtelnosti a zjevování se mezi bohy.

pr.n=j m wr dgg.n=j³⁶⁹ m smn

Vyšel jsem jako velký/vlaštovka,³⁷⁰ kráčel jsem jako husa.³⁷¹

jr=j h3 m jw sb3 m h33(=j)<r> njw.t tw nfr.t

Sestoupím na ostrov Hvězdy a já sestoupím do tohoto Krásného města.³⁷²

jr m33 s(j) n mnj=f^ch^c(=f) hr=s h^c=f m ntr

Co se týče toho, kdo je³⁷³ spatří, ten nezemře, (ale) povstane kvůli tomu a zjeví se jako bůh.³⁷⁴

³⁶⁹ Zápis, uvedený zde zdánlivě jako *ns.tj^cq.n=j* vznikl zřejmě špatnou interpretací slovesa *dgg*.

³⁷⁰ LGG (II: 420) uvádí „vlaštovku“ s odkazem konkrétně na toto místo a několik dalších textů, nicméně k významu neuvádí mnoho informací.

³⁷¹ Text ze Střední říše zapisuje pouze *pr.n N pn m wr* – „Tento N vyšel jako velký/vlaštovka“. V další části zapisuje *dgg.n N pn m smm* – „tento N kráčel jako husa“.

³⁷² Na tomto místě je varianta ze Střední říše poškozena, čitelné je *jr.n N h3 m jw [...] sb3*. Bez emendace by subjektem věty mohlo být „krásné město“ - dle LGG (III: 521) může *njw.t* už od Staré říše fungovat jako božstvo, v rituálním kontextu například jako Maat, Nut (což je zároveň slovní hříčka), Mut nebo personifikace nějakého konkrétního města, nicméně takto dává text celkově větší smysl.

Říkání 184

Tento text není z Pozdní doby jinde doložen, existuje pouze několik verzí ze Střední říše. Varianta B3B0 je psána ve 3.os.sg.f., T1L a B4C ve 3. os.sg.m., ostatní v 1. os.sg.

V tomto textu se zemřelý identifikuje s děsivým převozníkem, následně prohlašuje, že nebude jíst své *but*. Posléze předstupuje před bohy, kteří mu pokládají otázku, z čeho tedy bude žít, načež tyto věci vyjmenovává a navíc prohlašuje, že putuje a pluje nebesy jako bohové, před nimiž je ospravedlněn.

³⁷³ Město.

³⁷⁴ Středoříšská verze končí na jiném místě, zapisuje pouze: *m33 s(j) n mjn=f h^c* – „Ten, kdo to/je vidí, nezemře, (ale) stojí.“

Assmann (2005 : 130–131) uvádí jako poznámku k překladu CT 190 (se zmínkami o CT 278 a CT 581), že zemřelý se musí dostat na druhý břeh jezera, které odděluje 2 „fáze“ říše mrtvých, a to často právě v podobě ptáka, tento motiv se objevuje v dalších textech, sloužících buď pro přeměnu v ptáka, v souvislosti s příplutím na pobřeží nebo v říkáních, která mají nadpis „jak se zjevit jako bůh“.

r3 n tm wnm ḥs.t ḥsf ḥr.w ḥs.wt dd-mdw

Říkání, jak nejíst výkaly a jak zahnat ty, kteří přinášejí³⁷⁵ výkaly. Pronáší se:³⁷⁶

jnk nwr pw zš jr gš nr ḥḥ³⁷⁷

„Já jsem Ten, před kterým se třesou,³⁷⁸ Ten, který převáží,³⁷⁹ který způsobuje třas, ten, který děsí mnohé.

bw.t(=j) bw.t(=j) n<n> wnm=j bw.t=j pw ḥs.t

Mé *but*, mé *but*, nebudu jíst své *but*, což jsou výkaly,

n<n> wnm=j ḥtp-k3.w n<n> ḥm=j jm

nebudu jíst exkrementy, nebudu jimi zničen.³⁸⁰

³⁷⁵ Dosl. „ty, kteří jdou pod“.

³⁷⁶ Varianta B1L uvádí nadpis: *ḥsf ḥr.w ḥ3.t* – „Jak zahnat ty pod hrobkou“, T1L *tm wnm ḥs.w m ḥr.t-ntr tm šm šhd šhm m mw t3.w pr.t m hrw* – „Jak nejíst exkrementy v říši mrtvých, nechodit hlavou dolů, mít moc nad vodou a vzduchem a vycházet do dne.“ Ostatní verze nadpis nemají. Nadpis uvedený zde mohl vzniknout sloučením těchto dvou variant.

³⁷⁷ B1L má namísto *ḥḥ* chybně uvedeno *ḥ.w*.

³⁷⁸ Toto epiteton by šlo přeložit také jako „Třesoucí (se)“, ale významově se více hodí „Ten, před kterým se třesou.“ Dle LGG (III: 553-554) může jít mj. o převozníka, v některých textech identického s převozníkem *sšn.tj*, který se v tomto textu objevuje jako *zš*. V tomto konkrétním případě může jít též o slovní hříčku se slovy *nwr* a *nr* – „děsit“.

³⁷⁹ V předchozí poznámce zmíněný převozník. Všechny dochované verze ze Střední říše mají také namísto *zš zšn.tj*, pouze B4C píše *nwr pw ʕ3*, dále je text poškozen. Faulkner (1973: 154) překládá *zšn.tj* jako „lotosový“, Carrier (2004: 451) má na obou místech různé druhy ptáků či „stěhovavých ptáků“.

³⁸⁰ Ve všech verzích je psáno *ḥs.w* namísto *ḥs.t*, T1C a B4C mají za první částí *n wnm=f/s ḥtp-k3.w*, B3B0: *n wnm N tn ḥsb.w n wnm=s ḥtp-k3.w*. B9C, B1L a B3B0 píší místo *jm jm=f*. T1L a B4C mají tuto část odlišně: *n sm3 N tn jm=f* – „N se s nimi nespojuje“.

n<n> ʿr=j n=f m ʿ.wj=j n n<n> hnd=j hr=f m tb.tj=j Nepřiblížím se k tomu svýma rukama,
nebudu po tom šlapat svými svými sandály.³⁸¹

*<nn>zm{ʿ}<ʒ> {k}<=j n=f m dbʿ.w=j>*³⁸² <Nebudu se toho > dotýkat <svými prsty>.“

ʿnh=k jrf m jsš.t hr(w)=sn ntr.w „Z čeho tedy budeš žít?“ říkají oni, bohové.³⁸³

t(=j) m šh.t-htp bʿh=j m šh.t-jʒr.w „(Můj) chléb je na poli obětín, má záplava je na poli Iaru.

*nb.t=j n nn.t snd {rdj.t}<rw d n> wn*³⁸⁴ Můj koš je z rákosu, můj oděv *snd* a můj oděv *rw d* jsou z příze.

n ks.n=j sn=j gb n swr.n=j m šw.t hr.t mw Neskláním se, abych políbil Geba,³⁸⁵ nepíji ze suchého místa³⁸⁶ nad vodou (tj.mimo vodu?).

³⁸¹ B4C píše v perfektu, B3B0 uvádí ještě : *n smʒ=s n=f m dbʿ.w=f* – „nebude/u se toho dotýkat svými prsty“. Tuto část měla zřejmě i varianta B4C, ale text je fragmentární. T1L tuto pasáž vůbec nemá.

³⁸² Upraveno podle varianty B3B0 – text zde zřejmě začíná slovesem *zmʒ*, zbytek věty byl však vynechán.

³⁸³ B9C, B1L a B3B0 mají tuto část takto: *ʿnh=k jrf m jsš.t s.t wnm=k m jsš.t s.t hrw=sn ntr.w r=j* -, „Z čeho tedy budeš žít? Z čeho budeš jíst?‘ říkají oni, bohové.“

Assmann (2008 : 163-6) identifikuje tuto a podobné pasáže jako „výslech ohledně jídla“ a dělí strukturu takového textu na několika částí, kdy zemřelý nejprve prohlašuje, že nebude jíst své *but* a následně je bohy či demony tázán, z čeho tedy bude žít a kdo je a po tomto dialogu následuje „rozsudek“ bohů, vedoucí k ospravedlnění nebo otevření cesty před zemřelým.

³⁸⁴ Zápis, uvedený zde, vznikl zřejmě sloučením několika variant textu. B9C a

B1L mají *ʿnh=j m t šh.t-htp* atd., ostatní s nepřímým genitivem *jw t n N* atd. T1L má namísto *šh.t-htp* pouze *šh.t*. B9C a B1L píší *nb.t=j m ʿ=j n(.t) nn.wt* – „Můj koš z rákosu je v mé ruce“. T1L zapisuje takto: : *jw nb.t N pn jm n tnn.w jw rwdw=j jm nwt wnt*.

³⁸⁵ Ve všech verzích ze Střední říše je „svého otce Geba.“

³⁸⁶ Interpretace tohoto místa je nejistá, u různých překladatelů je uváděna různě, nicméně

<i>rdj n=j 3h.w m znw nk 3w(.t)-jb m znw jw jb</i>	Mně je dáována větší moc než kopulace a větší radost než žádost, ³⁸⁷
<i>n-nt(j).t jnk js nwr pw hr w^cr.t 3h.t n.t p.t</i>	neboť já jsem Ten, před kterým se třesou v oblasti obzoru nebes. ³⁸⁸
<i>p3=j hr gs jmn.tjt n.t p.t</i>	Létám na západní straně nebes,
<i>hnn=j hr j3b.t n.t p.t</i>	přistávám na východě nebes. ³⁸⁹
<i>d3=j p.t mj r^c</i>	Pluji nebesy jako Re,
<i>sm3=j t3 mj dhw.tj</i>	přistávám jako Thovt.
<i>jnk w^c jm=sn</i>	Já jsem jediný mezi vámi,
<i>jm3h jwf-^c3 m33-hrw nb jm3h</i>	ctěný Iufaa, ospravedlněný, jemuž patří úcta. ³⁹⁰

přesným smyslem si nikdo není jist.

³⁸⁷ T1L má pouze *rdj n N pn 3h m nk*. Ve variantách T1L a B4C text pokračuje ještě dále: *h^ctp-jb m znw wnm t*, (jsem) spokojený více než z požívání chleba“.

³⁸⁸ B9C a B3B0 píší stejně jako Iufaa. B1L uvádí *znb.w 3h.t n.t p.t* - „na hradbách obzoru nebes“, T1L a B4C mají *nwr ^c3 hr 3h.t n.t p.t*.

³⁸⁹ Všude u genitivu jenom *n* (ne *n.t*). Verze B9C má uvedený západ a východ v opačném pořadí. B1L, B3B0 a T1L píší místo *p3 jp3*.

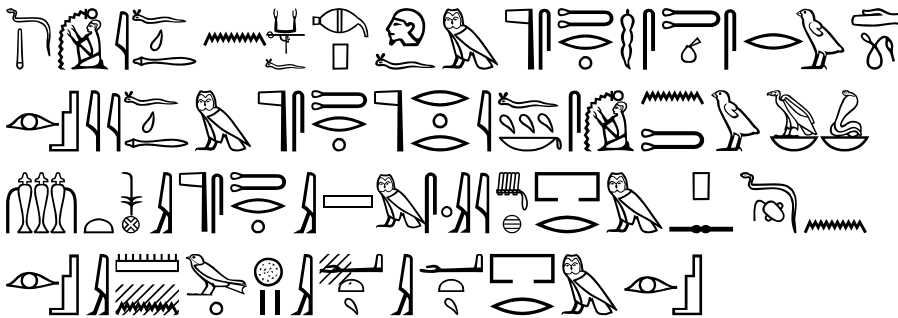
³⁹⁰ B9C a B1L vypisují *d3y=j*, T1L má perfektum. B3B0 píše [*d*]3y=s *p.t mrr r^c* - „pluje nebesy, jak si přeje Re“, stejně tak *sm3=j t3 mrr dhw.tj*. T1L a B4C mají *sm3 N pn mj spd.t* - „N kotví jako Sopdet.“ Poslední část textu mají pouze verze B9C, B1L, B3B0, asi ji měla i B15C, ale text není na tomto místě dochován, všechny ostatní varianty ji uvádějí stejně.

Dno

Říkání 530³⁹¹

Tento text se v Iufaově hrobce nachází na dvou místech, a to na dně vnitřního sarkofágu (uvedená verze, porovnání s druhou Iufaovou varinatou v příloze) a na východní stěně hrobky. Není k němu dochovaná žádná jiná varianta z Pozdní doby, ale několik verzí ze Střední říše, z nichž jsou všechny psány ve 3.os.sg.m, kromě BH10x, která je ve 3.os.sg.f.

Motiv tohoto textu se objevuje již v Textech pyramid v sekvenci A, kde se nacházejí texty, jejichž obsahem je vybavení zemřelého různými druhy obětí a komodit (Hayes 2012: 90), podobný text se také objevuje ve 47. a 61. scéně rituálu Otevírání úst (47a-q, Otto 1960: 111–177). Motivem textu je očišťování různými druhy kadidla.

dd-mdw

w^cb wsjr jwf-^c3 n k3=f

k3p tp=f m sntr ndm s.t

Pronáší se:³⁹²

Nechť je Usir Iufaa očištěn pro své ka!

Nechť je jeho hlava očištěna sladce vonícím kadidlem!³⁹³

³⁹¹ Viz též Landgráfová 2015: 31-58.

³⁹² Žádná ze středoříšských verzí nemá nadpis. U všech text začíná imperativem *w^cb w^cb n k3=f* (většinou ještě s přidaným *zp sn*), posléze vždy však následuje věta, kterou začíná pozdnědobý text: *w^cb Npn n k3=f*, začátek říkání byl tedy v Pozdní době zřejmě vynechán z důvodu odlišné verze textu nebo totožného obsahu, a nahrazen nebo doplněn o nadpis *dd-mdw*.

srwd wsjr jwf-^{c3} m sntr

Necht' je Usir Iufaa učiněn trvalým díky kadidlu!³⁹⁴

stj-ntr³⁹⁵ r jwf=k sw^cb.n³⁹⁶ tw nb.tj hn.tj šm^c

Božská vůně je na tvém těle, očistily tě Obě paní, které jsou v čele Horního Egypta.³⁹⁷

jj sntr šms

Necht' přijde kadidlo (*sntr*) a kadidlo *šms*,

jj jmḥ pr m psd³⁹⁸ n³⁹⁹ wsjr

necht' přijde páteř, která vzešla ze zad Usirových,⁴⁰⁰

³⁹³ Tuto část mají téměř všechny texty stejně (případně je poškozená, ale pravděpodobně vypadala shodně), pouze Sq10C zapisuje *sntr w^cb*.

³⁹⁴ Ve středoříšských verzích je *srwd* psáno *jsrwd*, zřejmě se jedná o protetické *j* z nejstarší egyptštiny, což poukazuje na dataci (původního) textu dále než do Střední říše. Varianty T9C a Sq10C tuto větu nemají, Sq1Sq zapisuje chybně *jsdt N pn*, a pak končí.

³⁹⁵ Středoříšské texty uvádějí *jd.t-ntr r jwf=f/s*. Vzhledem k honorifické transpozici v jedné z variant (T1C) buď došlo při opisování k vynechání slova *jd.t*, případně bylo celé kompozitum nahrazeno pozdější variantou psaní *stj-ntr* (Wilson 1997: 969).

³⁹⁶ Ve druhém Iufaově textu je forma *s_{dm}.n=f* nahrazeno *s_{dm}=f*.

³⁹⁷ Ve středoříšských variantách jsou vždy uvedeni *nb.wj wr.wj /wr.wj nb.wj hḥt.wj t3-šm^c* (v případě verze T1C pouze *t3*). V obou variantách z Iufaovy hrobky Oba páni byli typicky nahrazeni Oběma paními v rámci pozdědobé demonizace Sutecha a odstraňování zmínek o něm z textů.

³⁹⁸ Druhý Iufaův text uvádí determinativ .

³⁹⁹ Ve středoříšských textech nepřímý genitiv není.

⁴⁰⁰ Verze Sq10C tuto část textu zcela vynechává, ostatní středoříšské verze mají za *jj sntr zp sn* (případně je celá fráze skutečně zapsaná dvakrát). Faulkner (1977: 153) má „corn“, což odpovídá významu slova s determinativem , který některé verze ze Střední říše uvádějí, nicméně v dalších 2 variantách je uveden determinativ , který může mít i „kadidlo“, čemuž odpovídá jak pozdědobý determinativ, tak celkový význam textu. Druhá verze z Iufaovy hrobky je stejná, pouze *jmḥ* vypisuje *jm3ḥ*.

jj mnwr zp sn jj^c.t pr(.t) m wsjr

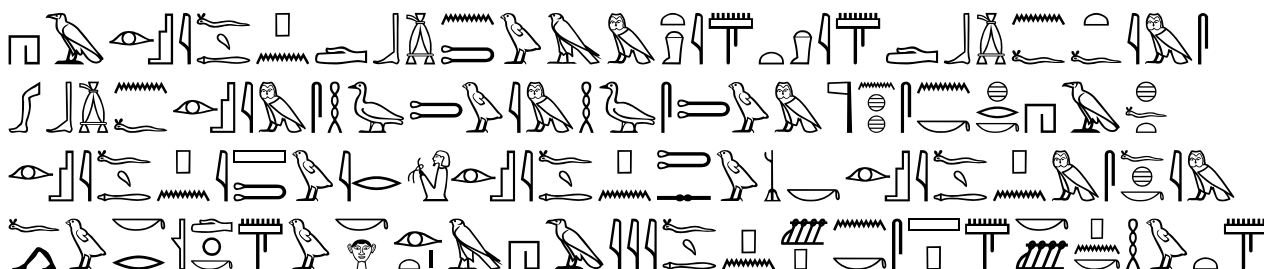
necht' přijde kadidlo *mnwr*, necht' přijde kadidlo *mnwr* necht' přijde končetina, která vzešla z Usira!⁴⁰¹

⁴⁰¹ V Sq10C je za *jj mnwr* navíc věta *jj 3w pr m psdw z3 gb* – „přichází páteř, která vyšla ze zad Gebových.“ BH10x vynechává *pr* a spolu s verzí T9C a T1X končí na tomto místě, stejně Iufaova varianta, BH2C celou tuto část vynechává. Ostatní varianty pokračují textem, který není ani v jednom z Iufaových textů uveden, v níž se zmiňuje očista Horovým okem a vybavení zemřelého vůní/esencí/podstatou Horova oka. Je otázkou, zdali se jedná o jednorázový (Iufaův) zásah do textu, neboť obě verze končí na tomtéž místě, nebo pozdnědobou úpravu, která byla běžná – jiná varianta textu z Pozdní doby však nebyla identifikována.

Říkání 862

K tomuto textu existuje pouze jediná další dochovaná verze, pocházející ze Střední říše, a to značně poškozená. Hays (2012: 192, 600) dává toto říkání do souvislosti s CT 530 a několika říkáními z Textů pyramid s motivem obětování.

Celý text pojednává o zahalování do látky, která má zřejmě ochrannou a obnovovací funkci, a následného obnovení a vymanění z ní. Látka je zde je identifikována s látkou, do níž byl zavinit Usir, a také s Horovým okem.

h3 wjsr jwf-^{č3} pn db3.n tw hrw m t3j.t jmj.t t3j.t

Usire Iufao, Hor tě zahalil do látky⁴⁰²
uprostřed Tait,⁴⁰³

t3y db3.n=f jt.j=f jm=s db3.n=f wjsr jm=s

látky, do které zahalil svého otce, do níž
zahalil Usira.⁴⁰⁴

hs³⁴⁰⁵ tw jm=s hs³=s tw m ntr

Jsi v ní zavinit, ona tě zavine jako boha!

nḥḥ=s n=k hr=k h3 ḥft n wjsr jwf-^{č3} pn

Je pro tebe před tebou pevná, když sestoupila
na tohoto Usira Iufau,

⁴⁰² Ve středoříšských verzích je na tomto místě Horovo oko.

⁴⁰³ Město v Dolním Egyptě (Wb V: 231), zřejmě je zde uveden špatný determinativ, případně byl text chybně opsán z nějaké starší verze.

⁴⁰⁴ Středoříšská varianta má začátek poněkud odlišný: *dd-mdw wjsr N pn db3.n(=j) tw m jr.(t) hrw jmj.t jd.t db3.t.n=f jt.j=f jm=s db3.t.n=f wjsr jm=s* – „Říkání: Usire N, zahalil jsem tě do Horova oka/vybalil jsem tě Horovým okem, které je v látce, té, do které zabalil svého otce, do které zahalil Usira.“

⁴⁰⁵ Středoříšský text má to *ḥtm* namísto *hs³*. Faulkner překládá „it will equip you“ (1978: 40).

j.št. w r wsjr jwf-ꜣ pn

je vyzdobená pro tohoto Usira Iufau.⁴⁰⁶

tzw=k wsjr jwf-ꜣ pn m sfh=k jm=f

Pozvedni se, Usire Iufao, ze svého spoutání v ní,⁴⁰⁷

jw=k r qd=k št.w=k hr jr.t hrw

získáš svou podobu⁴⁰⁸, budeš zahalen Horova oka.

h3 wsjr jwf-ꜣ šzp n=k sšp=k šzp n=k hw.t=k

Ó Usire Iufao, chop se své bílé látky, chop se své látky *hw.t.*⁴⁰⁹

⁴⁰⁶ Středoříšský text je na tomto místě velmi fragmentární.

⁴⁰⁷ Zřejmě jde o vymanění se z látky, do které je zemřelý na začátku textu zabalován, symbolické vysvobození z pout. Posvátné látky a obinadla mumií fungovaly jako ochrana, ale zároveň to byla svým způsobem pouta, ze kterých se zemřelý musel dostat, neboť v říši mrtvých se již v těchto látkách nepohyboval (Assmann 2005: 345).

⁴⁰⁸ Dosl. „přijdeš k“.

⁴⁰⁹ Ve středoříšské verzi chybí „sestup“, ale úsek začíná novým nadpisem *dd-mdw wsjr N.* Posléze pokračuje *šzp=k sšp=k pn hr=k* – „chop se této své bílé látky před tebou“.

Středoříšský text zde uvádí část textu, která v Iufaově variantě není, která je ovšem na tomto místě natolik poškozená, že souvislý text z ní nelze rekonstruovat, objevuje se zde motiv uzdravování Usirova těla a následně těla zemřelého, jeho ochrany a přijímání Horova oka, které jej zahaluje v podobě látky. Spojení Horova oka s látkou *tait* či bohyní Tait se v Textech pyramid objevuje i na jiných místech, jde zřejmě o spojení moci Horova oka a jeho odkazu jak na vybavení obětinami, tak na královskou moc, a moci bohyně Tait, spojované s královskými látkami a vysokým statutem obecně, žádný mýtus spojující tyto dva faktory však není znám (Edwards 1995: 186).

Závěr

Texty rakví?

Tato práce se zabývá Texty rakví, otázkou však je, nakolik spolehlivá je egyptologická definice toho, co Texty rakví vlastně jsou. Prvním problémem je již to, kde je hranice mezi Texty pyramid, Texty rakví a Knihou mrtvých, případně dalšími náboženskými texty, a nakolik se jedná o jeden soubor textů, který byl různě upravován a z nějž byly vybírány a upravovány určité texty či sekvence a měněny v čase a prostoru. Téměř polovina říkání Textů rakví z Iufaoovy hrobky se ostatně vyskytuje i v jiném textovém souboru, ať už se jedná o jejich starší varianty z Textů pyramid, nebo naopak mladší verze z Knihy mrtvých, případně součástí některých rituálních textů (*Stundenwachen*, *s3h.w* texty, motivy z rituálu Otevírání úst).

Některé z Textů rakví obecně jsou prokazatelně více či méně přepracované verze částí Textů pyramid, u jiných takový vývoj sice nelze doložit, nicméně z jejich jazyka a obsahu lze jejich předlohu ve starších textech předpokládat.

Z hlediska tradování textu mohou být již říkání z Textů pyramid rozdělena do tří skupin, a to na texty, které se vyskytují pouze v Textech pyramid a z nějakého důvodu se již dále netradovaly, či o tom alespoň nemáme doklady, texty, které byly následně transformovány do Textů rakví a dále používány, a texty, které byly sepsány o něco později než Texty pyramid (Gestermann 2005: 16). Podobné rozdělení je pak možné použít na různé soubory textů, a to i v Pozdní době v rámci textové transmise – některé texty byly tradovány (téměř) beze změn, jiné byly aktualizovány, pozměněny či upraveny, a v každé době se objevují texty, které byly nově sepsány (von Lieven 2007: 247).

Lze však jen těžko odhadnout, které z Textů rakví byly skutečně sepsány až později, a které z nich měly svou dřívější podobu, jež se do dnešní doby nedochovala, případně fungovaly pouze jako recitované součásti rituálů a písemně byly zafixovány později, což samozřejmě nabízí i otázku, jaké procento takových textů bylo vůbec písemně fixováno a kolik z nich se následně dochovalo, a totéž lze samozřejmě říci i o vztahu mezi Texty rakví a Knihou mrtvých.

Nabízí se otázka, zdali by soubory egyptských zásvětních textů nebylo lépe dělit spíše podle jejich obsahu, než podle jejich umístění v čase a prostoru. Z hlediska formy textu lze ve všech zmíněných souborech nalézt texty, které jsou monologem zemřelého, případně kněze, který mluví o něm nebo v jeho jménu, a na druhé straně říkání, která mají formu dialogu. Z obsahového hlediska se v takových textech objevují různé motivy, např. vybavení zemřelého

obětí, ochrana před podsvětními démony, texty s usirovskými motivy, říkání magického charakteru, kdy se zemřelý v něco či někoho přeměňuje atp. Již v Textech pyramid nacházíme skupiny textů podobného obsahu (obsahové rozdělení Textů pyramid viz např. Hays 2012).

Zajímavé je, že v Textech pyramid, na rozdíl od Textů rakví a Knihy mrtvých, se u jednotlivých říkání nenacházejí přípisky, dávající instrukce tomu, kdo s textem pracuje (Hays 2012: 4), jako například nad kterým amuletem se má daný text odříkat. V Textech rakví u některých říkání tyto přípisky nalezneme, v Knize mrtvých se jich pak nachází podstatně víc, podobně jako přípisky, odkud bylo říkání opsáno, či že bylo několikrát vyzkoušeno. Posledně zmiňované skutečnosti mohou mít samozřejmě souvislost s rostoucím odkazováním na prastaré magické texty a dlouhou rituální tradici, zvláště pak v Nové říši a dále, kdy již byly tyto texty zapisovány jazykem, kterým se dávno nemluvilo. Taková archaizace je pak typická právě pro Pozdní dobu, a zdaleka se netýká jen náboženství a náboženských textů (Manuelian 1994: 1-51).

Dalším problémem je to, nakolik lze tyto texty označit jako zásvětní či užívané ve funerálním kontextu. Již většina Textů pyramid má rituální charakter, a tedy se pravděpodobně jednalo o říkání, sloužící primárně jako texty, recitované při rituálech, a jako zásvětní texty byly použity až druhotně (Morales 2013: 138), případně sloužily oběma těmto účelům najednou. O jejich rituálním využívání a recitování svědčí také to, že byly zapsány až na konci Staré říše, přestože v nějaké podobě musely fungovat již předtím, ať už ke kodifikovanému záznamu a vytesání těchto textů na stěny hrodek vedly jakékoliv důvody. U některých zásvětních textů lze pak najít přípisky, že jsou účinné již na zemi, a mohly tak být využívány jak při rituálech, tak jako např. forma zasvěcování do určitého stupně kněžství. V egyptské literatuře najdeme mnoho textů, které byly užívané jak ve funerální sféře, tak např. při (královských) rituálech nebo dokonce v běžném životě jako magické či dokonce „vědecké“ texty.⁴¹⁰ Od Pozdní doby se pak

⁴¹⁰ Např. rituály pro zahánění Sutecha (Schott 1929, Altmann 2010), kde jsou zapsány nejen výroky, ale i popis samotného rituálu, vykonávaného podle textu v Abydu, jehož opisy byly ale nalezeny ve funerálním kontextu (Altmann 2010: 3), ale mají i vztah např. i k rituálním scénám z chrámu v Karnaku (Altmann 2010: 15), magické texty proti novoročním démonům a moru, které se vyskytují na stěnách Iufaovy pohřební komory, ale také v mytologických a rituálních textech, např. v rituálu pro porážení Apopa (Schott 1929, Altmann 2010), tak v rituálech obnovování moci na nový rok (p.Brooklyn 47.218.50, Goyon 1974) nebo chirurgickém papyru Edwina Smithe (Breasted 1930), kde se říkání pro ochranu před (novoročním) morem velmi podobají zmíněným

často můžeme setkat s fenoménem, který se posléze stává velmi rozšířeným ve 4. a 3.stol.př.n.l., kdy byly rituální texty, které původně sloužily usirovskému kultu, opisovány do jakýchsi příruček, které byly posléze použity jako zásvětní texty (Gill 2015: 133).

Textová tradice a transmise

Prvním dokladem textové transmise v náboženských textech je již transformace některých říkání z Textů pyramid do Textů rakví. Podobný proces však musel probíhat již dříve, kdy byly z rituálních, náboženských a magických textů či zaříkání vybírány části, které byly posléze zapsány na stěny královských hrobek a nějakým způsobem kodifikovány a ustanoveny do sekvencí, nicméně v případě Textů pyramid jsou tyto texty písemně zafixovány až po takovéto úpravě. Přeměna některých částí Textů pyramid na Texty rakví spočívala jak v přenosu na nová média, tak v úpravě, při níž byly vybírány určité části textů, kombinovány navzájem a případně upravovány a přizpůsobovány době, geografické oblasti atp. (Morales 2013 : 3).

Proces, při kterém vznikaly samotné Texty rakví, tak není nepodobný tomu, co se dělo se samotnými Texty rakví v Pozdní době, kdy z nich kněží a písaři vybírali říkání či jejich části, které měly být znovu použity a s větší či menší úpravou vytesány do pozdnědobých hrobek. Práce egyptských kněží a písařů musela být v obou případech velmi podobná, v obou případech byly z obrovského souboru textů vybírány určité části, které měly být zachovány pro budoucnost, případně nadále udržovány v obecném povědomí a aktivní rovině, stejně tak jako musely být některé jejich části záměrně upravovány. Stejně jako Texty rakví v Pozdní době, tak pravděpodobně i Texty pyramid byly ve Střední říši archaickými texty s magickou mocí, psanými prastarým posvátným a rituálním jazykem (Morales 2013: 78), kterému nemuselo být na všech místech vždy správně rozuměno, a zákonitě tak musely v obou procesech vznikat také podobné chyby. Stejně tak byla jednotlivá říkání při takovéto práci cíleně upravována a přizpůsobována době, místu či preferencím majitele hrobky (viz. např. textová transmise některých říkání z Knihy mrtvých, Rössler-Köhler 1991: 285, Theis 2015: 233-234).

Jak však taková staroegyptská filologická práce probíhala, na základě jakých kritérií byly tyto texty vybírány a jak a nakolik byly upravovány?

mytoogickým a rituálním textům. K diskusi hranice mezi zásvětními a rituálními texty vůbec viz např. Luft 2015: 37-73.

To, že textová transmise skutečně ve starém Egyptě fungovala po staletí, lze jasně vidět na některých textech, které se vyskytují od Staré říše až do pobu, kdy byl Egypt pod římskou nadvládou (např. tzv. *Morgnelieder*, Pries 2011: 450). Není náhodou, že řada textů, které byly takto předávány a zůstávaly po staletí téměř beze změn, má rituální charakter, ať už se jedná o části Textů pyramid, přenesených do Textů rakví (Morales 2013 : 46), o celé soubory textů (např. *Stundenwachen*, rituál Otevírání úst) nebo části textů, které se vyskytují právě např. v Textech rakví, a posléze byly začleněny do *s3h.w* rituálů (Assmann 2008: 180–181). Tyto texty byly tedy stále aktivně využívány při pohřebních či jiných rituálech.

Texty mohly být kopírovány přímo ze starších monumentů, nebo z papyrů v chrámových archivech či knihovnách, kde byly náboženské texty uchovávány (Kahl 1999 : 289; von Lieven 2007: 242–3). Již ve variacích Textů pyramid, zapsaných na středoříšských rakvích, se objevují varianty psaní některých úseků, které se neshodují s textem v žádné ze staroříšských pyramid, a musely vzniknout sloučením několika variant a jejich následnou úpravou, případně prací s verzemi textu, které byly uchovávány v archivech a psány hieratikou, o čemž svědčí také některé chyby, zapříčiněné zjevně špatnou interpretací právě hieratického písma (Thompson 1976: 17–18).

Vzhledem k tomu, že egyptské náboženské texty nebyly nikdy striktně kanonizované, bylo možné při práci s nimi využívat jejich různých variant a odlišných tradic. To, že i v kodifikovaných textech panovala určitá flexibilita, je patrné již z variant jednoho textu, pocházejícího ze stejného období, ať již se podíváme na Texty pyramid, Texty rakví nebo třeba Knihu mrtvých.

Jelikož v rámci textové transmise musely být vybírány určité texty podle nějakých kritérií, vznikaly tak v podstatě nové soubory textů a nové textové sekvence. V hrobkách Pozdní doby se z Textů rakví neustále opakují tatáž říkání, a to dost často i ve stejných sekvencích. Je jasné, že nepřeborné množství egyptských náboženských textů muselo být nějakým způsobem tematicky rozděleno. Tematické sekvence se tak objevují již od Textů pyramid (viz Hays 2012), a již z toho, jak jdou takové texty za sebou v jednotlivých hrobkách, či v případě Textů rakví na sarkofázích, lze vypožorovat, že k sobě byla řazena říkání s podobným obsahem, případně texty, vztahující se například k jednomu určitému rituálu. Takové sekvence byly pak v rámci textové transmise předávány dál jako celky. Příkladem takových textů, které se objevují v pozdějších hrobkách a byly součástí jedné sekvence již od Textů pyramid, jsou například PT 408 a 409,

kteře se později objevují jako CT 207 a 208, zajímavé je ovšem to, že v Pozdní době se oba texty objevují, ale nikoli již ve stejné sekvenci.

Naopak další Texty rakví se v pozdědobých hrobkách nacházejí v sekvencích pravidelně, a to např. CT 151 - CT 625 - CT 716, přičemž CT 151 a CT 625 se u sebe opět vyskytují již na některých rakvích Střední říše (Gestermann 2005: 393–5), kteroužto sekvenci můžeme vidět i v Iufaově hrobce. Někdy se v pozdnědobých hrobkách vyskytují stejné texty, které jsou však rozděleny do jiných sekvencí, tak např. v hrobce Pedinieseho se nachází sekvence CT 227 – CT 529 – CT 352 – CT 301 – CT 363 – CT 429 (Gestermann 2005: 410). Všechny Texty rakví z této sekvence se nacházejí i v Iufaově hrobce, přičemž jsou sem však přidána další říkání z Textů rakví navíc – tak po CT 227 následuje CT 206, a to ve značně upravené podobě, a po CT 352 následují ještě říkání CT 301 a 457.

V Pozdní době se však v sekvenci objevují některé texty, jejichž posloupnost není v dřívějších obdobích doložena, ale v pozdějších textech se objevují v sekvencích pravidelně, případně začaly být považovány za jediný text. V případě Textů rakví se jedná např. o CT 363 a 429, které se později staly součástí *s3h.w* textů jako jediné říkání (Assmann 2008 : 107, 180–181). Takovéto změny nejsou právě v rámci rituálních textů nijak neobvyklé – např. v případě, že takovéto texty byly zapisovány na zdi chrámů, musely být rozvrženy tak, aby se vešly na stěnu, a některá říkání tedy byla značně zkrácena, případně z nich byly vybrány pouze některé části, a to tak, aby hlavní myšlenky textu zůstaly zachovány (Pries 2011: 453–5). Výsledné výňatky z textů pak mohly být začít brány jako jediný text, případně jako nová sekvence, což může být jedním z důvodů, proč se v Pozdní době vyskytují sekvence říkání, která se v dřívějších obdobích pohromadě nevyskytují, a také toho, proč některé z těchto sekvencí nalezneme téměř v každé hrobce Pozdní doby, která obsahuje náboženské texty – takto upravené sekvence nebo jejich části mohly být následně včleněny i do rituálů a stát se jejich součástí, případně být zakomponovány do obvyklé výzdoby hrobek.

Z některých navzájem podobných textů, které se zde ovšem v jedné sekvenci nevyskytují, byla také vyselektována místa, která se v nich opakovala dvakrát (např. CT 184 a 188, kdy říkání 188 bylo značně zkráceno, zřejmě proto, že v CT 184 se nachází téměř totožná pasáž).

Pozdnědobé Texty rakví jsou si navzájem dosti podobné z hlediska jazyka i ortografie, a často se zde také opakují stejná témata, jako např. vybavování zemřelého obětinami, předstupování před bohy, otevírání cest a dveří atp. Zajímavé je, že pokud je některé říkání dochované v Pozdní době několikrát, často se v něm opakuje stejná ortografie, a to včetně chyb, a

celkově vykazují Texty rakví, tradované v Pozdní době, mnohem menší variabilitu, než různé verze textů ze Střední říše, což naznačuje možnost, že pozdědobé Texty rakví mohly mít stejnou předlohu či být součástí stejné textové tradice, sbírky, která se tradovala napříč staroegyptskými dějinami (Gestermann 2005: 410). Z tohoto hlediska je velmi zajímavé, že v Iufaově hrobce se na jedné straně nacházejí právě takovéto texty, včetně např. zmíněné pozdnědobé ortografie, ale také říkání, která jsou psaná velmi archaickým jazykem a v celém období mezi Střední říší a Pozdní dobou nejsou jinde doloženy.

Archivy a knihovny

Asi u čtyř stovek říkání z Textů rakví jsou doložitelné jejich předobrazy v Textech pyramid (Morales 2013: 31), a u mnohých z nich lze takový původ předpokládat na základě jazyka i podobnosti obsahu, což svědčí o tom, že v Egyptě existovala místa, kde takováto práce probíhala a kde byly vzdělaným osobám přístupné starší texty, z nichž byla vybírána říkání, která posléze známe jako Texty pyramid. Tyto knihovny byly zřejmě situovány poblíž velkých chrámů a kultovních center, v případě Textů pyramid se tedy zřejmě jednalo o Héliopolis a/nebo Memfis (Morales 2013: 146), později pak např. Théby, Saje a další významná kultovní centra. Vzhledem k obsahové variabilitě textů se jistě jedná o sloučení několika lokálních tradic dohromady, tyto texty tedy nebyly nikdy všechny shromážděny na jednom místě (Morales 2013: 34).

Představa archivů či knihoven, kde byly (nejen) náboženské texty uchovávány a opisovány nabízí myšlenku, že některé texty, které nebyly v jisté fázi do běžně využívaných sekvencí a rituálních textů již začleněny, zde mohly ležet po dlouhou dobu pouze v několika rukopisech (Morales 2013: 32), a následně znovu objeveny a použity po letech či dokonce staletích, což by vysvětlovalo to, že pro některé texty v Pozdní době není doložitelná žádná textová transmise mezi staršími obdobími a Pozdní dobou (Assmann 2002: 15), jako je tomu s některými texty z Iufaovy hrobky, které se objevují pouze ve Střední říši, případně mají ještě paralelní říkání v Textech pyramid, a následně je nalezneme až v Iufaově hrobce z Pozdní doby.

Dokladem pro egyptskou tradici práce s archaickými náboženskými texty je již značná variabilita textů - např. středoříšské varianty Textů pyramid nemohly být mechanicky kopírovány přímo ze staroříšských hrobek, neboť se mnohdy od všech dochovaných staroříšských Textů pyramid značně liší (Thompson 1976: 18). Podobně o této skutečnosti svědčí také variabilita jednotlivých říkání, ať už se jedná o Texty pyramid, Texty rakví nebo Knihu mrtvých, která nejen

že byla upravována podle preferencí majitele hrobky, ale musela existovat v různých variacích, o čemž svědčí např. různé nadpisy týchž textů.

Aktivní práce se starými texty je doložena i glosovanými a komentovanými texty - např. k rituálům porážení Sutecha je kromě hieroglyfického textu dochován i protodémotický komentář, který v novějším jazyce vysvětluje některé pasáže textu (Altmann 2010: 4).

Ostatně již sami staří Egypťané se často odvolávají na autoritu starých textů, které byly nalezeny v chrámech, případně o učených kněžích, kteří měli přístup k textům, k nimž se běžný člověk nedostal - např. p.Westcar (Buck 1968), mennoferská theologie (Breasted 1901), Setne I (Griffith 1900) nebo příručka Selketina kněze (p.Brooklyn 47.218.48, Sauneron 1989), je tedy patrné, že místa, kde se texty uchovávaly, nepochybně existovala, a přístup do nich byl nějakým způsobem omezen (Eyre 2013: 286), ať už postavením, vzděláním, nebo např. příslušností ke kněžstvu nějakého boha či konkrétního chrámu.

Obecně se předpokládá, že takové archivy či knihovny musely existovat, s jejich doklady je to však poněkud obtížnější. Pro existenci knihoven či scriptorií, v nichž se uchovávaly náboženské a zásvětní texty, bylo usuzováno již z různých variant Textů pyramid a jejich následné transmise - nejen že takové archivy či knihovny musely existovat, ale zřejmě zde byly uchovávány i varianty opisů starších textů, které mohy či nemusely být již použity v nějaké konkrétní hrobce, ať už královské či soukromé (viz např. Thompson 1976: 20). Domy života, o nichž se mívá, že sloužily jako knihovny, skriptoria a centra vzdělanosti, a kde byly, na rozdíl od různých administrativních archivů, zřejmě uchovávány právě náboženské texty (Quirke 1996: 397), jsou poprvé zmíněny ve Staré říši (např. v hrobce Šepseskafancha v Abúsíru je mezi jeho tituly i titul „kněz boha Chnuma, který je na čele Domu života a Domu ochrany“, viz Bárta 2014: 8), v ptolemaiovských chrámech se pak objevují tzv. „domy knih“ (*pr-md3.t*) se seznamy titulů, které zde byly pravděpodobně uchovávány, jedná se však o místnosti velmi malé, a tedy zřejmě nešlo o zmíněné velké knihovny (Eyre 2013: 309).

Největší doposud známý objevený archiv pochází z Tebtynidy, a obsahuje texty různého žánru, od náboženských, přes narativní až po vědecké, datované zhruba od 1.stol.př.n.l. do 1.stol.n.l., přičemž texty náboženské a kultické povahy převyšují texty ostatní (Rynholt 2005: 146-7). Některé z těchto textů se dochovaly v několika kopiích, je tedy zjevné, že knihy, které byly známé a významné, mohly být uchovávány i na jednom místě v několika verzích, z nichž pak mohly být selektovány a sestavovány nové textové edice, a do nichž mohlo být v případě práce (nejen) s náboženskými texty nahlíženo. Někdy je tentýž text dochován i v odlišných

písmech a/nebo jazycích (např. tzv. Kniha Fajjúmu se dochovala v hieroglyfech, hieratice i démotštině, Ryholt 2005: 148), evidentně se v takových knihovnách mohly nacházet i varianty téhož textu různého stáří, případně opisy mnohem starších textů. Kromě kněžských příruček se v archivu v Tebtynidě dochovalo několik textů, které sloužily kněžím jako „učebnice“, podle kterých se učili hieroglyfické písmo a klasickou egyptštinu (Ryholt 2005: 151), což opět svědčí o tom, že kněží v Pozdní a Řecko-římské době se starými (náboženskými) texty pracovali a snažili se jim porozumět. Existence takovýchto knihoven a archivů i práce v nich je však doposud velmi málo prozkoumaná a představuje zajímavý směr dalšího výzkumu.

Texty rakví a další texty z Iufaovy hrobky

Otázkou zůstává, kdo měl do takových archivů a knihoven přístup, kdo mohl takové texty číst a pracovat s nimi a jak moc flexibilní byl výběr textů, které si chtěl dotyčný nechat zapsat do své hrobky. V Iufaově případě se jedná skutečně o velmi neobvyklý soubor textů, kde se objevují prastará říkání, pocházející pravděpodobně právě z nějakého takovéhoho archivu nebo knihovny, a která nejsou v Pozdní době jinde doložena, ale také texty, které jsou posléze doloženy až mnohem později (např. p.Berlin 13424 – Schott 1957). Více než k polovině Iufaových Textů rakví neexistuje soudobý paralelní text, a většina z takových textů není doložena jindy než ve Střední říši, případně ještě ve Staré říši v rámci Textů pyramid, kromě několika, které se pak objevují v *s3h.w* textech – tato transmise však zjevně musela jít jinou cestou. Na jednotlivých říkáních vidíme cílenou úpravu, mnohdy založenou na několika různých variantách textu z různých dob, jindy proměněnou podle dobových představ či pravděpodobně podle Iufaových představ a preferencí, a v říkáních, která se v Iufaově hrobce objevují dvakrát, lze dokonce pozorovat odlišnou úpravu variant jediného textu v rámci jedné hrobky – jednotlivá říkání tedy byla cíleně vybírána a jednotlivě upravována.

Jelikož se ve velké části případů jedná o texty, které se v Pozdní době jinde nevyskytují, Iufa sám a/nebo člověk, který byl pověřen výzdobou jeho hrobky, musel mít zřejmě přístup do některého chrámového archivu či archivů, kde se takové texty daly nalézt a následně použít. Jelikož již v Iufaových Textech pyramid se nacházejí varianty zápisu některých částí textů, které nejsou v žádné z pyramid doloženy (Landgráfová 2015: 40), a na některých Textech rakví je pozorovatelné, že Iufaův text musel být přepisován z lépe dochované varianty, než je doložený text ze Střední říše, lze předpokládat, že minimálně některé Iufaovy texty byly vskutku opisovány

z materiálu, uchovávaného v některé takové knihovně – vzhledem k charakteristice Pozdní doby, která je typická svým návratem k dřívějším obdobím egyptských dějin a archaizací, není nepravděpodobná myšlenka, že kněží a vzdělanci staré nábožensko-magické texty právě v této době vyhledávali.

Diskutabilní je, nakolik byla takováto praxe běžná. Je nasnadě, že takováto výzdoba hrobky rozhodně nebyla obvyklá, na druhou stranu je zde ale minimálně jeden příklad s podobně unikátními texty, hrobka TT33, jistá společenská vrstva si tedy mohla takto unikátní výzdobu dovolit, a tedy musela mít k takovým archaickým textům přístup. Nabízí se samozřejmě také otázka, nakolik byla práce se starými texty v chrámech či chrámových knihovnách v jistých kruzích běžná, a nakolik mohlo jistou zvláštnost tvořit pouze vytesání takových textů na stěny pohřební komory či sarkofágu, ať už se jedná o prastará či přepracovaná říkání z Textů pyramid, Textů rakví či Knihy mrtvých, nebo doposud jinde nedoložené mýty či původně královské rituály, které ve výzdobě Iufaovy hrobky též najdeme.

Osobami, které měly k těmto textům přístup, byli pravděpodobně vysoce postavení kněží či osoby s nějakým příslušným vzděláním. V této souvislosti je pozoruhodné, že jediný Iufaův doložený titul je *hrp-ḥw.w-n.t* (Bareš-Smoláriková 2008: 92), o jehož interpretaci však stále panují pochybnosti. Tento titul se objevuje už od Staré říše, kde jsou jeho nositelé velmi často titulováni také jako kněží-přečitatelé, relativně často se pak objevuje v Pozdní době, což zjevně souvisí se vzrůstem moci a prestiže Sají v této době, jeho přesná povaha ani pole působnosti není známo, a není dokonce jasné ani to, zda se jedná o titul kněžský či administrativní.⁴¹¹

Iufaovy texty, a to nejen Texty rakví, jsou často spojeny s Héliopolí a obecně s oblastí Delt. V Textech rakví se jedná například o skutečnost, že Héliopolis je zmiňovaná namísto jiných měst či míst (v CT 167 nahrazuje dokonce „nebesa“), případně na místech, kde v originálních textech žádná města či místa zmiňována nejsou. Otázkou je, nakolik se jednalo o Iufauvu inovaci či odlišnost textové tradice, kterou použil, a nakolik šlo o textové varianty, které byly v Pozdní době běžné, neboť v některých pozdních verzích textů se Héliopolis, na rozdíl od středoříšských variant, vyskytuje vždy, na jiných místech ji však nalezneme pouze u Iufay. Z 29 říkání v Iufauvě hrobce je ve 12 Héliopolis zmíněna explicitně, a minimálně v dalších 5 se objevují odkazy na héliopolskou teologii.

⁴¹¹ K diskusi významu tohoto titulu viz např. Sayed 1976, Goyon 1971, Jelínková 1960.

Návaznost na Deltu a Héliopolis se ovšem neprojevuje pouze v Textech rakví, ale naopak a především v dalších textech z Iufaovy hrobky, které (prozatím) nemají paralely, případně se jedná o původně královské rituály, spojené např. se slunečními mýty a héliopolskou teologií. Na západní stěně Iufaovy hrobky se nachází „hadí encyklopedie“ (Landgráfová-Janák 2016, v tisku), v níž se objevují různí mýtičtí hadi, kteří se podle textů, které k nim náležejí, sami vyskytují v Héliopoli, případně se tam objevuje některá z jejich manifestací. Výzdoba západní stěny je propojena s výzdobou stěny východní, na níž se nachází Tutu jako vládce démonů, kteří šíří zlo a nemoci v období egyptského nového roku, přičemž zmínky o nich a podobné motivy nalezneme v mnoha jiných textech, např. se objevují v rituálech pro odražení Apopa a zla obecně, nebo v rituálech porážení Sutecha, které mají velmi těsný vztah k Héliopoli, jež se zde mezi toponymy objevuje zdaleka nejčastěji, přestože se samy odehrávají v Abydu, a odkazují také na podobné mýty jako tzv. legendy z Delt (Altmann 2010: 187, Meeks 2008). Na severní stěně Iufaovy pohřební komory se pak nachází očištný rituál, spojený s posvátným jezírkiem v Héliopoli, a vztahující se původně ke korunovačním očištným rituálům (p.Berlin 13242 - Schott 1957; Quack 2013). Tento rituál je zde také doprovázen odkazy na pozadí v mýtech, které se těsně vztahuje k Héliopoli a místní teologii a kosmogonii.

Otázkou je také to, jaké bylo kritérium výběru konkrétních říkání z celého souboru. V Iufaových Textech rakví se často opakují tatáž témata, a to vybavování zemřelého obětinami, plavba na boží bárce, otevírání dveří či cest a vstupování před bohy. Některá témata, typická pro Texty rakví, zde ale naprosto chybí – např. oslovování strážců podsvětí jejich jmény, přeměny zemřelého v nějaké konkrétní bytosti (kromě slunečních božstev a Usira), nebo ochranná zařikání proti podsvětním démonům, ať už o by se jednalo o zařikání proti nim, nebo ochranná říkání např. pro srdce nebo tělo zemřelého. Obsahově tak Iufaovy Texty rakví spíše připomínají Texty pyramid. Důvodem vynechání nebezpečí v podsvětí a ochranných říkání může být ostatní výzdoba Iufaovy hrobky, především stěn pohřební komory, kde se nachází mnoho božstev a démonů, která mohla zemřelého ochraňovat, a kde se také zmiňuje zasvěcení do určitých znalostí, které měly takové vědomosti a ochranu zajistit – Iufaa tedy mohl být, nebo se považovat za zasvěceného pomocí těchto magických textů, a proto mohla být ze souboru Textů rakví do jeho hrobky vybrána právě ta říkání, která se již netýkají nebezpečného průchodu podsvětím, ale která se odehrávají na jiné rovině, kdy již zemřelý předstupuje před bohy, případně bez překážek prochází všemi cestami, je ospravedlněn, a jedná v podsvětí tak, jak si přeje (výrazný příklad takovéto úpravy i v rámci jendoho konkrétního textu je vidět např. na CT 206).

Takový výběr napovídá, že v Pozdní době bylo se starými nábožensko-magickými texty aktivně pracováno – na jednu stranu zde vidíme snahu co nejvíce se přiblížit archaickým textům, opisovat prastará magická zařikání a zachovat jejich smysl, na druhé straně je zde však patrná selekce, úprava pro konkrétní osobu a místo a výběr takových textů, aby odpovídaly celkové koncepci výzdoby hrobky.

Iuľaův soubor Textů rakví tak díky neobvyklým textům, které obsahuje, a pro které doposud neexistuje žádná paralela v Pozdní době, a odchylkám od původních variant často posouvá dosavadní interpretace těchto textů, ale ze stejných důvodů zároveň ponechává mnoho otevřených otázek.

Bibliografie

Prameny

- Chirurgický papyrus Edwina Smithe (Breasted 1930)
Kniha mrtvých (Budge 1898, Naville 1886)
Menoferská theologie (Breasted 1901)
Naučení pro krále Merikarea (Helck 1977)
Papyrus Jumilhac (Vandier 1965)
Papyrus British Museum 10252 (Schott 1929, Altmann 2010)
Papyrus Berlin 13242 (Schott 1957)
Papyrus Brooklyn 47.218.48 (Sauneron 1989)
Papyrus Brooklyn 47.218.50 (Goyon 1974)
Papyrus Brooklyn 47.218.84 (Meeks 2008)
Papyrus Louvre 3129 (Schott 1929, Altmann 2010)
Papyrus Westcar (Erman 1890)
Ptahhotepovo naučení (Žába 1956)
Rituál otevírání úst (Otto 1960)
Setne I (Griffith 1900)
Stundenwachen (Junker 1910, Pries 2011)
Texty rakví (Buck 1935 - 61)
Texty pyramid (Sethe 1908 – 1910, Allen 2013)
Texty z Iufaovy hrobky

Literatura

Allen, J.P. 2013: A new concordance of Pyramid texts, Providence, Brown University.

Allen, J. P. 2000: *Middle Egyptian : an introduction to the language and culture of hieroglyphs*. Cambridge : Cambridge University Press.

Allen, J. P. - Manuelian, Peter der : 2005 *The ancient Egyptian pyramid texts*, Atlanta : Society of Biblical Literature.

Allen, T. G. - Blaisdell-Hauser, E. : 1974 *The Book of the Dead or going forth by day: ideas of the ancient Egyptians concerning the hereafter as expressed in their own terms*. Chicago: University of Chicago Press.

Alltenmüller, H., 1967: Ein Opfertext der 5. Dynastie, Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Abteilung Kairo 22, S. 9–18.

Altmann, V. 2010: *Die Kultfrevler des Seth: die Gefährdung der göttlichen Ordnung in zwei Vernichtungsritualen der ägyptischen Spätzeit (Urk. VI)*. Wiesbaden: Harrassowitz.

Assmann, J. 2008 : *Altägyptische Totenliturgien, . Band 3: Osirisliturgien in Papyri der Spätzeit*. Supplemente zu den Schriften der Heidelberger Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse 20. Heidelberg: Winter.

Assmann, J. 2005 : *Death and salvation in ancient Egypt*. Ithaca: Cornell University Press.

Assmann, J. 2002 : *Altägyptische Totenliturgien Band 1: Totenliturgie in den Sargtexten des Mittleren Reiches*. Supplemente zu den Schriften der Heidelberger Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse 14. Heidelberg: Universitätsverlag C. Winter.

Bareš, L.-Smoláriková, K. 2011: *Abusir XXV: the shaft tomb of Menekhibnekau*. 1. vyd. Prague: Czech Institute of Egyptology, Faculty of Arts, Charles University in Prague.

Bareš, L.-Smoláriková, K. 2008 : *The shaft tomb of Iufaa*. Prague: Czech Institute of Egyptology, Faculty of Arts, Charles University in Prague.

- Bareš, L. 1999: *Abusir IV: the shaft tomb of Udjahorresnet at Abusir*, Praha: Karolinum.
- Barsanti, A. – Maspero, G., 1900: Fouilles autour de la pyramide d'Ounas (1899-1990), in: *Annales du Service des Antiquités de l'Égypte* 1, 149-190, 230-285.
- Bárta, M. 2014 : Největší z lékařů. Hrobka Šepseskafancha, lékaře Horního a Dolního Egypta, in: *Pražské egyptologické studie XII*, 3–10.
- Barta, W. 1973: Bemerkungen zu einem alten Götterhymnus, In: *Revue d'égyptologie* 25, 84-91.
- Bonnet, H. 1952 : *Reallexikon der ägyptischen Religionsgeschichte*, Berlin: Gruyter.
- Borghouts, J. : 2010 *Egyptian : an introduction to the writing and language of the Middle Kingdom*. Leiden : nederlands Instituut voor het Nabije Oosten.
- Breasted, J.H. 1920: *The Edwin Smith surgical papyrus: published in facsimile and hieroglyphic transliteration with translation and commentary in two volumes*. Chicago: University of Chicago Press.
- Bresciani, E., S. - Pernigotti - M. P. Giangeri Silvis, M.P., 1977: *La tomba di Ciennehebu, capo della flotta del re*, Biblioteca degli studi classici e orientali 7; Serie egyptologica: tombe d'età saïtica a Saqqara 1. Pisa: Giardini.
- Breasted, James H. : 1901 The philosophy of a Memphite priest, in: *Zeitschrift für ägyptische Sprache und Altertumskunde* 39, 39-54.
- Buck, A. de : 1935 – 61 *The Egyptian Coffin text, I – VII*, Chicago: University of Chicago Press.
- Budge, E. 1898: *The book of the dead : the chapters of coming forth by day*. London : Kegan Paul International.
- Buhl, M.-L. 1959 : *The late Egyptian anthropoid stone sarcophagi*. Kobenhavn: National Museet Kobenhavn.

- Burkard, G., 1977: *Textkritische Untersuchungen zu agyptischen Weisheitslehren des Alten und Mittleren Reiches*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Carrier, C. 2004 : *Textes des sarcophages du Moyen Empire égyptien*. Paris: Rocher.
- Coppens, F. 2009: The tomb of Padihor, in: Coppens, F. - Smoláriková, K. : *Abusir XX: lesser Late period tombs at Abusir. The tomb of Padihor and the anonymous tomb R3*, 23-84. Prague: Czech Institute of Egyptology, Faculty of Arts, Charles University in Prague. [Including a chapter "An Arabic inscription in Padihor's shaft tomb" by František Ondráš on p. 82-83].
- Daressy, G., 1895: G. Inscriptions du tombeau de Psametik à Saqqarah, in: *Recueil de travaux relatifs à la philologie et à l'archéologie égyptiennes et assyriennes* 17, 17-25.
- Drioton, É., 1955: Textes religieux de tombeaux saïtes, in: *Annales du Service des Antiquités de l'Égypte* 52, 105-128.
- Dümichen, J. 1884-1894: *Der Grabpalast des Patuamenap in der thebanischen Nekropolis: in vollständiger Copie seiner Inschriften und bildlichen Darstellungen und mit Übersetzung und Erläuterungen derselben*, 3 vols. Leipzig: J. C. Hinrichs.
- Dunand, F.- Zivie-Coche, C. 2005: *Gods and Men in Egypt: 3000 BCE to 395 CE*, Cornell University Press.
- Edel, E. : 1955 *Altägyptische Grammatik*, Roma : Pontificium Institutum Biblicum.
- Edwards, S.: 1995 : The symbolism of the eye of Horus in The Pyramid Texts, University College of Swansea (disertační práce).
- Erman, A. a Grapow H. : 1955 : *Wörterbuch der aegyptischen Sprache*, Berlin: Akademie Verlag.
- Erman, A., 1890 : *Die Märchen des Papyrus Westcar*. Berlin: Spemann.
- Eyre, C. 2013 : *The use of documents in Pharaonic Egypt*, Oxford studies in ancient documents. Oxford: Oxford University Press.

- Faulkner, R. O. : 1973 - 78 *The ancient Egyptian Coffin texts, I-III*, Warminster: Aris & Phillips.
- Faulkner, R. O. : 2004 *The ancient Egyptian Coffin texts: spells 1-1185 and indexes*.
- Gauthier, H., 1927: Une tombe d'époque saïte à Héliopolis, In: *Annales du Service des Antiquités de l'Égypte* 27, 1-18.
- Gestermann, L. 2005 : *Die Überlieferung ausgewählter Texte altägyptischer Totenliteratur ("Sargtexte") in spätzeitlichen Grabanlagen*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Gestermann, L., 1992: Zu den spätzeitlichen Bezeugungen der Sargtexte, In: *Studien zur altägyptische Kultur*, 19, 117 – 132).
- Gill, A.-K. 2015 : The Spells against Enemise in the Papyrus of Pawerem (P. BM EA 10252): a preliminary report, In : Backes, Burkhard and Jacco Dieleman (eds), *Liturgical texts for Osiris and the deceased in Late Period and Greco-Roman Egypt / Liturgische Texte für Osiris und Verstorbene im spätzeitlichen Ägypten: proceedings of the colloquiums at New York, 6 May 2011, and Freudenstadt, 18-21 July 2012*, 133-144. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Goebis, K., 1998: Some cosmic aspects of the royal crowns. In Eyre, C. J. (ed.), *Proceedings of the Seventh International Congress of Egyptologists, Cambridge, 3-9 September 1995*, 447-460. Leuven: Peeters.
- Goebis, K., 2008 : *Crowns in Egyptian funerary literature: royalty, rebirth, and destruction*. Oxford: Griffith Institute.
- Goedicke, H. 1969-70 : An Egyptian claim to Asia , in: *Journal of the American Research Center in Egypt* 8, 11–27.
- Goyon, J.C. 1974: *Confirmation du pouvoir royal au Nouvel An (Brooklyn Museum 47.218.50)*. Brooklyn: Brooklyn Museum.
- Goyon, J.C. 1971 : L'origine et le sens du titre tardif et variantes, In: *Bulletin de l'Institut Français d'Archéologie Orientale* 70, 75-81.

Guksch, H., 1995: *Die Gräber des Nacht-Min und des Men-cheper-Ra-seneb: Theben Nr. 87 und 79*. Photographs by D. Johannes, Archäologische Veröffentlichungen, Deutsches Archäologisches Institut, Abteilung Kairo 34. Mainz: Zabern.

Griffith, F.L., 1900: *Stories of the High Priests of Memphis : The Sethon of Herodotus and the Demotic Tales of Kmauas*, Oxford.

Hannig, R. : 2003 *Ägyptisches Wörterbuch Bd. 1 : Altes Reich und Erste Zwischenzeit*, . Mainz am Rhein: Zabern.

Hannig, R. : 2006 *Großes Handwörterbuch: Ägyptisch - Deutsch (2800-950 v. Chr.) : Die Sprache der Pharaonen*, Mainz: Zabern (4.vydání).

Hannig, R.: 2006 *Ägyptisches Wörterbuch Bd. 2 : Mittleres Reich und Zweite Zwischenzeit*, Mainz am Rhein: Zabern.

Hodge, Carleton T. : 1975 : *Ritual and writing: An inquiry into the origin of Egyptian skript*, In: Kinkade, M.D., Hale, K.L. a Wener, O. (eds.) : *Linguistics and anthropology: In honor of C.F.Voegelin*, Peter Rider Press, Lisse, s. 331 – 350.

Janák, J. 2012 : *Staroegyptské náboženství II : Život a úděl člověka*, Praha, OIKOYMENH.

Janák, J. 2005 : *Brána nebes: bohové a démoni starého Egypta*. 1. vyd. Praha: Libri.

Jansen-Winkel, K. 1996 : *Spätmittelägyptische Grammatik der Texte der 3. Zwischenzeit*. Wiesbaden: Harrassowitz.

Jelínková, E. 1950 : *Recherches sur le titre xrp Hwwt nt "administrateur des domaines de la couronne rouge"*, In: *Annales du Service des Antiquités de l'Égypte* 50, 321-362.

Junge, F. 2008 : *Einführung in die Grammatik des Neuägyptischen*, 3. präpar. vyd. Wiesbaden: Harrassowitz, 2008.

Junker, H. 1942 : *Der sehende und blinde Gott (Mxntj-irtj und Mxntj-n-irtj)*, Sitzungsberichte der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse 1942 (7). München: Bayerische Akademie der Wissenschaften.

Junker, H. 1910: *Die Stundenwachen in den Osirismysterien nach den Inschriften von Dendera, Edfu and Philae*. Wien: Hölder [Kommiss.]

Junker, H. 1903 : *Über das Schriftsystem im Tempel der Hathor in Dendera*. Berlin: Schaefer.

Jürgens, P. 1995: *Grundlinien einer Überlieferungsgeschichte der altägyptischen Sargtexte: Stemmata und Archetypen der Spruchgruppen 30-32 + 33-37, 75(-83), 162 + 164, 225 + 226 und 343-345*, Wiesbaden: Harrassowitz

Kahl, Jochem 1996: *Steh auf, gib Horus deine Hand: die Überlieferungsgeschichte von Altenmüllers Pyramidentext - Spruchfolge D*. Wiesbaden: Harrassowitz.

Kahl, Jochem 1999 : *Siut-Theben: zur Wertschätzung von Traditionen im alten Ägypten*. Probleme der Ägyptologie 13. Leiden: Brill.

Kahl, J. 2004 : Religiöse Sprachensibilität in den Pyramidentexten und Sargtexten am Beispiel des Namens des Gottes Seth, In: Bickel, Susanne and Bernard Mathieu (eds), *D'un monde à l'autre: Textes des Pyramides & Textes des Sarcophages. Actes de la table ronde internationale, "Textes des Pyramides versus Textes des Sarcophages", IFAO - 24-26 septembre 2001*, 219-246. Le Caire: Institut français d'archéologie orientale.

Kees, H., 1922 : Ein alter Götterhymnus als Begleittext zur Opfertafel, In: *Zeitschrift für ägyptische Sprache und Altertumskunde* 57, s. 92-120.

Kloth, N. 2002 : *Die (auto-) biographischen Inschriften des ägyptischen Alten Reiches: Untersuchungen zur Phraseologie und Entwicklung*. Hamburg: Buske.

Kurth, D. 2010: *A Ptolemaic sign-list: hieroglyphs used in the temples of the graeco-roman period of Egypt and their meanings*. Hützel: Backe-Verlag.

Kurth, D. 2008: *Einführung ins Ptolemäische: eine Grammatik mit Zeichenliste und Übungsstücken*.

Landgráfová, R. – Janák, J., 2016: Hadí encyklopedie egyptského kouzelníka: z textů v pohřební komoře kněze Iufay v Abúsíru, In: *Pražské egyptologické studie XVI* (v tisku).

Landgráfová, Renata 2015. "Creative copying": notes on text tradition and alteration evidenced in multiple-occurring texts in the shaft tomb of Iufaa at Abusir, In: Neunert, Gregor, Henrike Simon, Alexandra Verbovsek and Kathrin Gabler (eds), *Text: Wissen - Wirkung - Wahrnehmung: Beiträge des vierten Münchner Arbeitskreises Junge Ägyptologie (MAJA 4), 29.11. bis 1.12.2013*, Wiesbaden: Harrassowitz, 31-58.

Lapp, G., 1994: Die Stelenkapelle des kmz aus der 13. Dynastie, in: *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Abteilung Kairo* 50, 231-252.

Leitz, C. 2002 – 3 : *Lexikon der ägyptischen Götter und Götterbezeichnungen*, Leuven: Peeters [Orientalia Lovaniensia analecta 110 - 116, 129].

Lepsius, R., 1900: *Denkmäler aus Ägypten und Äthiopien III* : Text / hrsg. von Eduare Naville, Unter Mitwirkung von Ludwig Borchardt bearb. von Kurt Sethe.

Lieven, A. von 2007: *Grundriss des Laufes der Sterne: das sogenannte Nutbuch*. Copenhagen: The Carsten Niebuhr Institute of Ancient Eastern Studies [u.a.].

Luft, D. C. 2015. Funerär und liturgisch: Gedanken zur Verbindung von Inhalten, Funktionen und Verwendungsbereichen altägyptischer religiöser Texte, In: Backes, B. and Dieleman, J. (eds), *Liturgical texts for Osiris and the deceased in Late Period and Greco-Roman Egypt / Liturgische Texte für Osiris und Verstorbene im spätzeitlichen Ägypten: proceedings of the colloquiums at New York,, 6 May 2011, and Freudenstadt, 18-21 July 2012*, 37-73. Wiesbaden: Harrassowitz.

Malaise, M.-Winand, J. 1999 : *Grammaire raisonnée de l'égyptien classique*. Liege: Centre Informatique de Philosophie et Lettres.

Manassa, C. 2007 : *The Late Egyptian underworld: sarcophagi and related texts from the Nectanebid period*. Wiesbaden: Harrassowitz.

Manuelian, P., der 1994 : . *Living in the past: studies in archaism of the Egyptian Twenty-sixth Dynasty*. 1. publ. London: Kegan Paul International.

Meeks, D. 2008: *Mythes et légendes du Delta d' apres le papyrus Brooklyn 47.218.84*. Repr. Caire: Institut Français d'Archéologie Orientale.

Meeks, D : 1995 : Le foie, Maât et la nature humaine, In : DuQuesne, Terence (ed.), *Hermes Aegyptiacus: Egyptological studies for B. H. Stricker on his 85th birthday*, 145-156. Oxford: DE Publications.

Mercer, S. A. 1952 : *The pyramid texts in translation and commentary, I-IV*, New York : Longmans.

Míčková, D. 2016: Slova v čase a prostoru: Z Textů rakví z Iufaoovy hrobky v Abúsíru, In: *Pražské egyptologické studie XVI* (v tisku).

Molen , R. van der 2000 : *A hieroglyphic dictionary of Egyptian coffin texts*. Leiden: Brill.

Morales, A. J. 2013: *The transmission of the Pyramid Texts into the Middle Kingdom: philological aspects of a continuous tradition in Egyptian mortuary literature*.

Naville, E. 1886 : *Das aegyptische Todtenbuch der 18. bis 20. Dynastie*. Berlin: Verlag von A. Asher.

Oestigaard, T., 2011: *Horus' eye and Osiris' efflux: the Egyptian civilisation of inundation c. 3000-2000 BCE*. Oxford: Archaeopress.

Otto, E. 1960: *Das Agyptische Mundöffnungsritual*, Wiesbaden: Harrassowitz.

Otto, E. 1952: Sprüche auf altägyptischen Särgen, In: *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft* 102, 187-200.

Pries, A. H. 2011: *Die Stundenwachen im Osiriskult: eine Studie zu Tradition und späten Rezeption von Ritualen im Alten Ägypten*. Wiesbaden: Harrassowitz.

Quack, J.F., 2013: Conceptions of Purity in Egyptian Religion, in: C. Frevel – C. Nihan (eds.), *Purity and the Forming of Religious Traditions in the Ancient Mediterranean World and Ancient Judaism*, Leiden – Boston, 115-158.

Quirke, Stephen G. 1996 : Archive, In: Loprieno, Antonio (ed.) : *Ancient Egyptian literature: history and forms*, 379-401. Leiden; New York; Köln: E. J. Brill.

Rössler-Köhler, Ursula 1991 : Bemerkungen zur Totenbuch-Tradierung während des Neuen Reiches und bis Spätzeitbeginn, In : Verhoeven, Ursula and Erhart Graefe (eds) : *Religion und Philosophie im alten Ägypten: Festgabe für Philippe Derchain zu seinem 65. Geburtstag am 24. Juli 1991*, Leuven: Departement Oriëntalistiek; Peeters, 277-291.

Ryholt, Kim 2005 : On the contents and nature of the Tebtunis temple library: a status report. In Lippert, Sandra and Maren Schentuleit (eds) : *Tebtunis und Soknopaiu Nesos: Leben im römerzeitlichen Fajum. Akten des Internationalen Symposions vom 11. bis 13. Dezember 2003 in Sommerhausen bei Würzburg*, Wiesbaden: Harrassowitz, 141-170.

Saadek, el W., 1984: *Twenty-sixth Dynasty necropolis at Gizeh: an analysis of the tomb of Thery and its place in the development of Saite funerary art and architecture*. Veröffentlichungen der Institute für Afrikanistik und Ägyptologie der Universität Wien 29. Wien: Afro-Pub.

Sauneron, S. 1989: *Un traité égyptien d'ophiologie: Papyrus du Brooklyn Museum No 47.218.48 et .85*. Caire: Institut Français d'Archéologie Orientale.

Sayed, R- el- 1976 : À propos du titre xrp-Hwwt, In: *Revue d'égyptologie* 28, 97-110.

Sawi, A. El., Gomaá,F. 1993: *Das Grab des Panehsi, Gottesvaters von Heliopolis in Matariya*. Wiesbaden: In Kommission bei O. Harrassowitz.

Sethe, K. H. , 1935: *Übersetzung und Kommentar zu den altägyptischen Pyramidentexten*, Glückstadt: Augustin.

Sethe, K. H. : 1922 . *Die altaegyptischen Pyramidentexte: nach den Papierabdrücken und Photographien des Berliner Museums*, I-IV, Leipzig: Hinrichs'sche Buchhandlung.

Schott, S. 1957: *Die Reingung Pharaos in einem memphitischen Tempel* (Berlin P 13242), Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, Nachrichten der Akademie der Wissenschaften in Göttingen. I. Philologisch-historische Klasse, Jahrgang 1957, Nr. 3, 45-92.

Schott, S. 1945: *Mythe und Mythenbildung im alten Ägypten*. Leipzig: Hinrichs.

Schott S., 1929: *Bücher und Sprüche gegen den Gott Seth*, in :*Urkunden mythologischen Inhalts /* bearb. von Siegfried Schott - Leipzig : Hinrichs, 1929-1939, Heft I – II [*Urkunden des ägyptischen Altertums ;* Abt. 6].

Soukiassian, G.1981 : “Une étape de la proscription de Seth”, In: *Göttinger Miscellen 44*, s. 59-68.

Theis, C. 2015 : Ein Stemma-Dilemma: die Rekonstruktion der Überlieferungsgeschichte der Totenbuchsprüche 151d–g anhand königlicher und privater Textträger, In: Neunert, Gregor, Henrike Simon, Alexandra Verbovsek, and Kathrin Gabler (eds), *Text: Wissen - Wirkung - Wahrnehmung: Beiträge des vierten Münchner Arbeitskreises Junge Ägyptologie (MAJA 4)*, 29.11. bis 1.12.2013, Wiesbaden: Harrassowitz, 227-251.

Thompson, S. E 1990: The Origin of the Pyramid Texts Found on Middle Kingdom Saqqâra Coffins, *Journal of Egyptian Archaeology* 76, 17–25.

Töpfer, S. 2015: *Das Balsamierungsritual: eine (Neu-)Edition der Textkomposition Balsamierungsritual (pBoulaq 3, pLouvre 5158, pDurham 1983.11 + pSt. Petersburg 18128)*., Wiesbaden: Harrassowitz.

Traunecker, C. 2014 : The "funeral palace" of Padiamenope: tomb, place of pilgrimage, and library. Current research. In, Pischikova, E., Budka, J. and Griffin, K. (eds) :*Thebes in the first millennium BC*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 205-234.

Vandier, J. 1965: *Le papyrus Jumilhac*. Paris: Centre National de la Recherche Scientifique.

Wilson, P. 1997 : *A Ptolemaic lexikon: a lexicographical study of the texts in the temple of Edfu*.
Leuven: Peeters.

Žába, Z. 1956: *Les Maximes de Ptahhotep*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd.

Žabkar, L.V., 1980 : Kensef, in: Helck, W., Westendorf, W. (eds.) : 1981 *Lexikon der Ägyptologie III: Horhekenu-Megeb*, Wiesbaden: Otto Harrassowitz.

Internetové zdroje

Chicago Demotic Dictionary : <https://oi.uchicago.edu/research/publications/demotic-dictionary-oriental-institute-university-chicago>

Thesaurus Linguae Aegyptiae : <http://aew.bbaw.de/tla/>